

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ANKARA İLİNİN TURİZM POTANSİYELİ

Volkan OKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Barış TAŞ

Çankırı- 2023

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ANKARA İLİNİN TURİZM POTANSİYELİ

Volkan OKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Barış TAŞ

Çankırı- 2023

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Bildirimi	ii
Tez Kabul ve Onay	iii
Önsöz	iv
Özet	iv
Abstract	v
Kısaltmalar	vi
Tablo Listesi	vii
Şekil Listesi	viii
BÖLÜM 1: GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Konusu ve Amacı	2
1.2.Araştırmanın Metodu ve Yöntemi	2
1.3.Araştırma Alanının Yeri ve Sınırları	3
BÖLÜM 2: TURİZM	5
2.1. Turizm Nedir?	5
2.2. Turizm ve Coğrafya	7
2.3. Turizm Coğrafyası	8
2.4. Turizm Bileşenleri	8
2.4.1. Çekicilik ve Potansiyel	9
2.4.2. Ulaşım	9
2.4.3. Konaklama	11
2.4.4. Organizasyon	13
2.4.5. Tanıtım ve Reklam	14
2.5. Turizm Türleri	16
2.5.1. Kırsal Turizm	16
2.5.2. Doğa Turizmi	17
2.5.3. Kültürel Turizm	18

2.5.4. Sağlık Turizmi.....	19
2.5.5. İnanç Turizmi	20
2.5.6. Kış Turizmi	21
2.5.7. Kıyı Turizmi.....	23
2.5.8. Kongre Turizmi.....	23

BÖLÜM 3: ANKARA İLİNİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ 25

3.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikleri.....	25
3.2. Hidrografya Özellikleri	26
3.2.1. Akarsular	26
3.2.2. Göller	27
3.3. İklim Özellikleri.....	27
3.3.1. Sıcaklık.....	27
3.3.2. Basınç ve Rüzgârlar	28
3.3.3. Nem ve Yağış	28
3.4. Bitki Örtüsü.....	29
3.5. Toprak	32

BÖLÜM 4: ANKARA İLİNİN BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ 33

4.1. Ankara İlının Beşeri Coğrafya Özellikleri	33
4.1.1. Ankara İlının Tarihi	33
4.1.2. Nüfus ve Yerleşme.....	34
4.2. Ankara İlının Ekonomik Coğrafya Özellikleri.....	37
4.2.1. Tarım ve Hayvancılık.....	37
4.2.2. Maden ve Enerji Kaynakları	38
4.2.3. Sanayi.....	38
4.2.4. Hizmetler.....	39
4.2.4.1. Ticaret	40
4.2.4.2. Ulaşım	40
4.2.4.3. Turizm	45
4.2.4.4. Konaklama	48

4.2.4.5. Bankacılık	52
4.2.4.6. Eğitim.....	52
4.2.4.7. Sağlık	54

BÖLÜM 5: ANKARA İLİ TURİZM COĞRAFYASI..... 56

5.1. Ankara İlinin Turizm Potansiyeli.....	56
5.2. Ankara İlinin İlçeleri ve İlçelerin Turizm Çekiciliği	56
5.2.1. Doğal Çekicilikler	64
5.2.1.1. Horla (Çanılı) Şelalesi.....	65
5.2.1.2. Ayaş Kaplıcaları ve Termal Sular	65
5.2.1.3. Çamlıdere Jeoparkı.....	67
5.2.1.4. Kızılcahamam Kaplıcaları ve Sey Hamamı	67
5.2.1.5. Soğuksu Milli Parkı	69
5.2.1.6. Abacı Peri Bacaları	70
5.2.1.7. Kurtboğazi Barajı.....	71
5.2.1.8. Şahinler Tabiat Parkı.....	72
5.2.1.9. Aluçdağı Tabiat Parkı	72
5.2.1.10. Çamkoru Tabiat Parkı	73
5.2.1.11. Kirmir Vadisi	74
5.2.1.12. İnözü Vadisi	74
5.2.1.13. Eğriova Yaylası.....	75
5.2.1.14. Yeşilöz kasabası.....	75
5.2.1.15. Sorgun Göleti ve Sorgun Yaylası.....	75
5.2.1.16. Nallıhan Kuş Cenneti	76
5.2.1.17. Uyuzsuyu (Ilıca) Şelalesi	77
5.2.1.18. Işık Dağı ve Karagöl	77
5.2.1.19. Ay Kayası Mesire Alanı.....	78
5.2.1.20. Beynam Ormanlar	78
5.2.1.21. Elmadağ Kayak Merkezi.....	79
5.2.1.22. Tulumtaş Mağarası.....	80
5.2.1.23. Gelin Kayası.....	80
5.2.1.24. Eymir Gölü.....	81

5.2.1.25. Mogan Gölü	83
5.2.1.26. Mavi Göl	84
5.2.1.27. Eğrekkaya Baraj Gölü	85
5.2.2. Ankara'nın Tarihi ve Kültürel Çekiciliği ile Müzeleri	86
5.2.2.1. Ayaş Evleri ve Tarihi Ören Alanları	89
5.2.2.2. Beypazarı Anadolu Açık Hava Müzesi “Yaşayan Köy”	90
5.2.2.3. Roma Hamamı ve Açık Hava Müzesi	90
5.2.2.4. Juliopolis: Kayıp Şehir	91
5.2.2.5. Altınköy Açık Hava Müzesi	92
5.2.2.6. Anadolu Medeniyetler Müzesi	93
5.2.2.7. Etnografya Müzesi	95
5.2.2.8. Rahmi M. Koç Müzesi	98
5.2.2.9. ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi	99
5.2.2.10. MTA Tabiat Tarihi Müzesi	100
5.2.2.11. Haritacılık Müzesi	101
5.2.2.12. Kelime Müzesi	102
5.2.2.13. Ankara Kalesi	104
5.2.2.14. Ankara Resim ve Heykel Müzesi	105
5.2.2.15. Augustus Tapınağı	107
5.2.2.16. Ulucanlar Cezaevi Müzesi	108
5.2.2.17. Anıtkabir	109
5.2.2.18. Kurtuluş Savaşı Müzesi (I. TBMM)	111
5.2.2.19. Cumhuriyet Müzesi (II. Meclis Binası)	113
5.2.2.20. Hava Kuvvetleri Müzesi	114
5.2.2.21. ODTÜ Arkeoloji Müzesi	115
5.2.2.22. MKE Sanayi ve Teknoloji Müzesi	116
5.2.2.23. Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi	116
5.2.2.24. Ziraat Bankası Müzesi	117
5.2.2.25. Türk Telekom Telekomünikasyon Müzesi	118
5.2.2.26. Estergon Kalesi	118
5.2.2.27. PTT Pul Müzesi	119
5.2.2.28. Feza Gürsey Bilim Merkezi	120
5.2.2.29. Azize Tereza Kilisesi	121

5.2.2.30. Mahkeme Ağacın Kültürel Jeositi.....	122
5.2.2.31. Alicin Manastırı	123
5.2.2.32. Devlet Büyükleri Anıt Mezarlığı Müzesi.....	124
5.2.2.33. Türk Tarih Müzesi ve Parkı	124
5.2.2.34. Ankara Vakıf Eserler Müzesi.....	125
5.2.2.35. Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi	126
5.2.2.36. Cin Ali Müzesi	127
5.2.2.37. Gordion Müzesi ve Örenyeri.....	129
5.2.3. Ankara İli Rekreasyon Alanları	132
5.2.3.1. Çubuk- 1 Rekreasyon Alanı	132
5.2.3.2. Gençlik Parkı.....	133
5.2.3.3. Altınpark	134
5.2.3.4. Harikalar Diyarı	134
5.2.3.5. Kuzey Yıldızı	135
5.2.3.6. Göksu Parkı.....	135
5.2.3.7. BAKAP Tarım Kampüsü ve Rekreasyon Alanı.....	135

6. SONUÇ VE ÖNERİLER..... 137

KAYNAKÇA 142

ÖZGEÇMİŞ..... 148

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım *Ankara İlinin Turizm Potansiyeli* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

... / ... / 2023

Volkan OKAN

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Volkan OKAN tarafından hazırlanan “*Ankara İlinin Turizm Potansiyeli*” başlıklı bu çalışma, 3 Ekim 2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *oybirliğiyle* başarılı bulunarak jürimiz tarafından *Coğrafya Anabilim Dalı*’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Prof. Dr. Barış TAŞ	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Nazan Karakaş Özü	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Okan Türkan	İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../ 202.. tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Coşkun POLAT

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Ankara İlinin Turizm Potansiyeli” konusu, her geçen yıl gelişen ve ülkelerin ekonomik gelirinin büyük bir kısmına sahip olan “turizm” sektörünün önemi açısından üzerinde durulmaya değer bulunmuştur.

Eğitim hayatımın bir parçası olan yüksek lisans eğitimimin sonuna gelmiş bulunuyorum. Mesleğimizin ayrıntılarını öğrenmek ve ileri ki hayatımızda faydalı bireyler olmak için önümüzde aşmamız gereken birçok engel olduğunun farkında olarak; yüksek lisans eğitimi boyunca ilminden faydalandığım, insani ve ahlaki değerleri ile de örnek edindiğim, ayrıca tecrübelerinden yararlanırken göstermiş olduğu hoşgörü ve sabırdan dolayı değerli hocalarıma, çalışmalarım boyunca yaklaşımı, hoşgörüsü, sabrı ve katkılarından dolayı danışman hocam Prof. Dr. Barış TAŞ’a, her türlü çalışmamda, mülakat görüşmelerimde yanımda olan eşim Sinem Benli OKAN’a, hayatımın her alanında yardımını esirgemeyen ve fikirleriyle yol gösteren ağabeyim Dursun OKAN’a, tezin yazım aşamasında ve tashihinde yardımını esirgemeyen Rüstem YILMAZEL’e çalışmam ve yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

... / ... / 2023

Volkan OKAN

ÖZET

Değişen turizm talepleri, insanların yoğun çalışma tempoları ve tekdüze yaşantıları hem kırsal hem kentsel alanda yeni turizm faaliyetlerinin doğmasına sebep olmuştur. Bu çalışma Ankara'nın denize uzak ve sıkıcı bir memur kenti olma düşüncesinin değişmesine yönelik turizm potansiyelini ortaya koymak ve yaşayan insanlara belli oranda ufuk açmak amacı ile yapılmıştır. Şehirlerin stresli, gürültülü, kirli yapısı ile insanların yoğun çalışma programları hem kırsal turizmi hem de kentsel turizmi önemli bir hale getirmiştir. Çalışmada Ankara ilinde gezilecek, görülecek, fotoğraflanacak, tadı çıkarılacak, tavsiye edilecek ve güzel zaman geçirilecek yerlerinin olduğunu göstermek hedeflenmiştir. Potansiyelin bilinmemesi, bilinmeme nedenleri, ulaşım ve hava şartlarının şehir turizmine etkisi incelenmiştir.

Yapılan bazı mülakatlar ile elde edilen sonuçlara bakıldığında kırsal alanlarda ki turizm gelişmeleri bölge sosyo- ekonomik yapısının da gelişmesini sağlamış, hatta birçok alanda değişimlerin meydana geldiği gözlemlenmiştir. Çalışmada turizm potansiyeli olan alanların fırsat ve tehditlerini, güçlü ve zayıf yanlarını ortaya koyarak değerlendirme yapmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Turizm, Kırsal Turizm, Ankara

Changing tourism demands, intense working tempos and monotonous lives of people have led to the emergence of new tourism activities in both rural and urban areas. This study was carried out with the aim of revealing the tourism potential of Ankara to change the idea of being a distant and boring civil servant city and to open a certain amount of horizons for the people living. The stressful, noisy and dirty structure of cities and busy work schedules of people have made both rural and urban tourism important. In our study, it is aimed to show that the city of Ankara has places to visit, see, photograph, savor, recommend and have a good time. The unknown of the potential, the reasons for the unknown, the effects of transportation and weather conditions on city tourism were examined.

When we look at the results obtained through some interviews, tourism developments in rural areas have also provided the development of the socio-economic structure of the region, and it has even been observed that changes have occurred in many areas. In my study, it is aimed to evaluate the opportunities and threats of areas with tourism potential, by revealing their strengths and weaknesses.

Keywords: Tourism, Rural Tourism, Ankara

TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MTA	Maden Tetkik ve Arama
TUSAŞ	Türk Uçak Sanayii Anonim Ortaklığı
ASELSAN	Askeri Elektronik Sanayi
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
İRAP	İl Afet Risk Azaltma Planı
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
HES	Hidroelektrik Santrali
MKE	Makine ve Kimya Endüstrisi
Bkz.	Bakınız
yy.	Yüzyıl
km	Kilometre
ha	Hektar
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğerleri

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 2. 1: Dünya'nın en büyük konaklama ve yatırım grupları, 2020	12
Tablo 2. 2: Tanıtım harcamaları ve turizm ilişkisi	15
Tablo 2. 3: Türkiye'de bulunan kayak merkezleri	22
Tablo 3. 1: Ankara'nın ortalama sıcaklık değerleri (1927- 2022 ölçümleri).....	28
Tablo 3. 2: Ankara ilinin doğal sit alanları	31
Tablo 4. 1: Yıllara göre Ankara nüfusu.....	35
Tablo 4. 2: Ankara ilinin 2022 yılına ait ilçe nüfusları	36
Tablo 4. 3: Esenboğa Havalimanı yıllara göre yolcu taşıma kapasitesi.....	41
Tablo 4. 4: Ülkelere göre 2022 yılında Ankara Esenboğa Havalimanı'na gelen yabancı yolcu sayısı.....	42
Tablo 4. 5: 2021 ve 2022 yıllarında Esenboğa Havaalanına gelen yolcu sayısı	43
Tablo 4. 6: Ankara yüksek hızlı tren seferleri ve süreleri	44
Tablo 4. 7: Ankara ilçelerinde yapılan festival ve şenliklerin isimleri ve yapıldıkları ayları.....	46
Tablo 4. 8: Ankara iline son üç yıl içerisinde gelen turist sayısı	47
Tablo 4. 9: 2022 yılı itibarıyla Ankara ilinde bulunan bakanlığa bağlı işletme belgeli konaklama kapasitesi	49
Tablo 4. 10: Ankara ili 2022 yılı merkez ilçelerinin konaklama kapasitesi.....	50
Tablo 4. 11: Ankara ili 2022 taşra ilçelerinin konaklama kapasitesi	51
Tablo 4. 12: Ankara ili 2021- 2022 yılı okul, öğretmen ve öğrenci istatistikleri.....	53
Tablo 4. 13: URAP 2022- 2023 dünya sıralamasında en yüksek puan alan üniversiteler	54
Tablo 4. 14: 2022 yılında sağlık hizmeti alan yabancı hasta sayıları.....	55
Tablo 5. 1: Kızılcahamam'da bulunan tesisler ve kapasiteleri.....	68
Tablo 5. 2: Eymir Gölü'ne gelen ziyaretçilerin katıldıkları aktivitelere göre dağılımları	82
Tablo 5. 3: 2021- 2022 yıllarında Ankara ilinde bulunan Bakanlığa bağlı müzelerin ziyaretçi sayıları	87

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. 1: Ankara il haritası	4
Şekil 2. 1: Akdamar Kilisesi.....	21
Şekil 5. 1: Polatlı- Duatepe.....	64
Şekil 5. 2: Ankara ilinin doğal çekicilik haritası	65
Şekil 5. 3: Soğuksu Milli Parkı.....	69
Şekil 5. 4: Abacı Peri Bacaları.....	71
Şekil 5. 5: Kurtboğazı Barajı	72
Şekil 5. 6: Aluçdağı Tabiat Parkı.....	73
Şekil 5. 7: Sorgun Göleti	76
Şekil 5. 8: Nallıhan Kuş Cenneti	77
Şekil 5. 9: Karagöl	78
Şekil 5. 10: Beynam Ormanları	79
Şekil 5. 11: Gelin Kayası.....	81
Şekil 5. 12: Eymir Gölü	83
Şekil 5. 13: Mogan Gölü.....	84
Şekil 5. 14: Mavi Göl	85
Şekil 5. 15: Eğrekkaya Baraj Gölü	86
Şekil 5. 16: Altındağ ilçesinde bulunan kültürel çekicilikler ve müzeler haritası	88
Şekil 5. 17: Ankara ilinde bulunan kültürel çekicilikler ve müzeler haritası	89
Şekil 5. 18: Altınköy yel değirmeni.....	93
Şekil 5. 19: Anadolu Medeniyetler Müzesi- Altın Elbiseli Adam.....	95
Şekil 5. 20: Etnografya Müzesi	97
Şekil 5. 21: Rahmi Koç Müzesi.....	99
Şekil 5. 22: MTA Tabiat Tarihi Müzesi	101
Şekil 5. 23: Kelime Müzesi	103
Şekil 5. 24: Ankara Kalesi.....	105
Şekil 5. 25: Resim ve Heykel Müzesi.....	107
Şekil 5. 26: Anıtkabir.....	111
Şekil 5. 27: Kurtuluş Savaşı Müzesi.....	113
Şekil 5. 28: Estergon Kalesi.....	119
Şekil 5. 29: Feza Gürsey Bilim Merkezi	121

Şekil 5. 30: Elinde çocuk İsa bulunan Meryem mozaiği	122
Şekil 5. 31: Mahkeme Ağacın mağara kilisesi	123
Şekil 5. 32: Tomris Hatun heykeli	125
Şekil 5. 33: 16. yüzyılda İstanbul Valide-i Atik Camii'den getirilen çini pano.....	126
Şekil 5. 34: Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi	127
Şekil 5. 35: Cin Ali Müzesi.....	129
Şekil 5. 36: Gordion civarında bulunmuş ana tanrıçayı gösteren kabartma parçası	130
Şekil 5. 37: Kral Midas Tümülüsü.....	131
Şekil 5. 38: Ankara ili rekreasyon alanlar haritası.....	132
Şekil 5. 39: Çubuk- 1 Baraj Gölü	133
Şekil 5. 40: Altınpark.....	134

BÖLÜM 1: GİRİŞ

1.GİRİŞ

Turizm kavramı kısa ve öz tanımı ile insanların sürekli zaman geçirdikleri, çalıştıkları, yaşadıkları yerleri, dinlenmek, eğlenmek, farklı yerler tanımak, meraklarını gidermek, spor yapmak veya kültürel aktivitelere katılmak amacı ile belli bir süreliğine terk ederek farklı yerleri ziyaret etme etkinliğidir. 21.yy’da özellikle büyükşehirlerin yoğun temposu, ses ve görüntü kirliliği insanları turizm faaliyetlerine katılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu şehirlerden bir tanesi de Ankara’dır.

Ankara, kendini tekrar eden, sevimsiz, karanlık ve tekdüze bir şehir. Bazılarının Ankara’yı tanımlamak için kullandıkları kelimeler bunlar. “Ankara’nın en çok İstanbul’a dönüşünü sevdim” diyen Yahya Kemal’in de dizlerinde saklı aslında Ankara’nın gerçekleri. Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Persler, Romalılar, Bizanslar, Selçuklular ve Osmanlıların bir süre hâkimiyetinde bulunan ve her bir uygarlığın farklı bir yapıt bıraktığı şehir olan Ankara’nın tarihi dokusu, şehrin birçok yerinden akan dereleri, doğal gölleri, ulaşım ağının kolaylığı, sergi ve müzelerin yaygınlığı Ankara iline olan bakış açısının biraz acımasız olduğunu göstermektedir. İlçelerinin birçoğunun merkeze uzak olması, diğer ilçeler arasında ki mesafenin uzak olması belki de potansiyelinin bilinmemesinde büyük etkindir.

Ankara ilinde her yaş grubunu ilgilendiren fakat birçok kişi tarafından eksik görülen, hayatımızın olmazlarından turizm aktivitelerini tanıtmak ve şehrin potansiyelini sergilemek amacıyla Ankara’da ki turizm ve aktivite bölgeleri alınmış ve tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu alanlar da turizmin neden istenilen seviyeye gelmediği, o yerleri görmek amacı ile gelen insanları nelerin beklediği halkla görüşülmüştür. Ankara’da ki turizm potansiyelinin ne olduğu tespit edilerek Türkiye ve Ankara turizmine kazandırılması araştırmanın ana konusudur.

1.1.Araştırmanın Konusu ve Amacı

Ankara ilinin sahip olduğu fonksiyonel özellikleri ile şehrin dokusu turizm potansiyelini düşürmekte ve aynı zamanda şehir yaşayanlar tarafından sıkıcı görülmektedir. Beşeri yapıların ve doğal güzelliklerin kısıtlı olduğu düşüncesi ilde ön plana çıkmaktadır. Bunda deniz olmayışı, antik kentlerin ve doğal yapıtların merkeze uzak olması etkili olmuştur. Ankara ilinde yaşayan birçok insan hafta sonunu şehre uzak yerlerde ve turizm alanlarında geçirmektedir. Yüzyıllardır devletlere ev sahipliği yapan, yüz yıla yakın zamandır ülkemizin başkenti olan Ankara ilinde turizm potansiyelinin az olduğu düşüncesi hâkimdir. Çalışmada Ankara'nın çeşitli ilçelerinde bulunan tarihi, kültürel ve doğal turizm alanlarından bahsedilecektir.

1.2.Araştırmanın Metodu ve Yöntemi

Tez yazımının ve araştırmasının ilk aşamasında turizm ve turizm coğrafyası ile ilgili yazılmış çalışmalar ve araştırmalar incelenmiştir. Turizm ve turizm coğrafyası üzerine yazılmış üniversite kitaplarından, turizm ve Ankara iline ait olan sempozyum, tez ve makale kaynaklarından, Ankara iline ait yazılmış raporlardan yararlanılmıştır.

Ankara ilinin hidrografya, iklim, jeolojik ve jeomorfolojik bilgileri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan Ankara ili 2017 Yılı Çevre Durum Raporu ve AFAD Planlama ve Risk Azaltma Dairesi tarafından oluşturulmuş olan 2021 İl Afet Risk Azaltma Planından yararlanılmıştır. Ankara ilinin tarihi ve ekonomik coğrafyaya ait özellikleri ile ilgili bilgiler için ise 2023 Ankara Nazım İmar Planı Raporundan yararlanılmıştır. Nüfus verileri için TÜİK, sıcaklık ve yağış gibi iklim verileri için ise Meteoroloji Genel Müdürlüğü sayfasından alınan bilgiler kullanılmıştır. Bu verilerinden yararlanılarak grafik ve tablolar oluşturularak faydalanılmıştır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nden, ilçe belediyelerden ve ilgili kurumlardan araştırma kapsamında yararlanılmıştır. Tez çalışmasına yönelik Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültürel Mirası Koruma Şube Müdürlüğü, Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Ankara Kalkınma Ajansı ile görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Toplanan veriler doğrultusunda tablolar oluşturulmuş ve yapılan görüşmeler sonucunda ki bilgiler tez içerisinde kullanılmıştır.

Tez yazımının en önemli aşamasını ise saha çalışmaları oluşturmaktadır. Turizm potansiyeli yüksek olan ilçelerde eski belediye başkanı ve halk ile mülakat görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Müze, vadi, milli park, tabiat parkları ve göl gibi destinasyon alanları incelenerek ve gözlemlenerek fotoğraflanmıştır. İlçelere ait konaklama, ulaşım vb. bilgilere saha çalışması esnasında ulaşılmış ve daha sonra tablo haline getirilmiştir.

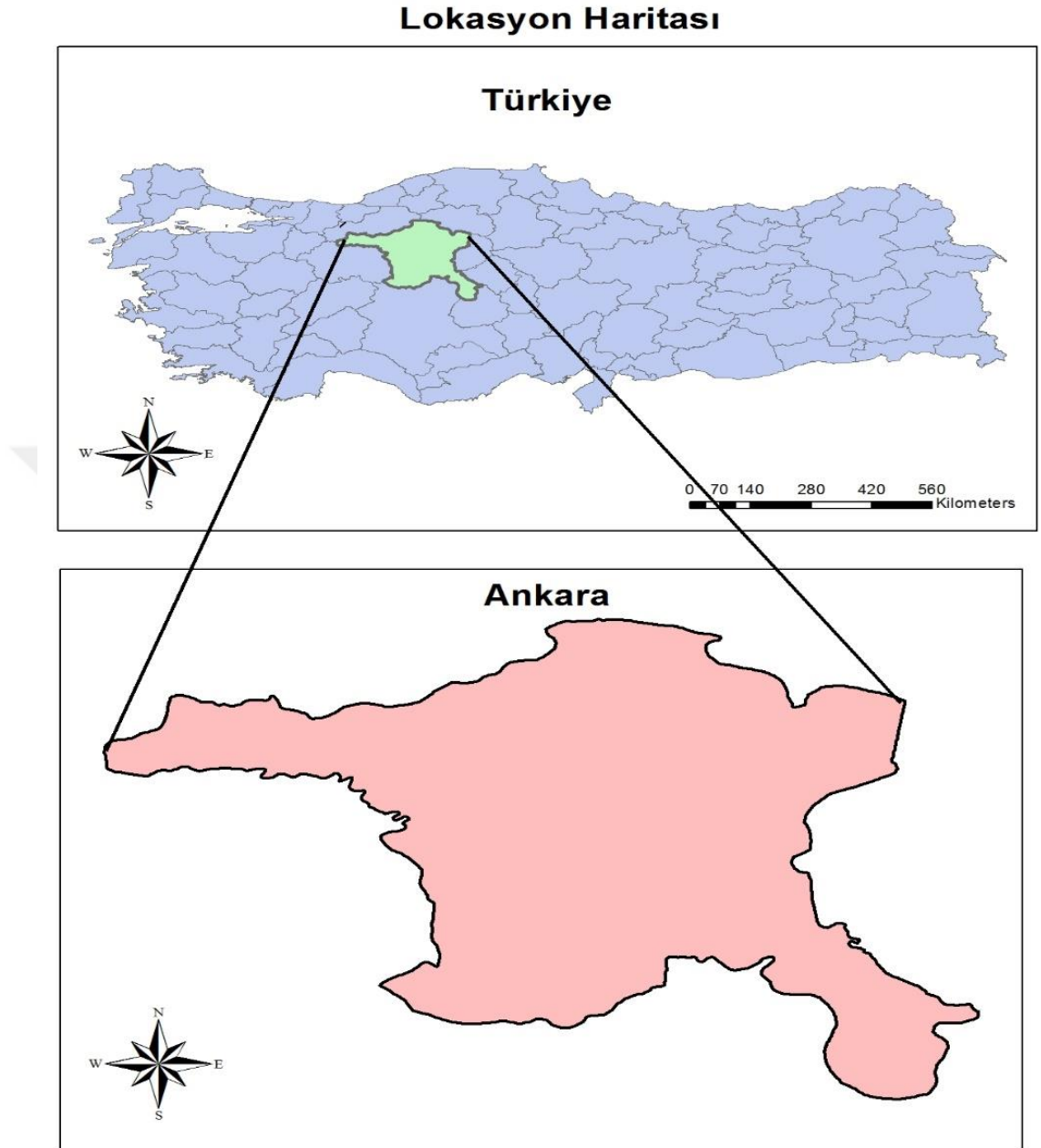
1.3.Araştırma Alanının Yeri ve Sınırları

Ankara'nın kuzeybatısında Bolu, kuzeydoğusunda Çankırı, doğu sınırında Kırıkkale ve Kırşehir, batıda Eskişehir, güneydoğusunda Aksaray ve güneyinde ise Konya ili bulunur. İlin yüzölçümü 24.521 km²'dir. 2022 yılı nüfus verilerine göre nüfusu 5.747.325'tir. Ankara ilinin 25 ilçesi bulunmaktadır.

Ankara tarih boyunca sahip olduğu konumdan dolayı önemli bir kent olarak görülmüş ve Cumhuriyet ile yeni kurulan devletin başkenti olmuştur. Hititler, Frigler, Galatlar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklu ve Osmanlılar bu bölgeye hâkim olmuş ve varlıklarını sürdürmüşlerdir. Galatlar ve Frigler Ankara'yı başkentleri olarak kabul etmiş ve varlıklarını sürdüren her devlet gibi somut eserler bırakmışlardır. İlin eskiden beri merkezde ki önemli yerleşim alanları ve aktivite alanları Altındağ ilçesinde bulunan Hacı Bayram, Hamamönü, Ulus, Ulucanlar, Bentderesi, Kale iken, günümüzde bu merkez Çankaya ilçesi ve Kızılay olmuştur (Hıdır vd, 2019).

Yıllar boyu tarihe tanıklık eden Ankara ilinin Ayaş, Beypazarı, Çamlıdere, Güdül, Kızılcahamam, Nallıhan ve Polatlı gibi kültürel eserlere, tarihi kalıntılara ve doğa harikalarına sahip olan önemli ilçeleri bulunmaktadır.

Şekil 1. 1: Ankara il haritası

BÖLÜM 2: TURİZM

2.1. Turizm Nedir?

Turizm kelimesi ilk kez 1800’li yıllarda ortaya atılmış ve İngilizce olarak kullanılan kelime daha sonraları Almancada da yaygın şekilde kullanılmaya başlamıştır. En sadeleştirilmiş şekliyle tatil yapmak ve dinlenmek amacı ile yolculuğa çıkmak olarak ifade edilen turizm kelimesinin de birden çok şekilde de tanımlanmaktadır. Fakat sadece tatil yapmak ve dinlenmek için değil, farklı sebeplerden de yapılan seyahatlere de turizm adı kullanılmaya başlanmıştır. Bir diğer tanımla ise, para kazanmak ve çalışmak amacı dışında belirli süre içerisinde veya devamlı olarak yapılan seyahat ve konaklamalara da turizm adı verilmektedir (Özgüç, 2011).

En kısa tanımla ile zevk için yapılan gezi olarak bilinen turizm, görme, dinlenme, eğlenme, sportif aktivitelerde bulunma ve bilgi edinme gibi amaçları ile de yapılmaktadır. İnsanların diğer toplumları tanıma, kültür, spor, sağlık ve tatil amaçları ile ülke içi veya ülke dışına geçici olarak yaptıkları hareketlerini ve belli zaman diliminde ki kalışları turizm olarak tanımlanmaktadır. Her insanın turizm aktivitesine katılmak için farklı sebepleri vardır. Bazı insanlar zihnini ve bedenini dinlendirmek, eğlenmek ve heyecan aramak gibi fiziksel güduları ile, bazıları tarihi mekânları gezmek, festivallere katılmak, sanat ve mimari eserleri görmek amacı ile kültürel güduları ile, bazıları yolculuktan zevk almak, yeni insanlarla tanışmak, yaşanan ortamdan uzaklaşmak amacıyla kişisel güduları ile, bazıları ise alışveriş yapmak, hobilerini sürdürmek amacı ile prestij güduları ile turizm etkinliğine katılırlar (Doğanay & Zaman, 2019).

Bir olayın turizm faaliyeti olarak ifade edilebilmesi için gerekli olan üç ana unsur şunlardır: Yolculuğun sürekli ikamet edilen yerlerin dışında olması, konaklamanın geçici olması ve geçici süreliğine yapılan konaklama sırasında istenilen mal ve hizmetlerin turizm işletmelerine ait olmasıdır. Birleşmiş Milletleri 1937 yılında turizm faaliyetini ve turist sayılacak kişiyi tanımlarken “ 24 saat ve daha fazla bir süre kalmak üzere oturduğu ülkeden başka bir ülkeye seyahat eden herhangi bir kişi” ifadelerini kullanmıştır. Birleşmiş Milletlerin 1937 yılında yaptığı tanıma göre turizm faaliyeti için bir kişinin ülke değiştirmesi gerekmektedir. Bu tanıma göre sadece ülke dışına

yapılan yolculukların turizm faaliyetleri içerisinde sayılması turizm potansiyelinin ve hacminin hesaplanmasında sorunlar çıkarması tartışmalara yol açmıştır. Bunun sonucunda Dünya Turizm Örgütü 1981 yılında kavramını kullanmayarak en az 24 saat en fazla 1 yılı geçmemek şartıyla ikamet ettiği yerden başka bir yere gidenlerin turist sayılabileceğini ifade etmiş, turizmi açıklarken ülke dışı kavramını kullanmamıştır. Dünya Turizm Örgütü, ülke dışına yapılan ziyaretlere uluslararası turizm, bir ülke içerisinde yaşayanların yine o ülke içerisinde başka bir bölgeye yaptıkları ziyarete ise iç turizm ifadesi kullanmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü ise 1991 yılında, kendi bulunduğu çevreden başka bir yere para kazanma amacı gütmeyen sadece ziyaret amacı ile gidilmesini “turizm” olarak ifade etmiştir (Özgüç, 2011).

Graburn’a göre turizm rutinden kaçma, kurtulma isteğidir. Yeme, içme, giyinme rutinlerinde ki değişiklik buna bağlı olarak davranışlarında büyük değişim gözlemlenir. Iso- Aloha’ya göre ise modern ve büyükşehir yaşamında olan insanların karmaşadan kurtulma isteği tarihi yerleri görme isteğine dönüşür. Plog’a göre ise insanların haz almak amacı ile maceraya atılma isteği, plansız yaşam, anlık hareket rahatlığı turizmin psikolojik ihtiyaçlarını ortaya koymuştur (Deniz, 2018).

Turizmi Tümetekin, “zevk ve eğlenmek için geziye çıkmak” olarak tanımlarken, Olalı turizmi, “sürekli olmayacak şekilde iş ve çalışma hayatını bir tarafa bırakarak farklı sebeplerden dolayı geçici süreliğine yapılan tüm durum ve ilişkiler” olarak tanımlamıştır. Faranklin ise turizmi, “kişisel yaşam alanından uzaklaşarak turistin yaptığı tüm etkinlikler” olarak açıklarken, Mathieson ve Wall turizmi “bireylerin yaşadığı ve çalıştığı çevreden belli bir süreliğine dinlenmek veya kişisel farklı ihtiyaçlarını gidermek amacı ile uzaklaşmak” olarak ifade etmiştir (Doğanay & Zaman, 2019).

Turizm faaliyetinin günümüzde ki değeri ve önemi ise geçmişe göre çok fazladır. Günümüzde dünyanın en büyük endüstrisi olarak bilinmekte ve en büyük göç hareketliliği ise turizm faaliyetleri amacı ile yapılmaktadır. Bu turizm faaliyetleri kentten kıra, mağaralara, dağlık alanlar ve yaylalara, yeşil alanlara, deniz kıyısına, müzelere, termallere, akarsu kıyılarına ve nice doğa güzellikleri ile kültürel zenginliklere yapılmaktadır (Soykan, 1999).

İnsanlar farklı yaşamlar, duyguları ve zevkleri doğrultusunda farklı turizm faaliyetlerine katılır. Özellikle 20.yy sonları 21.yy başları ile beraber turizm isteği ve gereklilik sürekli artmakta ve çeşitlenmektedir. Bu doğrultuda aslında Türkiye’de ilk turizm faaliyetleri denize yakın kıyılarda başlasa da içinde bulunduğumuz yüzyıl içerisinde turizm faaliyetleri çeşitlenmektedir. Sahil kıyıları haricinde akarsu kıyıları, yaylalar, göl ve göletler, mağaralar ve vadiler de doğa turizmi yapan kişiler için tercih edilen rekreasyon alanları haline gelmiştir. Dağlara, yaylara ve vadilere yapılan faaliyetler kırsal turizm etkinliğini arttırmış ve kırsal alanların gelişmesinde rol oynamaktadır.

Deniz turizmi haricinde kırsal alanlara yapılan turizm faaliyetleri sadece yaz ayında değil yılın her ayı yapılabilmesi muhtemel bir aktivitedir. Kırsal turizm gibi kültürel turizm de her mevsim yapılabilme olasılığından dolayı son yıllarda çok fazla gelişme göstermektedir. Metropol yaşantısının yoruculuğu ve insanların yeni yerler gezme ve görmek faaliyetlerine ihtiyacı ve alışkanlığı kültürel turizmin gelişmesinde etkilidir. Müze, sergi, tiyatro, bilim merkezleri ve tarihi yerler metropol şehirlerde hem gününbirlik yapılabilecek hem de uygun olabilecek bir turizm etkinliğidir.

2.2. Turizm ve Coğrafya

Turizm sadece Coğrafya bilimi değil birçok bilim için araştırma konusudur. Coğrafya zaman, mekân, lokasyon ve insan gibi konuların üzerinde durması ile diğer bilimlerden ayrılır. Turizm, insanların farklı sebeplerden dolayı (dinlenme, sağlık, kültür, spor vb. amaçlar ile) sürekli olarak bulundukları yerden belli bir süreliğine ayrılarak farklı bölge ve yörelere doğru hareketliliğini ve o yerlerde ki geçici ikametlerini ifade eder. Bazı coğrafyacılar göre zevk için seyahat, bazılarına göre iş ve yaşam çevrelerinden uzaklaşmak, bazılarına göre ise yaşam tarzı sıradanlığında insanları çıkaran bir aktivitedir.

Turizmin temel unsurlarından olan doğal güzellikler ile çevre özellikleri mekânsal farklılıklarla ortaya çıkmıştır. Eğer mekânsal farklılıklar olmasaydı turizm olmazdı. Doğal çekiciliği olan bir bölgenin kültürel bir yapıya sahip olmasında ve ayrıca ekonomik faaliyetlere elverişli olmasında da mekânsal konum ve mekânsal unsurlar etkili olmuştur. İşte bu konuda da hem turizm hem de coğrafya ortak bir payda da

birleşir (Deniz, 2018). Çünkü yerleşme alanları ve ticaret gibi beşeri coğrafya alanları ile turizm alanları çoğu zaman paralellik göstermektedir.

2.3. Turizm Coğrafyası

Turizm en sade şekli ile ele alınır ise, üç farklı mekânsal ögeden oluşur. Bunlardan birincisi turistin yola çıktığı turist gönderen yer, ikincisi turistin gezip görmek amacı ile gittikleri yerler, üçüncüsü ise seyahat eden turistin çıkış noktası ile varış noktası arasında ki gezi ve yolculuklardır. Turizm coğrafyası ise bu üç öge arasındaki mekânsal olaylar ve olguların bir bütünüdür. İnsanların yaptığı her turizm hareketi mekân ve yer bilimi olan coğrafyanın araştırma alanı içerisinde yer alır. Bir bölgenin turizm açısından araştırılması ve incelenmesi için o bölgenin coğrafyasının detaylı bir şekilde incelenerek analiz edilmesi gerekmektedir. Bölgenin tarihi ve kültürel yapısı, dağları, vadileri, kıyıları, yaylaları ile tüm fiziki ve beşeri özelliklerinin bilinmesi turizm faaliyetleri ve araştırmalarının ana hatlarını oluşturmaktadır (Özgüç, 2011).

Turizmin ana kaynakları doğal ve kültürel varlıklardır. Bu doğal ve kültürel varlıkların farklı mekânlara dağılışı turizm açısından coğrafyayı faal kılmaktadır. Turizm faaliyetlerini örneklendirirken saydığımız yayla turizmi, kıyı turizmi gibi örnekler ile yine turizm faaliyetleri olarak yapılan yamaç paraşütleri ve doğa yürüyüşleri gibi aktivite türleri de coğrafyanın katkılarının örneklerindendir. Coğrafyanın turizme en önemli katkıları; faaliyetlerin sınıflandırılması ve ölçeklendirilmesi, turistik olayların mekânsal olarak neden ve sonuçlarının belirlenmesi, turizm faaliyetlerinin sebep olduğu sosyal, kültürel ve ekonomik etkiler ile bu etkileşim sonucu ortaya çıkan mekânsal planlamaların yapılması ve mekânsal modelleme ile haritaların oluşturulmasıdır (Deniz, 2018).

2.4. Turizm Bileşenleri

Bir yerin ve mekânın turist çekebilmesi için doğal, kültürel veya tarihi çekiciliğe ait potansiyele sahip olması gerekir. Bir yerin turist alma potansiyeli birden çok kritere bağlıdır. Turizmin ana unsurları veya turist için arz unsurları çekicilik, ulaşım, konaklama, organizasyon, tanıtım ve reklamdır.

2.4.1. Çekicilik ve Potansiyel

Hem doğal hem beşeri özelliklere dayalı mekânsal unsurlar ve mekânsal farklılıklar turizmin ana temel taşlarıdır. Dünyada bulunan farklı coğrafi mekânlar ise insanların ilgisini çekerek birer turizm potansiyeli haline gelmiştir. Yeryüzünde bulunan tarihi ve kültürel kalıntılar ile doğal güzelliklerin varoluşu, bu varlıkların yer ve konum olarak farklı alanlara dağılışı bulunduğu bölge için birer çekicilik unsurudur (Deniz, 2018). Bir turistin ilgi alanı ve zevki doğrultusunda seçeceği coğrafi mekânlar veya alanları o bölgenin çekiciliği ile alakalıdır. Doğal ve kültürel çekiciliğe sahip olan coğrafi alanlar turizm faaliyetlerinin de dağılışını belirlemektedir. Turizm türlerinin meydana gelmesinde ki ana sebepleri de çekicilikler oluşturur. Kıyılar, vadiler, dağlar, termal kaynaklar, ormanlık alanlar doğal; antik kentler, köyler, medreseler, kiliseler vb. alanlar ise kültürel çekiciliklerin başında gelmektedir. Hatta yerel festivaller, şenlikler ve kutlamalarda o bölgenin farklı çekicilik unsurlarını oluşturmaktadır (Emekli, 2005b).

Turistler kısıtlı zaman içerisinde yaptıkları tatilde iyi zaman geçirmek ve eğlenmek isterler. Hem fiziki hem ruhsal rahatlama isteyen turistler sıcaklık ve yağış gibi iklim koşullarının uygun olduğu, tehlikesiz, dalgasız ve temiz denizler tercih ederler. Doğal güzellikler içerisinde bulunan büyük ihtişamlı şelaleler, mağaralar ve ilginç volkanik araziler de turistler için çekiciliği yüksek olan coğrafi mekânlardır. Tarihsel kaynaklar ve kalıntılar, milli park alanları, kültürel kaynaklar, insanların oluşturduğu eğlence parkları ve rekreasyon alanları da çekiciliğin yüksek olduğu yerlerdir (Özgüç, 2011).

2.4.2. Ulaşım

Turizm faaliyetlerinin yapılabilmesi ve turizm kaynaklarına ulaşılması, yer değiştirme faaliyetinin gerçekleşmesi ile mümkündür. Daha önceki çağlarda yapılan yolculuklar ve maceracıların faaliyetleri olsa da “turist” kavramının ortaya çıkışı 1800’lü yılları göstermektedir. 1800’lü yıllarda vahşi hayvanların gözlemlemek, keşif gezileri yapmak turizm faaliyetlerinin olduğunun açık örnekleridir. Fakat daha sonra ki süreçte güvenli yollar ve demiryolu ağının gelişmesi, buhar gücü ile çalışan gemilerin yapılması seyahatleri arttırmıştır. II. Dünya Savaşı sonrası hava ulaşımını gelişmesi, özel araçlar ile seyahat edilebilme rahatlığı, coğrafi mekânlara yapılan ulaşımın kolaylığı turizm aktivitelerinin gelişmesinde büyük rol oynamaktadır.

Turizmde bulunan yer ile gidilecek coğrafi mekân arasındaki ulaşım tek bir araç ile yapılabileceği gibi birden fazla ulaşım sistemi ile de yapılmaktadır. Ulaşım sistemleri turisti kültürel ve doğal çekiciliklere kavuşturur ve turizm faaliyetinin gerçekleşmesini sağlar. Karayolu, havayolu, denizyolu ve demiryolu çekiciliklere turisti ulaştıran farklı sistemlerdir. Ulaşım sistemi, turistin konfor tercihi, güven duygusu ve bütçe yapısına göre değişmektedir. Bunların arasında karayolu ulaşımı ile gidilebilecek alanın fazla olması, kısa zamanda yapılabilmesi ve daha fazla yer görme avantajı sağlamasından dolayı fazlaca tercih edilmektedir. Karayolu ulaşımı turistin küçük bir alanda çok fazla yer görmesine avantaj sağlasa da, uzak yerlere ulaşımındaki zamanın uzun olmasından dolayı farklı ulaşım sistemlerini kullanmasına yöneltmektedir. Günlerce sürecektir olan yolculuklarda geceleme olanağını bulunması, yolculuk sırasında içerisinde dolaşma ihtimalinin bulunması demiryolu ulaşımının avantajı olsa da, güzergâhını değiştirememesi ve sonrasında farklı bir sistemle daha yolculuk etme zorunluluğunun doğması demiryolu ulaşımının dezavantajları içerisinde bulunur (Doğaner, 2012).

Özellikle II. Dünya Savaşı öncesi büyük önem taşıyan gemi yolculukları, kıtaları birbirine bağlayan en önemli ulaşım sistemidir. Üzerinde yolculuk, konaklama, eğlence, yeme gibi yüksek hizmet sunan kuruvaziyer gemileri, diğer ulaşım araçlarının giremeyeceği koyalara girmesi, hiçbir ulaşım araçları ile görülemeyecek doğal güzellikleri göstermesi açısından yaz ve deniz turizmi açısından çok elverişli ve kullanışlı bir ulaşım sistemidir (Özgüç, 2011). Fakat iklim koşullarından etkilenmesi ve yine iç bölgeler ile bağlantının farklı bir ulaşım sistemi ile yapılacak olması olumsuz yanları içerisinde yer alır. Havayolu ise tatil süresi içerisinde ulaşımın rolünü en aza indiren sistemdir. En büyük avantajı hız olan havayolu ulaşımı kıtaları birbirine bağlayan ve günümüze daha yakın zamanda gelişen bir ulaşım sistemidir. İnsanların çok fazla tahrip edemediği ve kullanmadığı adaların bile turizm faaliyetine açılmasını sağlayan havayolu, günümüzde en hızlı gelişen ve dış turizme en fazla katkı sağlayan ulaşım sistemidir. Tarifeli uçuşlar seyahat süresini kısıtlamış olsa da, tarifesiz yapılan charter uçuşlar turizm faaliyetine büyük yarar sağlamıştır (Doğaner, 2012). Yine tarifeli yapılan uçuşlarda şirketlerin her şey dâhil paketler ile daha ucuz bir tur düzenlemesi turizm etkinliği içerisinde havayolu ulaşımı etkinliğini arttırmaktadır. Bazı havaalanları ise direkt olarak turizm odaklı kurulmuştur. Romanya’da “Mamaia”,

Mayorka Adası'nda "Palma de Mallorca", Türkiye'de "Dalaman" direkt olarak turizme olan talebi karşılamak amacı ile kurulan havaalanlarıdır (Özgüç, 2011).

2.4.3. Konaklama

Turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği, yapılacak olan turizm etkinliğinin başarılı olması konaklama, eğlence ve çeşitli rekreasyon gibi hizmetlerin gelişmesi ile mümkündür. Çekiciliklere ulaşmak için kullanılan ulaşım ve ulaşım altyapılarının anlam kazanabilmesi, sürecin devamlı hale getirilmesi ve alternatif turizmlerinde yapılabilmesi için turistin gittiği yerlerde belli bir süre kalması gerekir. İşte bu yüzden ki günümüzde konaklama faaliyetleri gün geçtikçe gelişmekte, hatta tesisler birleşerek zincir oteller haline gelmektedir. Günümüzdeki nüfus artışı ve konaklamaya olan talep doğrultusunda her yıl yeni yapılan, devredilen ve restore edilerek ismi değişen oteller, konaklama potansiyelini ve kapasiteyi arttırmaktadır. Bu yapılanma ile büyük zincir oteller ortaya çıkmakta ve rekabet devam etmektedir. Bazı markalar ve gruplar birden çok otelin sahibi konumundadır. Otel odası sayısı bakımından dünyanın en büyük grup otelleri içerisinde Hilton, Inter Continental ve Marriott bulunmaktadır (Özgüç, 2011).

Tablo 2. 1: Dünya'nın en büyük konaklama ve yatırım grupları, 2020

<i>Sıra</i>	<i>Otel Zinciri</i>	<i>Oda Sayısı (Bin)</i>
1	Marriott International	1.413
2	Hilton Worldwide	991
3	IHG	889
4	OYO	850
5	Wyndham Hotels	804
6	Accor	751
7	Choice Hotels	596
8	Huazhu Hotels	575
9	BTG Homeinn	415
10	Best Western Hotels	369
11	Jinjiang International	236
12	Hyatt Hotels	228
13	Radisson Hotels	226
14	GreenTree Inns	173
15	Blackstone Group	125

Kaynak : Turizm Databank Veritabanı, 2020

Günümüzde bazı konaklama faaliyetleri; Otel, motel, pansiyon, kamping alanlarında kurulan çadır ve karavanlar, yazlık gibi ikincil evler, pansiyonlar, devre mülkler ve ticari boyutu olmayan akraba ve arkadaş evleridir. Bunların arasında otel tipi konaklamalar geleneksel konaklama içerisindeyken, yazlık, kamp alanlarındaki çadırlar ve karavanlar tamamlayıcı konaklamanın içerisine girmektedir (Özgüç, 2011).

Son yıllarda turizmin tüm alanlarından meydana gelen gelişim, konaklama ve işletme alanlarında da hızla devam etmektedir. Meydana gelen talepler doğrultusunda konaklama tesislerinde de değişim ve yenilik vazgeçilmez olmuştur. Bu talep ve değişime bir örnek ise, kadın temalı oteller ve onları özel hissettirecek kadınlara ayrı tahsis edilen katlardır.

İş hayatından olan kadınların güvenlik endişesi duyması, dünyada gelişmiş ülkelerin önemli şehirlerinde bu tarz otellerin açılmasına sebep olmuştur. Bu durumu fırsat haline getirerek geliştiren otellerde; kadın dergileri, yoga matı, farklı kokulu bakım ürünleri ve taze çiçekler odalarında bulunmaktadır (Ayhan & Alaeddinoğlu, 2018).

2.4.4. Organizasyon

Turizm faaliyetinin gerçekleşebilmesi için hiç şüphesizdir ki en önemli faktör organizasyondur. Örneğin hiç bilinmeyen ve keşfedilmeyen bir doğal çekiciliğin herkes tarafından bilinmesi, bölgede konaklama faaliyetlerinin gelişmesi, bölgeye turlar düzenlenmesi artık orayı turistik bir mekân haline getirerek potansiyeli arttırabilmektedir. Turizm imkânlarından maksimum seviyede yararlanmak, keşfedilen bölgeyi veya yeni bir turizm bölgesini en iyi şekilde kullanmak oradaki organizasyona bağlıdır. Burada meydana gelecek turizm başarısı bölgede yapılacak olan planlama, ekonomik destek ve devlet tarafından yapılacak olan turizm politikalarına bağlıdır. Kültürel veya doğal çekiciliğin ülke içerisinde veya diğer ülkelere tanıtımını yapacak bir organizasyon turizm faaliyetinin gerçekleşmesi için ana faktörlerden bir tanesi halindedir.

Ülkelerdeki yetkili kişiler ve bakanlıklar dış ülkeler ile bağlantı kurma ve tanıtma, konaklama, konaklama ve turizm faaliyetlerinin yapılacağı yerlere sağlanacak altyapıyı geliştirme, araştırma, sorunları çözme ve turizm politikaları belirleme gibi konularda rol üstlenerek bunları yerine getirirler (Özgüç, 2011). Devletlerin planlaması ve yetkisi dâhilinde olmadığı sürece birçok sorun da ortaya çıkabilmektedir. Örneğin tesis eksikliği de fazlalığı da süreç içerisinde sorunlar yaratabilmektedir (Kervankıran & Çuhadar, 2006).

Hükümetler konaklama yapılacak tesisleri kurmaya çalışsa da, günümüzde hızla gelişen hizmet alanlarında özel sektörü destekleyerek gelişme yolunu tercih etmektedir. Turistin bir turizm aktivitesinden maksimum seviyede faydalanarak, en az sorunla karşılaşması aşamasında en önemli faktör ise turizm acenteleridir. Acentelerin gidilecek yer hakkında bilgi vermesi, tercih sunması, yol güzergâhı hakkında bilgilendirme yapması ve rezervasyonu yaparak tatili güvence altına alması organizasyon için çok önemli bir yere sahiptir. Günümüzde acenteler yurtiçi ve yurtdışında paket tur sistemi ile satış yapmaktadır. Paket turlar, özellikle yabancı dili

olmayan fakat yurt dışına tatile çıkmak isteyen turistlerin tercihi haline gelmiştir. Uçak, havaalanı ve otel arası transfer, konaklama ve tüm hizmetlerin program dâhilinde tüketiciye satılması turizm hacmini arttırması ile organizasyonun en önemli parçasıdır (Özgüç, 2011).

2.4.5. Tanıtım ve Reklam

Bazı ülkelerin en önemli ekonomik gelir kaynağı olan turizm, birçok ülkenin dış ticaret açığını kapatarak “bacasız sanayi” kavramı ile anılmaktadır. Günümüzde ekonomik faaliyet türlerinin artması, insanların bu ekonomik faaliyet türlerinde çalışarak daha iyi ekonomik şartlara sahip olması, yoğun iş hayatı ve şehir hayatı etkisi ile farklı isteklerinin olması turizmi önemli bir hizmet alanı haline getirmiştir. Turistik bölgeden tüketiciye bilgi verilmesi, yeni turistin kazanılması, potansiyelin kullanılması ve bölge ile ilgili imajın değişmesi için en önemli faktör tanıtım ve reklamlardır. Radyo, televizyon ve internet gibi iletişim araçları günümüzde yeni yerlerin tanıtılması, doğal ve kültürel güzelliklerin görülmesi ve fark edilmesi için en önemli tanıtım araçlarıdır.

Turistin turizm amacına yönelik mal ve hizmetleri satın almaya yönelmesi, insanların ilgilerinin turizm bölgelerine çekilmesi ve turizm faaliyetlerinin gelişmesi tanıtım ve reklamın kullanılmasıyla mümkündür. Bir ülkede daha fazla ekonomik kazanç sağlanabilmesi ve turizmin gelişebilmesi tanıtım ve reklama bağlıdır. Türkiye’de tanıtım yapan birçok kuruluş ve özel şirketler bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi ise Kültür ve Turizm Bakanlığı’dır (Liceli & İlban, 2020). Günümüzde birçok turizm türü olsa da, deniz ve kıyı turizmi, en aktif yapılan ve fazlaca turizm geliri sağlayan bir turizm türüdür. Bulunduğu coğrafi konum itibarıyla ve kıyı turizminin en aktif olduğu Akdeniz ülkeleri içerisinde 8333 km kıyı uzunluğu ile ikinci sırada yer alan Türkiye’nin daha fazla turist alması ve ekonomik kazanç sağlaması, yapılacak olan turizm stratejilerine ve tanıtıma paralel olarak gelişmektedir. Bu sayede pazar alanı gelişecek, istihdam artacak ve döviz girdisinin artması ile daha fazla kazanç elde edilerek ekonomik gelişim sağlanabilecektir.

Tablo 2. 2: Tanıtım harcamaları ve turizm ilişkisi

<i>Yazarlar</i>	<i>Ülkeler</i>	<i>Değişkenler</i>	<i>Yöntem</i>	<i>Sonuç</i>
Şahbaz (2000)	Türkiye 1984- 1999	Tanıtım Harcamaları, Turist Sayısı, Turizm Geliri	Regresyon, Korelasyon	Tanıtım harcamaları ile turist sayısı ve turizm geliri arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki saptanmıştır.
Çatı ve Tuna (2007)	Türkiye 1990- 2006	Tanıtım Harcamaları, Turist Sayısı, Turizm Geliri	Regresyon, Korelasyon	Tanıtım harcamaları ile turist sayısı ve turizm geliri arasında pozitif ilişki saptanmıştır
Williams ve Spencer (2010)	Jameika 1974- 2004	Döviz Kuru, Enflasyon, Reklam Harcamaları, Turist Sayısı	Lineer Trend model	Turist sayısı üzerinde reklam harcamalarının etkisi döviz kuruna göre daha azdır.
Deskins ve SeEVERS (2011)	U.S. States 1985- 2003	Tanıtım Harcamaları, Ekonomik Büyüme, İstihdam	Regresyon	Turizm tanıtım harcamalarında meydana gelen yükselmenin turizm ve istihdamdaki büyümeyi arttırdığı
Arslan (2014)	Türkiye 2001- 2012	Tanıtım Harcamaları, Turist Sayısı, Turizm Geliri	Regresyon, Korelasyon, Eşbütünleşme	Tanıtım harcamaları ile turist sayısı ve turizm geliri arasında pozitif ilişki saptanmıştır.
Özcan ve Özcan (2016)	Türkiye 1990- 2012	Tanıtım Harcamaları, Turist sayısı, Turizm geliri	Nedensellik analizi (TodaYamamoto, Granger)	Tanıtım harcamaları gelen turist sayısının nedenidir. Tanıtım harcamaları ile turizm geliri arasında ilişki tespit edilememiştir.

Kaynak : Liceli & İlban, 2020

Tanıtım ve reklamın turizm üzerindeki etkisi farklı ülkelerde farklı yöntemler ile incelenmiş, tanıtım harcamalarının artması ile turizm geliri arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir araştırmada ise, döviz kurunun etkisi tanıtımın turizm geliri üzerinde ki etkisinden daha fazladır. Tanıtım ve reklam her ülke için önemli bir bileşen olup, turizm aktivitesi ve turizm geliri için önemli bir yere sahiptir.

2.5. Turizm Türleri

Her bölgenin, her mekânın ve her bir toplumun yaşam tarzı ve gereklilikleri farklıdır. Bulundukları ortamları, fiziki yapıları, yaşam koşulları, ihtiyaçları ve gereklilikleri farklılık gösterir. Sürekli deniz kıyısında yaşamını sürdüren birisi için deniz, yaylada yaşayan birisi için yaylalar, kayak merkezinde çalışan bir işçi için kış turizmi anlam ifade etmeyebilir. Bu durum ise insanların farklı turizm alanlarına yönelmesine ve farklı turizm türlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Günümüzde önemli bir ekonomik kaynak haline gelen turizmde de, kıyı turizminin yanında, yayla turizmi, kış turizmi, ekoturizm, sağlık ve termal turizm gibi türler eklenmektedir.

2.5.1. Kırsal Turizm

Kırsal turizm alternatif veya tamamlayıcı olarak birçok gelişmekte ve gelişmiş ülkelerde öne çıkan, kırsal alanlardaki kültürel miras, kırsal yaşam ve kırsal etkinlikler doğrultusunda gelişen kırsal alanları ekonomik olarak da destekleyen bir turizm çeşididir. Teknolojinin gelişimi ile tanıtım imkânlarının artması, ulaşımın gelişmesi, yaşlı nüfusun kırsal alanlarda ki güzelliklere olan ilgisi ve insanların yorucu şehir hayatından kaçma isteği kırsal turizme olan ilgiyi arttırmıştır.

Akarsular üzerinde yapılan rafting sporu, göl kenarları ve ormanlık alanlar çevresinde yapılan doğa yürüyüşleri, kuş türlerinin fazlaca olduğu alanlarda doğa gözlemciliği ve fotoğrafçılık, termal alanlarda ki hizmetlerin gelişmesi ile termal turizm ve balıkçılık faaliyetleri gibi birçok kırsal alan aktiviteleri kırsal turizmin gelişmesinde büyük etkenlerdir. Akarsu, göl, orman, dağ gibi kırsal alanlar; avcılık, bisiklet sürme, at binme ve yürüyüş gibi kırsal etkinliklerin gelişmesini sağlamıştır (Çeken vd., 2012). Son yıllarda belediyelerin yapmış olduğu festivaller, halkın sunmuş olduğu el sanatları, bölgenin kendine ait yemekleri, bir gün kurulan pazarlar ve bu pazarlar da satılan organik ürünler kırsal turizmin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Kıyı turizminin geliştiği alanlarda milli parklarda ki artış, mağaraların gezilebilecek bir yer haline gelmesi, antik şehirlerin koruma altında ziyarete açılması alternatifleri arttırarak kırsal alanlarda ki gelişmeyi desteklemektedir. UNESCO Dünya Miras Listesi'nde hem doğal hem kültürel varlıklarımız yer alması, köy ve kırsal alanların listede bulunması doğal ve kırsal zenginliğimiz bir göstergesidir (Soykan, 2003).

2.5.2. Doğa Turizmi

Doğa yürüyüşleri, dağcılık, kuş gözlemciliği, mağara ve kanyonlara yapılan ziyaretler doğa turizmi içerisinde değerlendirilir. Kıyı turizmine alternatif olarak gelişmiş olan doğa turizmi, ulaşım olanaklarının gelişmesi ve diğer turizm faaliyetlerine göre ucuz olmasından dolayı son yıllarda ilginin fazla olduğu bir turizm çeşididir. Doğa turizmine katılan kitle genel olarak doğa ve çevre bilincine sahip, keşfetmeyi seven, rekabetçi ve yaban hayatı ile içli dışlı olmaktan zevk alan maceracı kişilerden oluşmaktadır.

Yapılan araştırmalara göre son yıllarda doğa turizmine katılan insan sayısında büyük bir artış görölmektedir. Türkiye'de de Anadolu'nun kendine has özelliklerine sahip olması, yıllar boyu ticaret güzergâhlarına ev sahipliği yapması, geçmişten beri yerleşim alanlarının olmasından dolayı doğal güzelliklere toprak yol da olsa ulaşım sağlanması, bu alanlarda yaşayan insanların bıraktığı doğal ve kültürel miraslar doğa turizminde yapılan aktiviteleri arttırmıştır (Kiper & Arslan, 2007).

İnsanların yaz ayı haricinde de ihtiyaç duydukları rekreasyon alanları bulundukları il içerisindeki milli parklar, belediyelerin belirlediği rekreasyon alanları, dağlar, kanyonlar, göl ve akarsu kenarları olmuştur. Doğa turizmine olan ilgi ile beraber bu alanlarda restore ve koruma çalışmaları yapılarak halkın aktivite ihtiyaçları belli oranda karşılanmaya çalışılmaktadır. Bu alanlarda yapılan bazı çalışmalar; güvenlik, ışıklandırma, tuvalet, su, bisiklet yolu ve yürüyüş yolu yapımıdır. Günümüzde yine talep doğrultusunda yaylalarımız doğa turizmine açılarak geliştiği, halkında bu aktiviteye uyum sağladığı bazı yörelerimizde gözlemlenmektedir. İleriki yıllarda tanıtımın artması, ulaşım kolaylığı ile doğa turizm faaliyetleri de daha fazla artış gösterecektir.

2.5.3. Kültürel Turizm

Kültürel turizm yavaş gelişen bir turizm çeşidi olsa da son yıllarda dünyada ve Türkiye’de gelişen, bilinen ve insanlarca tercih edilen bir turizm çeşidi olmuştur. Kültürel turizmin en büyük avantajı ise mevsime bağlı kalmadan yıl boyu etkin bir şekilde yapılabilmesidir. Özellikle kış aylarının zor geçtiği soğuk şehirlerde son yıllarda kültürel etkinlikler de artış grlmektedir. İnsanların metropol yoğunluğunda yaşaması ve hafta sonunu daha etkin geçirme isteği, yapılan reklam ve tanıtımlar, yeni açılan müzeler ve sergiler, yapılan tiyatro ve spor etkinlikleri kültürel turizmin gelişmesinde ve ön plana çıkmasında önemli etkenlerdir.

Son yıllarda kent yapılanmasının hızlanması ve turizmde meydana gelen rekabet, kültürel mirasların korunmasına ve turizm faaliyetlerine açılmasına sebep olmuştur. Kültürel mirası evrensel yapıda korumak ve tanıtmak amacı ile kurulan UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür rgt) kültürel turizmde gelişimi ve ön plana çıkmasındaki en önemli kuruluşlardandır. UNESCO’nun kültürel varlıkları korumak amacıyla yayınladığı Dünya Miras Listende Türkiye’de 19 kültür varlığımız bulunmaktadır. Bunlar; Divriği Ulu Camii ve Darşışıfası, İstanbul’un Tarihi Alanları, Göreme Millî Parkı ve Kapadokya, Hattuşaş: Hitit Başkenti, Nemrut Dağı, Hieropolis-Pamukkale, Xanthos-Letoon, Safranbolu, Truva Arkeolojik Alanı, Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi, Çatalhöyük Neolitik Alanı, Bursa ve Cumalıkızık, Bergama ok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı, Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı, Efes, Ani Arkeolojik Alanı, Aphrodisias, Göbekli Tepe ve Arslantepe Höyüğü’dr (Emekli, 2005a).

İnsanların daha farklı ve otantik yerleri ziyaret etme isteği, festival, dans ve müzik gösterilerine duyulan ilgide kültürel turizmi geliştirmektedir. Cami, hamam, türbe, kervansaraylar tarihi; antik kent, kilise, sur, tapınak, sarnıç arkeolojik; belirli günlerde yapılan müzik ve tiyatro etkinlikleri festival sınıflandırılması ile kültürel turizmin alt başlıklarıdır. Taşınabilir eser ve eşyalar müzelerde sergilenen kültürel bir değerdir. Yüzyıllar boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan Türkiye’de kültürel yönden oldukça zengindir. Yabancı turistler olduğu kadar yerel halkında bu kültüre sahip çıkması, bilmesi ve tanınması gerekmektedir (Meydan Uygur & Baykan, 2007). Türkiye tarih boyunca birçok medeniyetin yaşadığı, Anadolu’da birçok devletin kurulduğu bir bölgedir. Farklı din ve ırklara ev sahipliği yapmasından dolayı kültürel

çeşitlilik ve varlığın çok fazla olduğu bir yerdir. Yüzlerce hamam, kervansaray, kilise, cami, tapınak, sur ve mimarilerde farklı özellikler görmek mümkündür. Cumhuriyet öncesi ve sonrasında açılan önemli müzeler bulunmakta ve müzelerde binlerce yıl öncesine dayanan eserler sergilenmektedir.

2.5.4. Sağlık Turizmi

Sağlık turizmi, günümüzde önemi artan, her yaş grubuna hitap eden, tedavi olmak isteyen insanların yaptığı alternatif bir turizmdir. Kısaca açıklamak gerekirse, tedavi için veya daha sağlıklı bir yaşam için ikamet edilen yerden başka bir yere 24 saati geçkin bir süreliğine seyahat edilmesine sağlık turizmi denilmektedir. Sağlık turizminin kendi içerisinde türleri bulunmaktadır. Bunlar; medikal (tıp) turizm, termal turizm, yaşlı ve engelli turizmidir. Medikal turizm, gelişmiş ülkelerde yapılan kalp ameliyatlarını, protez işlemlerini, organ naklini ve bunun gibi tıbbi müdahale işlemlerini ifade etmektedir. Termal turizm, termal suların ve doğanın etkisiyle meydana gelen rehabilitasyonları, fizik tedavilerini ve psikoterapileri bünyesinde bulundurmaktadır. Engelliler için kurulan klinikler ve yapılan özel bakımlar için yapılan seyahatlere engelli turizmi, belli yaştan sonra meydana gelen nörolojik rahatsızlıkların tedavisi için yapılan turizmlere ise yaşlı turizmi denmektedir. Bu amaç doğrultusunda, Hindistan, Türkiye, Malezya gibi ülkeler en çok ziyaretçi alan ülkelerdir (Kantar & Işık, 2014). Birçok turist sadece bu nedenlerden değil varis tedavisi, saç ekimi ve estetik operasyonları içinde farklı ülkelere tedavi görmek amacı ile gelmektedir.

Türkiye’de ise sağlık turizmine yönelik çalışmalar hem Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafında, hem de Sağlık Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Turizm sektörüne yönelik olan konaklama ve tanıtım alanları ile Kültür ve Turizm Bakanlığı, sağlık alanlarının inşası, hizmetleri ve eğitimlerinde ise Sağlık Bakanlığı sorumludur. Ankara, İstanbul ve Antalya gibi büyükşehirlerde amaca yönelik sağlık hizmetleri açılmaya başlamıştır. Ülkemiz termal turizm olanakları bakımından potansiyeli yüksek olan bir ülkedir. Öyle ki 18. yüzyıldan beri Akdeniz ve çevresi termal tedavi almak isteyen insanların seyahat rotası olmuştur. Günümüzde de Afyon ve Bursa gibi illerimiz kaplıca tedavisi için turist alan yerlerin başında gelmektedir (Aydın, 2012). Bu şehirlerimizde termal suların kullanımına yönelik çok lüks oteller ve devre mülkler bulunmaktadır.

Ayrıca ülkemiz saç ekimi tedavisinde de önde gelen ülkelerden biridir. 2022 yılında ülkemize saç ekimi için gelen turist sayısının bir milyonun üzerinde olduğu bilinmektedir. Ülkemize saç ekimi için gelen turistler; özellikler İtalya, Almanya, İngiltere ve Ortadoğu ülkelerinden gelmektedir.

2.5.5. İnanç Turizmi

İnsanoğlunun varlığından itibaren çok fazla inanç ve din grupları ortaya çıkmış, turizm aktivitesi olmadan bile insanlar bir inanç doğrultusundan bu destinasyon alanlarına seyahat etmişlerdir. Farklı dinlere ve inançlara sahip olan insanların bir amaç doğrultusunda yaptıkları seyahatler ise günümüzde alternatif turizmlerden olan inanç turizmini ortaya çıkarmıştır. Ulaşım faaliyetlerinde ki gelişmeler, peygamberlerin ve din adamlarının yaşadıkları yerleri ziyaret etme arzusu, dini yapıtları ve alanları görme isteği ise inanç turizmini ortaya çıkaran ana faktörlerdir.

Son yıllarda ise inanç turizmine verilen önem artarak, bu amaç doğrultusunda yapılan faaliyetlerde artış görülmektedir. İnsanları inanç turizmine yönlendiren faktörler ise; Haç ziyareti ve sonucundaki manevi rahatlık, insanların kendi dinine mensup insanlar ile tanışması isteği, dini görevini yerine getirme, eskiden beri inandığı dine ait önemli merkezleri ve yapıtları görme ve günahlarından kurtulma olarak sıralanmaktadır. İnanç turizminde en çok ziyaret edilen ülkeler ise; İsrail, İtalya, Mısır, İngiltere ve Yunanistan'dır. Dinlerin ortak noktası olan Kudüs, Aziz Paul Kilesi ve Kuyusunun bulunduğu Mersin, Vatikan'dan dolayı Roma, birçok katedralini bulunduğu İngiltere şehirleri inanç turizmi doğrultusunda göç almaktadır (Güzel, 2010).

Ülkemiz geçmiş çağlardan beri birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı gibi, birçok din yaşantısına ve inançlara da ev sahipliği yapmış bir bölgedir. Anadolu'da yaşayan birçok uygarlık; camisi, türbesi, kilisesi, katedrali, tapınakları, patrikhaneleri, manastırı, medresesi ve antik kenti ile yapıtlar bırakmışlardır. Afrodisias, Efes, Sardes gibi antik kentler ile Kapadokya, Tarsus, Demre, İznik ve İstanbul ülkemizin inanç turizm alanları içerisinde yer alır. Selimiye Camii, Sveti Stefan Kilisesi, Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi, Ulu Camii, St. Jean Kilisesi, Konya Mevlâna Türbesi, Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Sümela Manastırı, Çifte Minareli Medrese, Akdamar Kilisesi, Hz. Mevlâna Türbe ve Müzesi inanç turizminin en güzel örnekleridir.

Şekil 2. 1: Akdamar Kilisesi

2.5.6. Kış Turizmi

Ülkelerin önemli bir ekonomik geliri olan ve dış ticaret açığını kapatan turizm etkinliği, sadece yaz ayında kıyılarda değil, yılın geri kalanında da coğrafi konumun elverdiği ölçüde yapılan bir etkinliktir. İnsanların ve toplumların tatil anlayışının değişmesi ile 12 ay boyunca sürdürülebilir turizm anlayışı ortaya çıkmış, bu doğrultuda da kış turizmi alternatif bir turizm modeli olmuştur. Kış aylarında özellikle eğimli ve yüksek alanlarda yapılan kayak sporu aktivitesini ifade eden kış turizmi son yıllarda yapılan konaklama ve tesis imkânları ile turist sayısında artışın olduğu bir aktivitedir. Teknolojik gelişmeler ile sayısı artan kayak merkezleri, pist sayısının artışı, suni kar yağışının son yıllarda yapılabilmesi, insanların sezon dışı da tatil yapma istekleri kış turizminin gelişmesindeki en önemli faktörlerdir. Sürekli istihdam sağlaması ise bu alandaki çalışmaların artmasına sebep olmaktadır (Bozdemir & Şengül, 2021).

Kış turizminin önemli avantajları; yıl boyu turizm etkinliği yapılabilmesine imkân vermesi, kış aylarında istihdam sağlaması, kayak sporu yapan kitlelere kolaylık sağlaması, o bölge ve şehrin gelişimine sebep olmasıdır. Kayak merkezlerinde konaklama imkânların yeryüzü şekillerinden ötürü az olması, teleferik maliyetleri, karlı günlerden yaşanan ulaşım sorunları ve ekipmanların pahalı olması ise kış turizmi için olumsuz olan etkenlerdir. Türkiye’de kış turizminin ortalama yapılabilme süresi kayak merkezinin konumuna göre değişmekte ve bu sayı 90 gün ile 150 gün arasındadır. Türkiye’de gün geçtikçe açılan kayak merkezi ve pist sayısı ile potansiyel artmaktadır. Hemen hemen yurdumuzun dört bir yanında kayak merkezi bulunmakta ve konaklama olanakları da artış göstermektedir.

Tablo 2. 3: Türkiye’de bulunan kayak merkezleri

<i>Kayak Merkezi</i>	<i>Bulunduğu İl</i>	<i>Kayak Alanı Yüksekliği</i>
Uludağ Kayak Merkezi	Bursa	1750 - 2543 metre
Palandöken Kayak Merkezi	Erzurum	2200 - 3176 metre
Davraz Kayak Merkezi	Isparta	1650 - 2344 metre
Erciyes Kayak Merkezi	Kayseri	2100 - 3400 metre
Kartalkaya Kayak Merkezi	Bolu	1850 - 2200 metre
Sarıkamış Kayak Merkezi	Kars	2200 - 2900 metre
Ilgaz Kayak Merkezi	Kastamonu	1838 - 2330 metre
Ergan Kayak Merkezi	Erzincan	1926 - 2958 metre
Kartepe Kayak Merkezi	İzmit	1150 - 1640 metre
Akdağ Kayak Merkezi	Samsun	1300 - 1770 metre
Zigana Kayak Merkezi	Gümüşhane	1900 - 2500 metre
Saklıkent Kayak Merkezi	Antalya	2000 - 2400 metre
Hazarbaba Kayak Merkezi	Elazığ	1.850 - 2200 metre
Elmadağ Kayak Merkezi	Ankara	1500 - 1850 metre
Bozdağ Kayak Merkezi	İzmir	1700 - 2157 metre
Abalı Kayak Merkezi	Van	1890 - 2430 metre

2.5.7. Kıyı Turizmi

Deniz kıyıları sadece yüzme ve güneşlenme değil, su sporlarının (sörf, yelken vs), yatçılığın, dalış ve balık tutma etkinliklerinin yapıldığı rekreasyon alanlarıdır. Yazlık alanların turizm amacı ile gelişimi, termal ve kaplıca alanlarının gelişiminden daha sonra olmuştur. Sağlık turizmi etkisi ile termal ve kaplıca alanları 18. yüzyıllarda gelişme göstermişken, kıyı sayfiye alanları 19. yüzyıllar ve sonrasında gelişme göstermektedir. Deniz kıyısında meydana gelen bu gelişmelerin temelinde de yine doktor tavsiyeleri yatmaktadır. Özellikle ulaşımında meydana gelen gelişmeler, Adriyatik kıyılarında, Akdeniz ve Karadeniz kıyılarında ki deniz turizminin de gelişmesine sebep olmaktadır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında İspanya’da, Yunanistan’da, İtalya’da, Fas’ta, Tunus’ta ve Türkiye’de önemli yatırımlar yapılarak, turizm alanında gelişmeler arttırılmıştır. Kanarya Adaları, Balear Adaları, Mayorka İspanya’da, Sicilya Adası İtalya’da, Atlas Okyanusu’na kıyısı olan Alvarge Portekiz’de önemli sayfiye alanların haline gelmiş ve buralarda turizm gelişme göstermiştir (Özgüç, 2011).

Alternatif birçok turizm alanı olsa da hala insanların büyük bir bölümü kıyı ve deniz turizmini tercih etmektedir. Türkiye’de de “turizm” ve “tatil” kelimeleri ifade edildiğinde akla ilk gelenler deniz, kum ve güneştir. Bu doğrultuda Türkiye’de de turizm seyahatlerinin çoğunluğu kıyılara doğru yapılmaktadır. Talebin deniz turizmine yönelik olmasından dolayı turizm gelirinin büyük bir kısmı da buralardan sağlanmaktadır. Ülkemize gelen turistlerin çok büyük bir bölümü de kıyıda bulunan sahillere gelmektedir. Bunun ana sebepleri ise iklimin elverişli olması ve sahil şeridinin uzun olmasıdır (Kozan vd., 2014). 2022 yılında illere göre en fazla turist geldiği illere baktığımızda ilk 5 ilin 4’ü kıyı sahillere sahip olan yerlerdir. En çok turist çeken il İstanbul olurken, bu ilimizi deniz turizm potansiyeli yüksek olan illerimizden Antalya, Muğla, İzmir ve Aydın takip etmektedir.

2.5.8. Kongre Turizmi

Kongre, bilimsel alanda uzman kişilerin ve bazı meslek gruplarının fikir alışverişi yapmak ve bu konuyu tartışmak amacı ile bir araya gelerek yaptıkları toplantı olarak ifade edilir. Dünya’da yapılan ilk kongre tıp ve sağlık alanında yapılmış, daha sonra ki süreçte ulaşım faaliyetlerinin gelişmesi ile birçok kültürel ve bilimsel alanda

yapılmaya devam etmiştir. Kongreler, düzenlendikleri ülkelerde yapılan seyahat ve konaklama faaliyetleri ile kazandırdığı maddi kazanç sayesinde alternatif turizmin bir parçası haline gelmiştir. Kongre turizminin en büyük avantajı tüm yıl yapılabilmesidir. Gelen misafirler toplantı ve iş harici eğlenme, alışveriş gibi aktivitelerde bulundukları için ekonomik kazancı arttırmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, diğer turizm faaliyetlerinden daha fazla harcamanın yapılması ekonomik olarak büyük kazanç sağlamaktadır. Bu turizm türünün kazandırdıkları; yapılan bölgelerde hizmet kalitesini arttırması, diğer turizm türlerinden farklı olarak yıl boyu istihdam olanağı sağlaması, yapıldıkları bölgenin reklamını yapması ve para girdisi ile ülke ekonomisine kazanç sağlamasıdır. Türkiye’de Antalya, İstanbul, İzmir kongre turizm alanında en çok turist çeken illerimiz konumundadır. Fakat 2023 hedefi doğrultusunda kongre ve fuar turizmi gelişimi için plan, proje üretimi yapılarak desteklerin arttırılması ile birçok ilimizde de yapılması amaçlanmaktadır (Pektaş & Aydın, 2021).

Ülkemiz bulunduğu konumu, elverişli iklimi ve gelişen ulaşım olanakları ile çok önemli bir destinasyon alanıdır. Avrupa ülkelerine yakın olması ve Avrupa ülkelerinde daha elverişli iklime ve daha donanımlı otellere sahip olması potansiyelini ve çekiciliğini arttırmaktadır. İstanbul, İzmir, Ankara ve Antalya illeri bulunan otellerin varlığı, şehirlerin gelişmiş olması ve havaalanlarında hem iç hem dış hatlara yolculuk yapılabilmesiyle kongre turizminin geliştiği illerimizdir. Türkiye’de özellikle Antalya’da geniş toplantı alanlarının bulunduğu oteller varoluşu, yeni kurulacak oteller için arazilerin bulunması, hizmet standartlarının kalitesi ve iklimin yıl boyu elverişli olması en büyük avantajdır. Fakat International Congress and Convention Association (ICCA) verileri incelendiğinde ülkemiz hala olması gereken yerde değil ve bazı yıllarda düzenlenen kongre sayı sıralamasında gerilemektedir. 2013 yılında 221 uluslararası toplantının düzenlendiği Türkiye 18. sırada yer alırken, bu sıralamasını koruyamamış, 2017 yılında 48, 2018 yılında 52. olarak sıralamada gerilemiştir. Türkiye, 2021 yılında ise 38. sırada yer almaktadır.

BÖLÜM 3: ANKARA İLİNİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

3.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikleri

Ankara ve civarındaki jeolojik ve jeomorfolojik çalışmalar hakkındaki bilgiler 2023 Ankara Nazım İmar Planı Raporundan alınmıştır.

Ankara ilinin jeolojik yapısını oluşturan en yaşlı kütleler deniz tabanlarında çökelen ve Triyas'ta varlığını sürdüren yapılardır. Karbonifer-Permien gibi daha yaşlı bloklarda çökeltim sahalarında görülebilmektedir. Geç Trisyas döneminde kapanan Paleo- Tetis Okyanusun üstüne çıkan kütleler Neotetis'in oluşumu ile örtülmeye başlamıştır. Bu dönemde tüf, bazalt, aglomera gibi volkanik kayalar gelişmiştir. Kratese dönemi ile Neotetis malzemesi kıta kabuğunun üzerine çıkmıştır. Tektonizma sonucu ise türbiditler çökmeye, Palöosen döneminde ise, granit sokulumları görülmektedir. Miyosen döneminde tüf ve andezit gibi volkanik kayalar ve volkanik hareketliliğin geniş alanlarda yayıldığı görülmektedir. Ankara ilinin kuzeyde kalan kesimleri volkanik özellikli kayalardan oluşmaktadır ve kuzeydoğusunda granitler bulunur. Kuzeybatı kısımlarında ise, kumtaşı ile kireçtaşı görülmektedir.

Ankara ilinde 850- 1000 metre arasında bulunan ovalar, 1000- 1400 metre arasında yaylalar, 1400 metrenin daha üstünde ki yükseltilerinde ise tepeler ve dağları bulunur. Ankara ilini oluşturan üç önemli ova bulunmaktadır.

Bunlar; Hatip Ovası, Mürted Ovası ve Çubuk Ovası'dır. Hatip Ovası, Ankara'nın doğusundan bulunan Elmadağ İlçesine bağlı Hasanoğlu'dan Ankara'nın batısında bulunan Sincan İlçesine kadar uzanır. Hasanoğlu İlçesinden akmaya başlayan Hatip Çayına, Ankara'nın ortasından geçerken İncesu Deresi bağlanır ve Ankara Çayını oluşturur. Bu ova Sakarya Havzası içerisinde yer almaktadır. Mürted Ovası ise, 320 km² yüzölçümüne sahiptir ve Kurtboğazi Deresi bu ova içerisinde yer alır. Ova Ankara'nın 30 km kuzeybatısında yer almaktadır.

Çubuk Ovası, merkezin kuzeyinde bulunmaktadır. Çubuk Ovası eski bir jeosenklinal özelliği gösterirken, kırılma olması ile çöküntü hendeğine dönüşmüştür. Taşıdığı alüvyonlar ile Çubuk Çayı bu ovayı verimli bir tarım arazisi haline getirmiştir. Ankara

ilinin önemli yayla ve platolarını Bala, Haymana, Gölbaşı ve Polatlı ilçeleri oluşturmaktadır.

Ankara ilinde 2000 metreyi geçen çok fazla dağ bulunmamaktadır. İlin güneydoğusunda 1855 metre yükseltisinde Elmadağ, kuzeybatısında 1465 metre yükseltisinde Karyağdı Dağı vardır. Kızılcahamam İlçesinde Işık Dağı (2015 m) ve Yıldırım Dağı (2034 m), Çubuk İlçesinde Aydos Dağı (1880 m) ve Mire Dağı (1635 m), Polatlı İlçesinde Çile Dağı (1440 m), Beypazarı İlçesinde Kavaklı Dağı (1801 m), Nallıhan İlçesinde Karakiriş Dağı (1435 m), Kalecik İlçesinde ise İdris Dağı (1992 m) önemli dağlarıdır. İl merkezinin ise dört tarafı dağlar ile kaplıdır. İlin kuzey kısımlarında Etlik ve Keçiören sırtları, doğusunda Hüseyingazi Dağı, güneyinde Dikmen ve Çankaya sırtları bulunmaktadır.

3.2. Hidrografiya Özellikleri

Ankara ve civarındaki hidrojeolojik çalışmalar hakkındaki bilgiler, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan Ankara ili 2017 Yılı Çevre Durum Raporu ve AFAD Planlama ve Risk Azaltma Dairesi tarafından oluşturulmuş olan 2021 İl Afet Risk Azaltma Planından alınmıştır.

3.2.1. Akarsular

Ankara ilinin batısı ve doğusunda Türkiye'nin en önemli iki akarsuyu bulunmaktadır. Batısında Sakarya Nehri, doğusunda ise Kızılırmak nehri ve kolları bulunmaktadır. Ankara İli içerisinde Sakarya ve Kızılırmak yanında Tuz Gölü havzası da yer almaktadır. İl çıkışı toplam debisinin en yüksek olduğu akarsu Sakarya Nehri'dir. Balaban Çayı Kızılırmak Nehrinin, Aladağ Çayı, Porsuk Çayı, Kirmir Çayı ve Ankara Çayı Sakarya Nehrinin önemli kollarını oluşturur. Hatip Ovası içerisinde, Hatip Çayının başlangıcını Hasanoğlan Deresi oluşturur ve Karabayır Dere, Aralık Dere ve Bayındır Çayı gibi kollar Hatip Çayına katılır. Hatip Çayı ise Ankara ilinde geçerken İncesu Deresi ve Çubuk Çayı ile birleşerek Ankara Çayını oluşturur. Mürted Ovasının en önemli akarsuyu Ova (Zir) Çayı, Çubuk Ovasının en önemli su kaynağı ise Çubuk Çayıdır.

3.2.2. G ller

Ankara ilinde 3 önemli doğal g l bulunmaktadır. Bunlar; Tuz Gölü, Mogan Gölü ve Eymir G l d r. Su kaynakların belli bir kısmını ise yapay g ller oluşturmaktadır. Kızılırmak üzerinde bulunan Hirfanlı ve Kesikköprü Barajı, Sakarya Nehri üzerinde kurulan Sarıyar Barajı, Akyar Barajı ve Asartepe Barajı, Bayındır Deresi üzerinde kurulmuş Bayındır Barajı, Kurtboğazı üzerinde kurulan Kurtboğazı Barajı,  ubuk Barajı üzerinde kurulan  ubuk I ve  ubuk II barajları Ankara ilinde kurulan önemli barajları ve g lleridir.

Tuz Gölü'nün 490 km²'lik alanın 160 km²'lik kısmı Ankara il sınırlarında bulunmaktadır. G l suları tuzlu olmasından dolayı içme ve sulama suyu olarak kullanılmamaktadır. Mogan Gölü ise, derinliği az olan sığ bir g ld r.  evresindeki küçük derelerden beslenen g l özellikle yaz aylarında rekreasyon alanı olarak kullanılmaktadır. Tamamı ODTÜ arazisi içerisinde yer alan Eymir G l n n  evre uzunluğu 9 km'dir. Mogan G l n n suları kontrollü bir şekilde Eymir G l ne aktarılmaktadır.

3.3. İklim  zellikleri

Ankara ve civarındaki klimatolojik çalışmalar hakkındaki bilgiler, 2023 Ankara Nazım İmar Planı Raporundan ve AFAD Planlama ve Risk Azaltma Dairesi tarafından oluşturulmuş olan 2021 İl Afet Risk Azaltma Planından alınmıştır.

Ankara ilinin büyük bir bölümü İç Anadolu Bölgesi'nde, kuzeybatı kısımlarında ki küçük bir bölüm ise Karadeniz Bölgesi içerisinde yer almaktadır. İç Anadolu bölgesinde kalan kısımları geniş yer kaplamasından dolayı karasal iklim özelliği belirgin olarak g r lmektedir. Güney kesimlerinde kışları soğuk ve karlı, yazları sıcak ve kurak step iklimi, kuzey kesimlerinde ise Karadeniz iklim özellikleri g r lmektedir. Bu sebepten kuzey kesimleri daha ılıman ve yağışlıdır.

3.3.1. Sıcaklık

Ankara ilinin ortalama sıcaklık değeri 10- 13  C civarındadır. En soğuk ay Ocak iken, ortalama sıcaklıkların en yüksek olduğu aylar Temmuz ve Ağustos aylarıdır. En yüksek sıcaklık değeri 2012 yılında 41.0  C, en düşük sıcaklık değeri 1942 yılında - 24,9  C olarak ölçülmüştür.

Tablo 3. 1: Ankara'nın ortalama sıcaklık değerleri (1927- 2022 ölçümleri)

<i>Ankara</i>	<i>Ocak Ayı</i>	<i>Temmuz Ayı</i>	<i>Yıllık Ortalama</i>
Ortalama Sıcaklık (°C)	0.2	23.4	12.0
Ortalama En Yüksek Sıcaklık(°C)	4.2	30.3	17.9
Ortalama En Düşük Sıcaklık(°C)	-3.2	15.9	6.3

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2023

3.3.2. Basınç ve Rüzgârlar

Ankara ilinin ortalama basınç değeri 913.1 milibar, şüana kadar bilinen en yüksek basınç değeri 935.0 milibar, ölçülen en düşük basınç değeri ise 891.0 milibardır. Ankara ilinde yeryüzü şekillerine bağlı olarak değişen basınç koşulları ve meydana gelen rüzgârlar Çubuk, Ayaş ve Yenimahalle ilçelerinde kuzeydoğu yönünde, Haymana, Sincan, Dikmen ve Nallıhan'da batı yönünde, Kızılcahamam'da güneydoğu yönünde, Beypazarı İlçesinde ise kuzey ve kuzeydoğu yönünde esmektedir. Rüzgârların esme hızlarının eşit olduğu, hâkim rüzgâr yönünün ise kuzeydoğu ve kuzey olduğu görölmektedir.

3.3.3. Nem ve Yağış

Ankara ilinin yıllık ortalama yağış miktarı 391.1 mm civarındadır. En fazla yağış Mayıs ayında düşmektedir. Mayıs ayının 12- 13 günü yağışlı geçmekte ve yaklaşık ortama 51 mm miktara ulaşmaktadır. Mayıs ayından sonra en fazla yağışın düştüğü aylar ise kış aylarıdır. Aralık ve Ocak ayları Mayıs ayından sonra en fazla yağışın düştüğü aylardır. Haziran ve Kasım ayı arasında ise yağışlarda düşüş görölmektedir. Elmadag, Çankaya, Dikmen ve Hüseyingazi gibi yüksek yerlerde meydana gelen yağışlar merkeze doğru aktıkları için altyapı kaynaklı sorunlar çıkarabilmektedir. Yine Çankaya ve Dikmen kar yağışının fazla olduğu alanlardır. Güneye bakan yamaçlarda ve Yenimahalle ilçesinde karın yerde kalması süresi daha kısadır.

3.4. Bitki Örtüsü

Ankara ve civarındaki klimatolojik çalışmalar hakkındaki bilgiler, Ankara ili 2017 Yılı Çevre Durum Raporu, 2023 Ankara Nazım İmar Planı Raporu ve AFAD Planlama ve Risk Azaltma Dairesi tarafından oluşturulmuş olan 2021 İl Afet Risk Azaltma Planından alınmıştır.

Ankara ilinin genelinde karasal iklim hüküm sürerken, kuzey kesimlerinde Karadeniz iklim özellikleri görülmektedir. Bu yüzden Ankara ilinin genel bitki yapısını bozkır adı verilen otlar ve ormanlar oluşturur. Kuzeyindeki Karadeniz ikliminin hâkim olduğu alanları Avrupa- Sibiryâ florası içerisinde yer alırken, iç bölgelerdeki karasal alanlar İran- Turan florası içerisinde yer almaktadır. Şereflikoçhisar ile Tuz Gölü çevresi, bozulmadan günümüze kadar gelen bozkır türlerinin görüldüğü karasal bölgelerdir. Ankara ilinin en yüksek ve en yağışlı alanlarını kuzeybatısında bulunan Kızılcahamam oluşturmakta ve bu alanlar daha çok ormanlar ile kaplıdır.

Kızılcahamam çevresi diğer bölgelere göre daha serin ve daha yağışlı bir bölgedir. Bu yüzden çam ormanlarının, meşe ağaçlarının ve çayırların egemen olduğu doğal yaşamın en güzel halini sunan bir oksijen alanıdır. Kızılcahamam'da göknar, sarıçam ve karaçam ağaçlarının bulunduğu ormanlık alanlar yaygındır. Çubuk ve Karagöl civarında da Kızılcahamam'a benzer özellik gösteren ormanlık alanlar rastlanmaktadır. Buralarda da çam ağaçları ve meşe ağaçları yaygın olan ağaç türüdür. Ankara ilinin Bala ilçesine bağlı olan Beynam Ormanlarında ise dağ bozkırlarına, karaçam ve meşe ağaçlarına rastlanmaktadır.

Gölbaşı, Polatlı, Bala ve Haymana İlçelerinde daha çok bozkırlara rastlanılırken, Beypazarı, Güdül, Ayaş ilçelerinde ağaç toplulukları ve ormanlık alanlar daha fazla yer kaplar yer yer bozkırlarda bulunmaktadır. Keçiören, Yenimahalle ve Kazan'da ise ağaç kesiminde dolayı ormanlar azaldığı için parçalar halinde bulunmaktadır.

Ankara'da 22 adet endemik tür bulunmaktadır. Bunlarından en önemlisi nesli tükenmeye yakın olan Yanar Döner Çiçeği (*Centaurea tchihatcheffii*) koruma altına alınma çalışmaları başlamıştır.

Ankara ilinde ormanlık alanlara geçiş bölgesinde bulunan milli parklar, bitki varlığını fazla olduğu tabiat alanları ve sit alanları halkın dinlenip, eğlenebileceği mekânlardır. Kızılcahamam ilçesindeki Soğuksu Milli Parkı karasal alanların bozkırından, ağaçların yoğun olduğu ormanlık alanlara geçiş gzerghın en güzel rneği ve Ankara halkının en önemli rekreasyon alanlarından bir tanesidir. Ankara ilinin en büyük tabiat parklarının başında gelen amkoru Tabiat Parkı bitki örtüsü ve yaban hayat bakımından önemli ve zengin bir tabiattır. Diğer tabiat parkları ise; Beypazarı Kelebekler Vadisi Tabiat Parkı, Kazan Durasan şah Tabiat Parkı, Kızılcahamam Kartaltepe Tabiat Parkı, Karagöl Tabiat Parkı, Aluçdağı Tabiat Parkı, şahinler Tabiat Parkı, Eğrio va Tabiat Parkı, Sorgun Göleti Tabiat Parkı ve Tekkedağı Tabiat Parkı'dır.

Ankara ilinde I. derece, II. derece ve III. derece olmak üzere 32 adet sit alanı bulunmaktadır. I. Derece doğal sit alanları tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. 2: Ankara ilinin doğal sit alanları

<i>Sit Alanının Adı</i>	<i>Bulunduğu İlçe</i>	<i>Yüzölçümü (ha)</i>
Soğuksu Milli Parkı Ağaç Fosilleri	Kızılcahamam	3.253
Abacı Peri Bacaları	Kızılcahamam	13.686
Pelitçik Fosil Ormanı	Çamlıdere	53.44
Kirmir Çayı Kenarı	Güdül	144.913
Kirmir Çayı Kenarı Mağaralar	Güdül	0.942
Şingirdaklı İn Mağarası	Ayaş	36.685
Atatürk Orman Çiftliği	Yenimahalle	3369.313
ODTÜ	Çankaya	1939.897
Kuğulu Park	Çankaya	0.889
Abdi İpekçi Parkı	Çankaya	3.209
Adakale Sokak 1053 Ada 2 Parsel	Çankaya	0.589
Adakale ve Ataç Sokak 1043 Ada	Çankaya	0.734
Güvenpark	Çankaya	2.641
Tuluntaş Mağarası	Gölbaşı	5.509
Mogan Gölü Sulak Alanı	Gölbaşı	1586.337
Macunköy Fosil Yatakları	Polatlı	7.913
Kurutlutepe Mağara ve Yerleşim Yeri	Şereflikoçhisar	Sınırları belli değil
Örencik Fosil Yatakları	Kahramankazan	6.077
Kurtuluş Parkı	Çankaya	11.779
Tuz Gölü	Şereflikoçhisar	52699.919

Kaynak: İRAP, 2021

3.5. Toprak

Ankara ve civarındaki toprak çalışmalar hakkındaki bilgiler, AFAD Planlama ve Risk Azaltma Dairesi tarafından oluşturulmuş olan 2021 İl Afet Risk Azaltma Planından alınmıştır.

Ankara ilinin yaklaşık % 47'si tarım alanı, % 25'i ormanlık, % 18'i ayır ve mera, % 10'u ise tarım dışı alanlarda kullanılmaktadır. Ankara ilinde, karasal iklimin karakteristik toprağı olan kahverengi topraklar grlmektedir. Haymana ve Polatlı ilçelerinde görülen bu toprak, hemen hemen her ilçesinde grlmektedir. Bu topraklar tarım arazisi, ayır ve mera alanları olarak kullanılmaktadır. Kahverengi topraklar; kırmızı kahverengi, kireçsiz kahverengi, kahverengi orman ve kireçsiz kahverengi orman olarak ayrılmaktadır.

Ayaş, Beypazarı, Güdül ve Elmadağ ilçelerinde kırmızı kahverengi topraklar ve kireçsiz kahverengi topraklar yaygın olarak görülür. Yine ubuk, Yenimahalle, Nallıhan ve Altındağ ilçelerinde kireçsiz kahverengi toprak görmek mümkündür. İlin kuzeyinde, özellikle yağışlı Karadeniz iklim özelliği görülen Beypazarı, Nallıhan, Kızılcahamam ve Güdül ilçelerinde ise kahverengi orman toprakları yüzeyi kaplayan toprak türüdür. Özellikle Kızılcahamam ve Güdül'de kireçsiz kahverengi topraklar fazladır.

Eğimli arazilerde, akarsu ve vadi ağızlarında kolvyol toprak, Mogan gölü ve çevresinde hidromorfik alüvyal toprak, ubuk, Kazan ve Haymana'da ise I. ve II. sınıf topraklardan alüvyal topraklar grlmektedir.

BÖLÜM 4: ANKARA İLİNİN BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

4.1. Ankara İlinin Beşeri Coğrafya Özellikleri

4.1.1. Ankara İlinin Tarihi

Ankara ilinin tarihine ait bilgiler, 2023 Ankara Nazım İmar Planı Raporundan alınmıştır.

Diğer Anadolu kentleri gibi Ankara’da doğu ile batıyı birbirine bağlayan bir özelliğe sahiptir. Tarih öncesi dönemdeki izler, Ankara’nın Paleolitik çağdan beri yerleşilen bir bölge olduğunu göstermektedir. Ahlatlıbel, Eti yokuşu, Karaoğlan (Gölbaşı) ve Koçumbeli bölgelerindeki kalıntılar Ankara ilinde yapılan yerleşmelerin ilk buralarda olduğunu göstermektedir. Fakat kentin tarihi ve gelişimi Hitit eserlerinde görülmektedir. Hitit eserlerinin Ankara’dan “Ankuva” olarak bahsedildiği, kurucusu olarak bilinen Galatların ise gemi çapası anlamına gelen “Ankayra” ismini kullandığı bilinmektedir.

Ankara’ya Hititlerde sonra M.Ö. 10. yy’da Friglerin, M.Ö. 7. yy’da Lidyalıların, Lidyalılar sonrası Perslerin, daha sonra Galatların ve İmparator Augustos’un bölgeyi alması ile Romalıların hâkim olduğu bilinmektedir. Romalılardan sonra 334–1073 yılları arasında Bizans İmparatorluğu bölgeye hâkim olmuştur. Bizans sonrası Selçuklu Devleti ve sonrasında Osmanlı İmparatorluğu hâkimiyeti altına girmiştir. Lidyalılar ve Perslerin olduğu dönemde bölge ticaret merkezi konumdayken; tapınakları, hamamları, su kanalları ve su yolları Romalıların döneminde yapılarak gelişme göstermiştir. Romalıların döneminde en önemli dönemlerini yaşayan kentin, askeri ve yönetsel işlevi de gelişmiştir. Kale eteklerindeki düzlüklere yerleşmeler yapılmış, günümüzde önemli turistik yeri olan Roma Hamamı ve Augustus Tapınağı’da Roma döneminde yapılmıştır. Roma döneminde nüfusun 100.000’e ulaştığı ileri sürülmüştür. 334 yılında ise Bizans İmparatorluğu yönetimine giren kent, sur ve kaleler ile savunması geliştirilmiş, askeri önemi artmış ve önemli bir merkez haline gelmiştir. Bizans döneminde her türlü dini ve ticari faaliyetlerin gerçekleştiği agora adı verilen alanlar, kiliseler, tahıl depoları, ambarlar ve hamamlar dönemin önemli yapıtlarıdır.

1073 yılında Ankara artık Türklerin eline geçmiş bir kent olmuştur. Bu tarihten sonra Selçuklu ve Osmanlı egemenliğinde olan kent, ahi merkezleri içerisinde yer alarak ticari fonksiyonlarına devam etmiş, özellikle Osmanlı döneminde kentte hanlar ve bedestenler yapılmıştır. 1892 yılında Ankara'nın demiryolu ile İstanbul'a bağlanması ile kentin ekonomik ve fiziki yapısında yenilikler ve değişimler olmuştur. 1900'lü yılların başında ise çıkan yangın ve savaşlar ile kent nüfusu azalmıştır. Kurtuluş Savaşı döneminde, Mustafa Kemal Atatürk'ün Ankara'yı karargâh seçmesi, TBMM'nin Ankara'da toplanması ve hükümetin burada kurulması, kentin tüm alanlardaki değişimini olumlu yönde etkileyerek geliştirmiştir. Ankara ilinin imar çalışması Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile başlamış, 1950'li yıllarda meydana gelen yoğun göç ve kentleşme ile nüfus hızlıca artış göstermiştir. Gecekondulaşmanın yoğunlaştığı bu dönemde nüfus 1 milyona ulaşmıştır. 1960 sonlarında metropoliten ölçekte bir plan hazırlama gereği duyulmuştur. Daha sonraki süreçte kentin sorunları ile uğraşmak amacıyla Ankara Büyükşehir Belediyesi, Keçiören, Altındağ, Yenimahalle, Çankaya ve Mamak ilçe belediyeleri kurulmuştur. Şuan Ankara ilinin toplam 25 ilçesi ve 1425 mahallesi bulunmaktadır. Ankara ilinin 2022 TÜİK verilerine göre nüfusu 5 milyon 782 bin 285 kişidir.

4.1.2. Nüfus ve Yerleşme

Ankara ilinin nüfusu 2021 yılına göre 2022 yılında 34.960 kişi artmış ve nüfusu 5 milyon 782 bin 285 kişi olmuştur. Nüfusun 2.856.479'u erkek iken, 2.925.806 kişisi kadındır. Bu verilere göre nüfusun % 49.4'ü erkek iken, % 50.6'sı kadın nüfus oranıdır.

Ankara ili nüfusu artış oranı ise 2022 yılında % 0.61 ile bir önceki yıla göre düşüş göstermiştir. Bu artış oranı Ankara'nın 2020 dönemindeki nüfus artış hızı oranından sonraki en düşük nüfus artış oranıdır. Tüm Türkiye'de olduğu gibi COVID- 19 salgınından dolayı nüfus artış hızında düşüş yaşanmış, Ankara ilinin nüfus artış hızı 2018 yılında % 1.08, 2019 yılında % 2.45 iken 2020 yılında ise % 0.43 olmuştur. Kilometrekareye düşen insan sayısı 2020 yılında 223 kişi, 2021 yılında 226 kişi, 2022 yılında ise 227 kişidir.

Tablo 4. 1: Yıllara göre Ankara nüfusu

<i>Yıl</i>	<i>Ankara Nüfusu</i>	<i>Erkek Nüfusu</i>	<i>Kadın Nüfusu</i>
2022	5.782.285	2.856.479	2.925.806
2021	5.747.325	2.843.409	2.903.916
2020	5.663.322	2.805.877	2.857.445
2019	5.639.076	2.793.850	2.845.226
2018	5.503.985	2.728.900	2.775.085
2017	5.445.026	2.702.492	2.742.534
2016	5.346.518	2.653.431	2.693.087
2015	5.270.575	2.621.235	2.649.340
2014	5.150.072	2.562.805	2.587.267
2013	5.045.083	2.507.525	2.537.558
2012	4.965.542	2.474.456	2.491.086
2011	4.890.893	2.439.058	2.451.835
2010	4.771.716	2.379.226	2.392.490
2009	4.650.802	2.318.633	2.332.169
2008	4.548.939	2.267.779	2.281.160
2007	4.466.756	2.225.033	2.241.723

Kaynak: TÜİK

Ankara ilinin ilçelere göre nüfusuna bakıldığında en kalabalık olan ilçe Çankaya, en az nüfusa sahip olan ilçesi ise Evren ilçesidir. Çankaya ilçesinin nüfusu 2022 TÜİK verilerine göre 942.553 kişi iken, Evren ilçesinin nüfusu 2.952 kişidir. 939.279 kişi ile en kalabalık ikinci ilçesi ise Keçiören ilçesidir.

Tablo 4. 2: Ankara ilinin 2022 yılına ait ilçe nüfusları

<i>Ankara Nüfusu</i>	<i>İlçe Nüfusu</i>	<i>Erkek Nüfusu</i>	<i>Kadın Nüfusu</i>	<i>Nüfus Yüzdesi</i>
Çankaya	942.553	450.652	491.901	% 16,30
Keçiören	939.279	459.449	479.830	% 16,24
Yenimahalle	704.652	342.496	362.156	% 12,19
Mamak	687.535	340.915	346.620	% 11,89
Etimesgut	614.891	304.560	310.331	% 10,63
Sincan	572.609	293.292	279.317	% 9,90
Altındağ	413.994	208.653	205.341	% 7,16
Pursaklar	162.389	80.894	81.495	% 2,81
Gölbaşı	150.047	75.035	75.012	% 2,59
Polatlı	128.378	63.917	64.461	% 2,22
Çubuk	95.449	46.912	48.537	% 1,65
Kahramankazan	59.123	30.310	28.813	% 1,02
Beypazarı	48.357	24.052	24.305	% 0,84
Elmadağ	44.379	22.245	22.134	% 0,77
Akyurt	40.625	20.932	19.693	% 0,70
Şereflikoçhisar	33.140	16.597	16.543	% 0,57
Kızılcahamam	26.872	13.746	13.126	% 0,46
Nallıhan	26.553	13.252	13.301	% 0,46
Haymana	26.016	13.619	12.397	% 0,45
Bala	20.521	11.326	9.195	% 0,35
Ayaş	12.998	7.043	5.955	% 0,22
Kalecik	12.794	6.764	6.030	% 0,22
Çamlıdere	8.100	4.297	3.803	% 0,14
Güdül	8.079	4.071	4.008	% 0,14
Evren	2.952	1.450	1.502	% 0,05

Kaynak: TÜİK

4.2. Ankara İlinin Ekonomik Coğrafya Özellikleri

Ankara ilinin ekonomik coğrafyası hakkındaki bilgiler, AFAD Planlama ve Risk Azaltma Dairesi tarafından oluşturulmuş olan 2021 İl Afet Risk Azaltma Planından ve 2023 Ankara Nazım İmar Planı Raporundan alınmıştır.

Ankara ilinin ekonomisi ülkenin ilk kurulduğu yıllarda tarım ve hayvancılığa dayanırken, günümüzde tarım ve hayvancılık gibi birincil ekonomik faaliyet türleri azalmış, ticaret ve sanayi etkinliği büyük oranda artış göstermiştir. Günümüzde Ankara’da çalışanların büyük çoğunluğu hizmet ve sanayi sektöründe çalışmaktadır. 2020 yılı verilere göre, Ankara ilinde çalışanların % 75’i hizmet, yaklaşık % 3’ü tarım ve % 23’e yakını da sanayi sektöründe çalışmaktadır. Ankara’da tekstil, gıda ve inşaat üzerine gelişen sanayi kolları bulunmaktadır.

4.2.1. Tarım ve Hayvancılık

Ankara’nın toplam tarım arazisi içerisinde % 68’i tarla, % 4’ü sebze, % 3’ü meyvelik arazisinden oluşurken, % 25’i ise nadas alanıdır. Bu yüzden Ankara’nın tarımı daha çok tarla ürünlerinden oluşmaktadır. Ankara ülkemizin en büyük buğday ambarındandır. Buğday tarım ürününün geniş ekim alanları bulunur. Buğday harici arpa, yulaf, şeker pancarı, baklagiller, patates, soğan, sebze, meyve ve sanayi bitkileri yetiştirilir. Armut, elma, vişne, erik gibi meyveler yetiştirilse de çok fazla üretimi olan ürünler değildir. En çok üretimi yapılan meyve üzumdür. Kalecik ilçesinde siyah üzüm yetiştirilerek yurt dışına da ihraç edilmektedir. Polatlı, Bala, Haymana ve Çubuk gibi ilçelerde de buğday üretimi fazlaca yapılır. Türkiye marul üretiminin % 55’i, aspir üretiminin % 55’i, yer elmasının % 98’e yakını, kimyon üretiminin % 60’ı ve soğan üretiminin % 30’a yakını Ankara ilinden sağlanmaktadır.

İlde büyükbaş hayvancılık, küçükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı ve az oranda da olsa arıcılık faaliyetleri yapılmaktadır. Büyükbaş hayvanın % 99’unu sığır oluştururken, az miktarda manda bulunmaktadır. Küçükbaş hayvanlar içerisinde ise en fazla koyun bulunmakta, bu koyunların % 40’ını ise merinos koyunu oluşturur. Koyundan sonra en çok bulunan küçükbaş hayvan keçidir. Kıl keçisinin de bulunduğu Ankara’da en çok tiftik keçisi vardır. Diğer adı ile” Ankara keçisi” olarak bilinen keçinin anavatanı bu ildir. Tiftik keçisi yünü bakımında çok önemli bir ırktır.

4.2.2. Maden ve Enerji Kaynakları

Ankara maden bakımında çok zengin bir il olmasa da linyit bakımında İç Anadolu Bölgesi'nin ikinci büyük rezervine sahip olan ilidir. Ankara'da çıkarılan linyitin büyük bölümü Beypazarı ilçesinden çıkarılmaktadır. Beypazarı ilçesinin yanı sıra Nallıhan, Gölbaşı ve Şereflikoçhisar ilçelerinde de linyit çıkarımı yapılmaktadır. (Üçışık Erbilin & Şahin, 2015) Nallıhan ilçesinde bulunan Çayırhan Termik Santrali linyit kömürünü yakarak üretim yapan Ankara'nın en önemli elektrik üretim alanlarından biridir.

Linyitin yanı sıra Ankara'da en önemli enerji kaynaklarından bir tanesi de hidroelektrik üretim alanlarıdır. Kızılırmak üzerine kurulan Kesikköprü Barajı ve HES, Kalecik HES, Çeşmebaşı HES ve Sakarya Nehri üzerine kurulan Sarıyar Hasan Polatkan HES ve Yenice Barajı ve HES enerji üretiminin yapıldığı en önemli baraj ve santrallerdir. Bunların arasında en fazla üretim yapan Sarıyar Barajı'dır.

2427 saat güneşlenme süresi olan Ankara'da 42 adet lisanslı Güneş Enerji santrali bulunmaktadır. Bunlar daha çok Polatlı, Haymana, Şereflikoçhisar, Evren, Bala gibi güney ilçelerinde bulunur. Ayrıca Ankara Türkiye'nin jeotermal bakımında zengin illerinde bir tanesidir. Kızılcahamam ilçesi ilin en önemli jeotermal sahasıdır. Kızılcahamam- Seyhamamı, Çubuk- Melikşah, Beypazarı, Ayaş, Haymana ve Polatlı önemli jeotermal sahalarıdır.

Çubuk, Kalecik, Nallıhan ve güdül mermer bakımından, Ayaş ve Bala alçı taşı bakımından ekonomik değere sahip alanlardır. Bala, Çubuk ve Nallıhan'da demir, Kızılcahamam, Ayaş ve Kalecik civarında da manganez bulunmaktadır.

4.2.3. Sanayi

Ankara ekonomik yapısı ile iki milyona yakın insana istihdam sağlamaktadır. Devlet kurumlarının yoğun olması sebebi ile hizmet sektörü çalışanın ağırlıklı olduğu bir kettir. Hizmet sektörü kadar baskın olmasa da sanayi sektörü çalışanlarının oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. İmalat ve gıda sanayi kolları Ankara'da başlıca sanayi üretim alanlarını oluşturur. Un, makarna, şeker, yağ, süt ve et gıda sanayisinde, çimento, tuğla, kiremit ve inşaat imalat sanayi de üretim yapılan alanlardır.

Altındağ ilçe nüfusunun % 32'si sanayide çalışmaktadır. Altındağ ilçesini % 27 ile Sincan takip etmektedir. Sanayide çalışanların oranının fazla olandan az olana sıralaması Altındağ, Sincan, Akyurt, Kazan, Mamak, Keçiören, Elmadağ, Yenimahalle, Çubuk, Etimesgut, Gölbaşı ve Çankaya şeklindedir. Sanayide çalışanların oranı %14 ile en az Çankaya ilçesindedir. Çankaya'daki sanayiye İmrahor ve Mühye'de bulunan taş ocakları oluşturur. Orman ürünleri üretiminde Siteler, makine sanayisinde ise Ostim ve İvedik gibi küçük organize sanayi bölgeleri gelişme göstermiştir. Altındağ ve Yenimahalle sanayi tesisi alanı ve istihdam açısından ön plana çıkana ilçelerdir. Altındağ'da üretilen orman ürünleri sanayisini, Sincan takip etmektedir. Keçiören ve Mamak imalat sanayide, Çubuk ilçesi inşaat sanayide önemli iş gücü barındırır.

Etimesgut ilçesi en büyük sanayi alanını bulunduran ilçedir. MKE Gazi Fişek Fabrikası, Çimento Fabrikası, Hava İkmal Merkezi Komutanlığı ve birçok işletmenin bulunması Etimesgut ilçesinde sanayinin yoğun olmasına sebep olmuştur. Ankara'nın 2. büyük sanayi alanına sahip olan ilçe Sincan'dır. Yenimahalle ilçesinin sanayi tesisleri içerisinde en önemli tesis Aselsan'dır. Askeri alanlar içerisindeki fişek fabrikaları Mamak'ta, inşaat ve elektronik fabrikaları Gölbaşı'nda, tekstil üretimleri ise Çankaya ilçesinde yoğunlaşmıştır.

Savunma sanayisine ait kurulan fabrikalar Ankara ili için büyük önem taşır. Türk Havacılık ve Uçak Sanayi (TUSAŞ), Askeri Elektronik Sanayi (ASELSAN) ve Roketsan A.Ş. bunlara en güzel örneklerdir.

Ankara'da 12 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunur. Bunların en büyükleri sırasıyla; Başkent OSB, Ankara Uzay ve Havacılık İhtisas OSB, ASO 2. Ve 3. OSB, Ostim ve İvedik OSB'dir.

4.2.4. Hizmetler

Başkent Ankara'da özellikler merkez ilçelerinde çok sayıda ticaret alanı, tesis, ulaşım istasyonları, eğitim kurumu, sağlık kurulu, alışveriş merkezi ve birçok finans merkezi bulunmaktadır. Metro istasyonlar, tren garları, iş hanı, üniversite kampüsü, bankalar, müzeler ve antik bölgeler hizmet bölgesi içerisinde yer alan yapılardır. İdari şehir olma özelliğinden dolayı iletişim, finans, ulaşım gibi hizmetler Ankara'da diğer çevre illere göre daha fazla gelişmiştir.

4.2.4.1. Ticaret

Ankara'nın daha önceki ekonomik yapısı tarım ve hayvancılığa dayansa da günümüzde ekonomik yapısı sanayi ve ticarete dayanmaktadır. Başkent olması ve finans merkezlerinin Ankara'da bulunması kamu ve özel sektör yatırımlarının artmasına sebep olmuştur. Ticaretin gelişmesi ile de göç alan bir konum haline gelmiştir. Türkiye'de gayrisafi milli hasılanın 2021 TÜİK verilerine göre % 9.6'sı Ankara iline aittir. Ankara ilinin gayrisafi milli hasıladaki payının büyük bir bölümünü ise ticaret oluşturmaktadır. İl genelinde birçok ticaret alanında çalışan limited ve anonim şirketi bulunmaktadır. Ankara Ticaret Odasına kayıtlı 271 şirket vardır. Mermer, alüminyum, çimento, seramik, plastik kalıp, banyo sistemler, mobilya, gıda, temizlik, banyo, inşaat ve yapı malzemesi üzerine kurulan şirketlerden bazılarıdır. Ankara ilinin ihracat yaptığı ürünlerden bazıları ise; traktör, bisiklet, tıbbi alet, giyim eşyası, mobilya, kazan, elektrikli makine ve cihazlardır.

4.2.4.2. Ulaşım

Ankara ilinde karayolu, demiryolu ve havayolu ulaşimleri yapılabilmekte ve gelişmiş bir ulaşım ağı görülmektedir. Şehir içinde ulaşım karayolu ile yapılmakta ve gelişmiş bir karayolu ağı vardır. Kişi başına düşen araç sayısı bakımında ilk beş il içerisinde bulunan ilde araç sayısı miktarı yüksektir. Şehri çevreleyen çevre yolu, ilçeler arası bağlantının kolay olmasını ve iller arası ulaşımı sağlamaktadır. Coğrafi konum itibariyle ulaşım potansiyelinin yüksek olduğu bir ildir. Kuzeyde Çankırı, Kastamonu, Zonguldak ve Samsun'a, doğuda Kırıkkale, Yozgat ve Çorum'a, batıda Eskişehir ve Afyon'a, kuzeybatıda Bolu ve İstanbul'a, güneyde Konya ve Adana'ya olan otoyol bağlantısı tüm ülke ile olan ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Doğu ile batı, kuzey ile güney illeri arasındaki bağlantı Ankara ile sağlanmaktadır.

Ankara ilinin havayolu ulaşımını sağlayan Esenboğa Havalimanı ilin kuzeydoğusunda bulunur. 1955 yılında açılmış olan, hem iç hatlara hem dış hatlara hizmet veren havalimanı sosyal ve ekonomik anlamda büyük önem taşımaktadır. Esenboğa Havalimanı 25- 30 milyon yolcu kapasitesine sahiptir. Avrupa'da "Uluslararası Havalimanları Konseyi (Airports Council International)" tarafından bu kapasiteye sahip olan havalimanları arasında en iyiler içinde yerini almıştır.

Türkiye’deki birçok ile uçuş olan havalimanından Bakü, Dubai, Amman, Bükreş, Frankfurt, Hamburg, Berlin, Londra, Medine, Viyana, Tahran, Tiflis, Amsterdam, Brüksel, Stuttgart ve Abu Dabi gibi şehirlere de uçuş bulunmaktadır.

Tablo 4. 3: Esenboğa Havalimanı yıllara göre yolcu taşıma kapasitesi

<i>Yıl</i>	<i>İç Hat</i>	<i>Dış Hat</i>	<i>Toplam</i>
2015	10.562.282	1.551.157	12.113.439
2016	11.547.240	1.496.876	13.044.116
2017	13.828.365	1.988.793	15.827.158
2018	14.498.102	2.241.901	16.740.003
2019	11.463.200	2.277.395	13.740.595
2020	4.415.805	746.764	5.162.569
2021	5.728.315	1.301.315	7.029.630
2022	6.742.033	1.902.934	8.644.967

Kaynak: Wikidata, 2023

Esenboğa Havalimanı’nda toplam yolcu sayısı ve yolcu artış miktarının en az olduğu yıllar 2019 ve COVID- 19 pandemisinin Türkiye’de etkisinin ilk görüldüğü 2020 yılları olmuştur.

Tablo 4. 4: Ülkelere göre 2022 yılında Ankara Esenboğa Havalimanı'na gelen yabancı yolcu sayısı

	<i>Ülke</i>	<i>Yolcu sayısı</i>
1	Almanya	112.200
2	Irak	54.372
3	İran	45.337
4	Azerbaycan	36.068
5	Hollanda	30.022
6	Avusturya	23.751
7	Ürdün	22.213
8	K.K.T.C.	22.163
9	Rusya	17.779
10	Fransa	13.161
11	Ukrayna	10.684
12	İngiltere	10.531
13	ABD	8.508
14	Belçika	8.061
15	İsveç	5.648

Kaynak: Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023

Ankara Esenboğa Havalimanı'na gelen yabancı yolcunun en fazla geldiği ülke Almanya olmuştur. Ticaret ilişkileri ve gurbetçi Türk sayısının fazlalığı iki ana sebeptir.

Tablo 4. 5: 2021 ve 2022 yıllarında Esenboğa Havaalanına gelen yolcu sayısı

<i>Aylar</i>	<i>2021 Yılı İç Hatlar</i>	<i>2021 Yılı Dış Hatlar</i>	<i>2021 Yılı Toplam</i>	<i>2022 Yılı İç Hatlar</i>	<i>2022 Yılı Dış Hatlar</i>	<i>2022 Yılı Toplam</i>
Ocak	145.510	10.576	155.986	238.097	54.395	292.492
Şubat	163.906	11.785	175.691	240.470	52.606	293.076
Mart	205.551	23.421	228.972	282.070	57.134	339.204
Nisan	154.825	23.289	178.114	246.805	56.065	302.870
Mayıs	128.801	27.513	156.314	288.761	80.121	368.882
Haziran	263.074	56.080	319.154	282.061	110.431	392.492
Temmuz	358.883	128.710	487.593	304.649	145.443	450.092
Ağustos	345.175	102.182	447.357	305.822	106.727	412.549
Eylül	298.119	78.046	376.165	280.158	87.708	367.866
Ekim	280.520	75.057	355.577	290.080	80.964	371.044
Kasım	275.579	55.080	330.659	311.520	63.419	374.939
Aralık	264.784	65.076	329.860	305.970	77.641	383.611
Genel Toplam	2.884.627	655.067	3.539.694	3.376.463	972.654	4.349.117

Kaynak: Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023

Ankara Esenboğa Havalimanı'na 2022 yılında gelen yolcu sayısı hem iç hat hem dış hat hem de toplamda artış göstermiştir. 2022 yılında dış hatlardan gelen yolcu sayısı tüm aylarda 2021 yılı yolcu sayısını geçerken, iç hatlardan gelen yolcu sayısı 2021 yılının Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında 2022 yılının aynı dönem yolcu sayısından daha fazla olduğu gözlemlenmektedir.

Ankara'nın tam ortasında TCDD Ankara Garı bulunmaktadır. Doğu- batı hattında; batı hattı Sincan ve Polatlı üzerinden Eskişehir'e, doğu hattı Irmak ve Kırıkkale üzerinden Kayseri'ye bağlantı kurarken, kuzey hattı Çankırı üzerinden Karabük ve Zonguldak illerine ulaşım sağlamaktadır. Son yıllarda gelişen teknoloji ile yapılan hızlı tren yolculukları için Ankara'da Yüksek Hızlı Tren Garı yapılarak 2016 yılında hizmete girmiştir.

2009 yılında ilk olarak Eskişehir'e, 2011 yılında Konya'ya, 2014 yılında İstanbul'a, 2022 yılında Karaman'a ve 2023 yılında Sivas'a hızlı tren seferleri başlamıştır.

Tablo 4. 6: Ankara yüksek hızlı tren seferleri ve süreleri

<i>Hat</i>	<i>Açılış Yılı</i>	<i>Ortalama Sefer Süresi</i>
Ankara- Eskişehir	2009	1 saat 20 dakika
Ankara- Konya	2011	1 saat 45 dakika
Ankara- İstanbul	2014	4 saat 30 dakika
Ankara- Karaman	2022	2 saat 40 dakika
Ankara- Sivas	2023	2 saat 30 dakika

Kaynak: Wikidata, 2023

Ankara şehir içi ulaşımında belediye otobüsü, halk otobüsü, dolmuş ve taksinin yanında teleferik ile metro ulaşimleri da önemli bir yere sahiptir. Ankaray AŞTİ ve Dikimevi arasında 1996 yılında hizmete girmiş Ankara ilinin ilk, ülkemizin ikinci hafif raylı sistemidir. 8,5 kilometre uzunluğa sahip olan AŞTİ- Dikimevi hattına, 7,4 kilometre uzunluğunda Dikimevi- Natoyolu hattının eklenmesi planlanmaktadır. 2022 yılında onay alan projenin yapımına 2023 yılında başlanacağı bilinmektedir. Ankaray ile 2022 yılında taşınan yolcu sayısı 23.114.664 kişidir. 1997 yılında Kızılay- Batıkent metro hattı, 2014 Batıkent- Sincan/ Törekent hattı ve Kızılay- Kuru hattı, 2017 yılında Kızılay- Şehitler (Keçiören) hattı açılarak ulaşım ağının genişlemesi Ankara'nın ulaşım ağının genişlemesine büyük katkı sağlamıştır. Bunlardan Kızılay- Şehitler hattı 12,5 kilometre ile en kısa olanıyken, Kızılay- Kuru hattı 16,5 kilometre ile en uzun hattı oluşturur. 2022 yılında en fazla yolcu taşınan metro hattı Kızılay- Kuru hattıdır. Taşınan yolcu sayısı 21.713.668 kişidir (Türkmen & Çubuk, 2003).

2014 yılında yolcu taşımaya başlayan teleferik hattı saatte 2400 kişilik bir kapasiteye sahiptir. Şentepe ile Yenimahalle arasında yapılan sistem bölgede trafiği belli oranda rahatlatmaktadır. İlk durak ile son durak arası ulaşım 16 dakika sürmektedir. Yenimahalle istasyonundan Kızılay ve Batıkent yönüne metro bağlantısı bulunmaktadır.

4.2.4.3. Turizm

Ankara ülkemizin en kalabalık ikinci şehri ve metropoliten özellik gösteren bir kentidir. Hem doğal hem kültürel turizm potansiyelinin olduğu kentte geçmiş jeolojik zamanlardan kalan jeolojik sitler, yaşayan uygarlıkların kalıntılarının bulunduğu arkeolojik sitler, termal alanlar, yaylalar, vadiler, göller, milli parklar, camiler, türbeler, müzeler ve kayak merkezi turizm alanlarını oluşturan yerlerdir. Ayrıca kentte sürekli yapılan festival ve şenlikler turizme katkı sağlamaktadır.

Ankara ili turizminde uzun yıllardır var olan termal turizm günümüzde yatırımlar ile desteklenerek potansiyeli arttırılmıştır. Yapılan tanıtımlar, ulaşım imkânlarının arttırılması, konaklama faaliyetlerinin geliştirilmesi termal turizmin gelişmesine sebep olmuştur. İl genelinde Kızılcahamam, Ayaş, Beypazarı, Haymana ve Çubuk termal turizm potansiyelinin yüksek olduğu alanlardır. Konaklama imkânlarının bulunduğu Kızılcahamam kaplıcaları, Kızılcahamam Sey Hamamı, Çubuk Melihsah kaplıcası, Haymana kaplıcası, Ayaş kaplıca bölgesi, Beypazarı Termal Tesisleri Dutlu- Tahtalı Kaplıca ve İçmeceleri birçok hastalığın tedavisinin olduğu ve konaklama imkânlarının bulunduğu termal bölgelerdir. Kızılcahamam kaplıcalarında beş yıldızlı konaklama imkânı bulunmaktadır.

Beypazarı Eğriova Yaylası, Çamlıdere Benli Yaylaları, Gündül Sorgun Yaylası ve Kızılcahamam yaylaları, doğa yürüyüşü için Kırmir Çayı Vadisi, İnözü Vadisi, Mogan ve Eymir Gölleri, Soğuksu Milli Parkı, kuş gözlemciliği için Nallıhan Kuş Cenneti, Beynam Ormanları, kış turizmi için Elmadağ Ankara ilinin önemli turizm alanlarıdır.

Anıtkabir, Ankara Kalesi, Augustus Tapınağı ve Atakule simgesel, tarihi ve anıtsal yapılar arasında bulunur. Ankara’da gezilecek önemli müzelerin başında ise, Anadolu Medeniyetler Müzesi, Etnografya Müzesi, Resim ve Heykel Müzesi, Cumhuriyet Müzesi ve MTA Tabiat ve Tarihi Müzesi gelmektedir.

Müzeler, Ankara ili için önemli bir yere sahiptir. Müzelerde yapılan restore çalışmaları her geçen gün artsa da, müze rehberi eksikliğinin olması büyük dezavantaj sağlamaktadır. İlde müzelerin tanıtımının yapılamaması, müzelerin aynı yerde toplanması, kısa zamanda birden fazla müzenin gezilebilmesi ve rehber eksikliği devamlılığın sağlanamamasındaki en büyük etkidir.

Ankara ilinde her sene düzenlenen fuar, festival ve şenlikler de turizmin canlanmasına büyük katkıda bulunan etkinliklerdir. Her sene Nisan ve Mayıs ayında düzenlenen “Uluslararası Ankara Müzik Festivali”, Eylül ayında düzenlenen “Uluslararası Tarım Fuarı”, Kasım ayında düzenlenen “Uluslararası Ankara Tiyatro Festivali” bunlara örnektir. Ayrıca yerel ölçekte düzenlenen, “Güdül Ankara Keçisi Festivali”, “Beypazarı Uçurtma Şenliği”, “Güdül Kiraz Festivali”, “Eğriova Yayla Festivali”, “Çamlıdere Aluçdağı Festivali”, Beypazarı Havuç Festivali” ve “Güdül Üzüm Festivali” halk arasında önemli bir değere sahiptir.

Tablo 4. 7: Ankara ilçelerinde yapılan festival ve şenliklerin isimleri ve yapıldıkları ayları

<i>Festival Adı</i>	<i>Düzenlendiği İlçe</i>	<i>Düzenlendiği Ay</i>
Ankara Keçisi Festivali	Güdül	Nisan
Uçurtma ve Bahar Şenliği	Ayaş	Mayıs
Uçurtma Şenliği	Beypazarı	Nisan
Kiraz Festivali	Güdül	Haziran
Kavun Festivali	Kazan	Ağustos
Sakarya Zaferi`ni Kutlama Şenlikleri	Polatlı	Eylül
Pirinç Festivali	Kızılcahamam	Eylül
Havuç Festivali	Beypazarı	Ekim
Kalecik Karası Üzüm Festivali	Kalecik	Eylül
Çamlıdere Aluçdağı Festivali	Çamlıdere	Temmuz
Bala Hasat ve Kültür Festivali	Bala	Haziran
Eğriova Yayla Festivali	Beypazarı	Haziran
Soğuksu Festivali	Kızılcahamam	Ağustos
Hıdırellez Şenlikleri	Nallıhan	Haziran
Ayaş Domates Festivali	Ayaş	Ağustos

Kaynak: Başkent Ankara Nazım İmar Planı, 2023

İlçelerde yapılan festivallerden ve şenliklerden haberi olmayan kitleler mevcuttur. Belediye ve bakanlıkların bu bölgelerdeki yatırımı, tanıtımı ve hizmet olanaklarını

arttırması ile yerel anlamda turizmin artmasına olanak sağlayacaktır. Yapılan müzik festivalleri, tiyatro festivalleri, karikatür festivalleri, kongre ve fuarlar potansiyel turizm etkinlikleridir. İlçelerde yapılan etkinliklerden birçok kişinin haberi olmamakta ve bu aktiviteye katılamamaktadır.

Ankara ilinin 38 adet menşe, coğrafi ve mahreç işareti bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; Beypazarı kurusu, Höşmerim tatlısı, Akyurt Tandır Böreği, Ankara tava, Ankara Andezit Taşı, Ayaş dutu, Kazan kavunu, Kalecik karası, Çubuk turşusu, Kızılcahamam bazlaması ve Kalecik çöreğidir. Ankara'nın 43 adet ise somut olmayan kültürel mirası bulunmaktadır. Bunlardan bazıları ise; fefene, seymenlik, tulum oyunu, telkari, çeyiz serme ve sinsin oyunudur.

Ankara iline gelen hem yerli turist, hem de yabancı turist sayısında son yıllarda sürekli bir artış görülmektedir. COVID- 19 salgınından dolayı 2020 yılında gelen turist sayısında azalma olsa da son iki yıl içerisinde yerli ve yabancı gelen turist sayısı 5 milyonun üzerine çıkmıştır.

Tablo 4. 8: Ankara iline son üç yıl içerisinde gelen turist sayısı

<i>Yıl</i>	<i>Yerli Turist</i>	<i>Yabancı Turist</i>	<i>Toplam</i>
2020	3.064.804	260.988	3.325.792
2021	4.638.233	543.525	5.181.758
2022	4.725.325	628.607	5.353.932

Kaynak: Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023

Ankara ilinde turizmi faaliyetlerini geliştirmek amacı ile hem Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin hem de Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın çalışmalarının olduğu yapılan görüşmeler sonucunda görülmektedir. Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nde Mehmet Ali Gürbüz ile yapılan görüşmede bir influencer tarafından Kızılcahamam, Çamlıdere ve Polatlı ilçelerinin tanıtımının yapıldığı ve olumlu sonuçlar alındığı yetkili tarafından belirtilmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültürel Miras  Koruma Şube Müdürlüğü ile yapılan görüşmede Ankara ilinin turizminin gelişimi için Ulus bölgesinde dijital bilgi panolarının kurulduğu bilgisi alınmıştır. Yine Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından Ulus'ta Ankara Kalesi civarında küçük haritalı broŐür ile tanıtım yapan Turizm Enformasyon Ofisi turizm gelişimi açısından önemli bir yere sahip olacaktır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin sitesinden Ankara'nın doğal ve kültürel güzelliklerine ait olan bilgilerin eksik olduğu görülerek yetkililere iletilmiştir. Belediye sayfasında bulunan bilgilerin Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan alındığı, kültürel mirasın korunması amacı ile daha donanımlı "Bellek Ankara Projesi" adı altında yeni bir site açılarak geliŐtirildięi söylenmiŐtir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan Kültürel Miras  Koruma Şube Müdürlüğü ile yapılan görüşmede kırsal alanların geliştirilmesi ile alakalı restore çalışmalarının yapılması ve konaklama tesislerinin arttırılması ile alakalı öneride bulunulmuştur. Fakat ilçe belediyelerinin farklı siyasi partilerden oluŐmasından dolayı bazı ilçeler ile bağlantıların yapılamadığı ve bu yüzden kırsal kalkınmanın yavaş ilerlediği belirtilmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin kırsal kalkınma alanları üzerinde çalışmalar yaptığı, fakat yeni yönetimin bu dönemi temel atarak geçirdiği, bir daha ki dönem de büyük adımların atılacağı bilgisi yetkililer tarafından belirtilmiştir. Kırsal alanların gelişimi için yerel yönetimlerin taleplerinin olması gerektiği ve bu talepler doğrultusunda hareket edilmesinin önemli olduğu görüşülmüştür.

Kültürel mirasların korunması turizm gelişimi için çok önemli bir yere sahipken, Kültürel Miras  Koruma Şube Müdürlüğü görüşmesi sonucu belediyeye ait olmayan yerler için restore çalışmalarının yapılmasına izin verilmediği ve bu yüzden çalışmaların aksadığı ortaya çıkmaktadır.

4.2.4.4. Konaklama

Ankara ili konaklama tesisi, kapasitesi, yatak ve oda sayısı bakımından üç Anadolu Bölgesi'nin önde gelen ilidir. Fakat Ankara ilinde konaklama süresi diğer kıyı illerine göre daha kısa ve bu illere göre daha düşük doluluk oranına sahiptir. Eğitim, sağlık, a ıŐveriŐ ve iş potansiyellerinin il merkezine yakın olmasından dolayı konaklama

tesisleri de daha çok merkez ilçelerine toplanmıştır. Ankara'nın 2022 yılı kültür ve turizm verilerine göre merkez ilçesinde 171 adet işletme belgeli tesis bulunurken, taşra ilçelerinde 22 adet işletme belgeli tesis bulunmaktadır. Yine bu verilere göre merkez ilçelerinde 118, taşra ilçelerinde ise 52 adet belediye belgeli tesis bulunmaktadır. Bu tesisler içinde 5 yıldızlı otel sayısı 30 iken, 60 adet ile en çok 4 yıldızlı otel bulunmaktadır.

Tablo 4. 9: 2022 yılı itibariyle Ankara ilinde bulunan bakanlığa bağlı işletme belgeli konaklama kapasitesi

<i>Adet</i>	<i>Sınıf Türü</i>	<i>Toplam Oda</i>	<i>Yatak</i>
30	5 Yıldızlı Otel	6.160	12.396
60	4 Yıldızlı Otel	4.175	8.327
57	3 Yıldızlı Otel	2.928	5.701
26	2 Yıldızlı Otel	1.028	1.983
1	1 Yıldızlı Otel	48	94
1	Apart Otel	210	420
16	Özel Belgeli	611	1.243
1	2. Sınıf Motel	20	40
1	Oberj	30	66

Kaynak: Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023

Tablo 4. 10:Ankara ili 2022 yılı merkez ilçelerinin konaklama kapasitesi

<i>İlçe</i>	<i>Oda Sayısı</i>	<i>Yatak Sayısı</i>	<i>Misafirhane</i>
Altındağ	5.581	10.213	24
Çankaya	9.429	18.751	71
Etimesgut	252	502	4
Gölbaşı	503	1.041	7
Keçiören	-	-	5
Mamak	60	118	2
Pursaklar	122	244	1
Sincan	32	75	2
Yenimahalle	2.257	4.385	19
Toplam	18.236	35.329	135

Kaynak: Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023

Merkez ilçeler arasında en fazla oda ve yatak sayısına sahip olan ilçe Çankaya'dır. Çankaya ilçesini ise Altındağ ilçesi takip etmektedir. Altındağ ilçesine bağlı Ulus çevresinde düşük- orta, Çankaya ilçesine bağlı Kızılay- Maltepe çevresinde ise yüksek standartlı konaklama tesislerin olduğu görülmektedir. Merkez ilçeler arasında bulunan Keçiören'de ise misafirhane harici konaklama tesisi bulunmamaktadır.

Tablo 4. 11: Ankara ili 2022 taşra ilçelerinin konaklama kapasitesi

<i>İlçe</i>	<i>Oda Sayısı</i>	<i>Yatak Sayısı</i>	<i>Misafirhane</i>
Polatlı	473	625	1
Çubuk	32	70	2
Kahramankazan	143	343	1
Beypazarı	168	397	5
Elmadağ	-	-	1
Akyurt	713	1.452	2
Şereflikoçhisar	106	210	1
Kızılcahamam	864	1.998	2
Nallıhan	124	269	3
Haymana	860	1.746	2
Bala	9	12	2
Ayaş	711	1.506	-
Kalecik	4	12	1
Çamlıdere	-	-	-
Güdül	308	1.349	-
Evren	-	-	-
Toplam	4.515	10.332	23

Kaynak: Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023

Ankara ilinin taşra ilçelerinde termal turizm potansiyelinin yüksek olduğu Haymana ve Kızılcahamam ilçeleri en fazla yatak ve oda sayısına sahip olan ilçeleridir. Termal turizmin bulunduğu Ayaş ilçesi de en fazla oda ve yatak kapasitesine sahip üçüncü ilçe konumundadır. Havalimanına yakınlığı ve termal otellerin varlığı Akyurt ilçesini de konaklama faaliyetleri açısından önemli bir konuma getirmiştir.

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan görüşme sonucu Ankara ilinin doğal güzelliklere sahip olan ilçelerinde konaklama faaliyetlerinin bulunmadığı öğrenilmiştir. Elmadağ, Evren ve Çamlıdere ilçelerinde konaklama tesisinin olmaması ilçelerin gelişimini engellemektedir.

Ankara Kalkınma Ajansı ile yapılan görüşmede, Evren ilçesine 7 adet bungalov alanla 10 adet kamp karavan alanı, Çamlıdere ilçesine de çadırli kamp alanı ile glamping alanı yapılacağı bildirilmiştir. Ankara Kalkınma Ajansı Kırsal Kalkına Birimi'nin projeleri arasından Evren ve Çamlıdere ilçeleri yanında Kızılcahamam, Güdül, Çubuk ve Beypazarı ilçelerinde de kamp karavan alanı, çadırli kamp alanı, glamping alanı, bungalov alanı yapılacağı bilgisine ulaşılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda Güdül ve Kızılcahamam ilçelerinde yapılan gözlem sonucunda Güdül Sorgun Tabiat Parkı'nda çadırli kamp alanı, Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı içerisinde ise bungalov alanının çalışmalarının başladığı görülmüştür.

4.2.4.5. Bankacılık

Türkiye'nin başkenti Ankara, Türkiye'de finans sektörü açısından çok önemli bir yere sahiptir. Ülkemizin İstanbul'dan sonra bankacılık faaliyetleri, döviz ve mevduat oranı açısından ikinci sırada gelmektedir. Kalabalık nüfusu, ticaretin geliştiğı bir şehir olması, köklü bankaların Ankara'da kurulması ve birçok bankanın merkezinin bulunması sektörün gelişmesinde ki ana sebeplerden bazılarıdır. İş Bankası, Vakıfbank, Garanti Bankası ve ilk halk sandıklarının Ankara'da kurulmuş olması, Cumhuriyet ilanı sonrası Ziraat Bankası'nın şube ve sandıkların idaresi görevinin Ankara şubesine verilmesi, Merkez Bankası'nın ana binasının Ankara'da olması bankacılık sektörünün ilde gelişmesinin ana sebepleridir. Son yıllarda birçok bankanın genel müdürlükleri İstanbul'a taşınması ve Merkez Bankası'nın da taşınmaya başlamasıyla bankacılık sektörünün ve finans sisteminin zayıflayacağı öngörülmektedir.

4.2.4.6. Eğıtim

 lke genelinde olduğı gibi başkent Ankara'da da okuryazar oranı, okullaşma oranı, lise ve  niversite mezun sayısı her geçen gün artış göstermektedir.  lke genelinde 2000'li yılların başında % 86 olan okuryazarlık oranı 2022 T İİK verilerine göre % 97.6'ya çıkmıştır. Okuryazarlık oranının yüksek olduğı Ankara ise, ortalama eğıtim süresinin en yüksek olduğı ildir. Ankara ilinde eğıtim süresinin ortalaması 10,6 yıldır. İlçe bazında bakıldığında eğıtim okuryazarlık oranının en düşük olduğı ilçeler, merkeze uzak olan Çamlıdere ve Evren ilçeleridir. Yine merkeze uzak olan Haymana

ve Bala ilçeleri takip eder. Okuryazar oranı en yüksek ilçeler ise; Etimesgut, Ayaş ve Çankaya ilçeleridir.

Ankara ilinde devlet okulu, özel okul, dersane ve kurs potansiyeli yüksektir. Anaokulu, İlkokul, ortaokul ve lise düzeyinde okul ve kurs sayısı her geçen gün artmaktadır. Aynı zamanda KPSS ve yabancı dil eğitim kursları da ilin ihtiyaçlarını karşılar düzeydedir. Milli Eğitim Bakanlığı 2021- 2022 Eğitim Öğretim Yılı İstatistiklerine göre Ankara’da özel ve resmi toplam 3.195 okul bulunmaktadır. Bunun 1.834’ü resmi okuldur. Bir öğretmene düşen öğrenci sayısı il genelinde ortalama 14 öğrencidir. Resmi ve özel toplam öğrenci sayısı 1.036.154, öğretmen sayısı 75.543’dür. İlkokula yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 80.865, liseden mezun olan öğrenci sayısı 79. 487’dir.

Tablo 4. 12: Ankara ili 2021- 2022 yılı okul, öğretmen ve öğrenci istatistikleri

<i>Kurum Türü</i>	<i>Okul</i>	<i>Öğrenci</i>	<i>Öğretmen</i>	<i>Derslik</i>
Okul Öncesi	553	85.054	5.613	5.453
İlkokul	880	325.920	19.730	16.689
Ortaokul	857	309.971	23.704	14.057
Ortaöğretim	905	315.209	29.490	16.770
Genel Lise	575	193.237	16.582	10.041
Meslek Lisesi	214	99.157	9.650	4.319
İmam Hatip Lisesi	75	20.735	2.570	1.992
Özel Eğitim Meslek Lisesi	41	2.080	688	418
Toplam	3195	1.036.154	75.543	50.761

Kaynak: MEB

2022- 2023 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistiklerine göre ülke genelinde 6.950.142 öğrenci bulunmaktadır. Yükseköğretim verilerine göre Ankara’da toplam 311.562 öğrenci bulunmaktadır. İlde 8’i devlet, 13’ü vakıf olmak üzere 21 üniversitesi

bulunmaktadır. En kalabalık üniversite ise Ankara Üniversitesi'dir. 2009 yılında ODTÜ bünyesinde kurulan URAP (University Ranking by Academic Performance) 2022- 2023 dünya sıralamasında en yüksek puan alan üniversiteler arasında 4 üniversite Ankara'da bulunmaktadır.

Tablo 4. 13: URAP 2022- 2023 dünya sıralamasında en yüksek puan alan üniversiteler

<i>Türkiye Sırası</i>	<i>Üniversite</i>	<i>Puan</i>
1	Hacettepe Üniversitesi	346,2
2	İstanbul Üniversitesi	320,3
3	Ankara Üniversitesi	304,07
4	İstanbul Teknik Üniversitesi	300,1
5	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	296,82
6	Gazi Üniversitesi	286,63
7	Ege Üniversitesi	284,88
8	Koç Üniversitesi	278,27
9	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	277,25
10	Atatürk Üniversitesi	271,42

Kaynak: URAP

4.2.4.7. Sağlık

Ankara uzun yıllardır hastane ve doktor sayısı bakımından ülke genelinde İstanbul'dan sonra gelen sağlık sektörü bakımından önemi yadsınamaz bir şehir konumundadır. Ülke genelinde gelişmiş sağlık hizmetleriyle göç alan konumdadır. Başta çevre iller olmak üzere ülkenin dört bir yanından tedavi olmak için gelen hastalar vardır. Öyle ki Ankara en fazla üniversite hastanesine sahip olan şehrimizdir. Ankara'da 23 devlet hastanesi, 12 eğitim ve araştırma hastanesi, 12 ağız ve diş sağlığı hastanesi, 10 üniversite hastanesi ve birçok özel hastanesi bulunmaktadır. Çankaya ve Altındağ

ilçeleri hastanelerin en yoğun olduğu ilçelerdir. Ankara'nın yatak sayısı fazla ve merkezi hastaneleri olan Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Türkiye Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Ankara Numune Hastanesi 2019 yılında kapanmış, yeni yapılan Ankara Bilkent Şehir Hastanesi'ne taşınmışlardır. Ankara Bilkent Şehir Hastanesi'nin 3.704 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Türkiye'nin ve Ankara'nın 4.050 kişilik yatak kapasitesi ile en büyük şehir hastanesi ise, 2022 yılında açılan Etlik Şehir Hastanesi'dir. Etlik Şehir Hastanesi'nin açılması ile taşınması planlanan hastaneler; Etlik Zübeyde Hanım Kadın Hastalıkları Hastanesi, Dr. Sami Ulus Kadın Doğum Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ulucanlar Göz Hastanesi idi. Bunlardan Ulucanlar Göz Hastanesi'nin şehir hastanesine taşınmasına, diğer hastanelerin kısmen taşınarak hizmetlerine devam etmesine karar verildi. Diğer önemli hastaneleri ise Sanatoryum Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi'dir. Bunların yanında Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesinin hastaneleri bulunur.

Tablo 4. 14: 2022 yılında sağlık hizmeti alan yabancı hasta sayıları

	<i>Ülke</i>	<i>Kişi Sayısı</i>
1	Irak	91.802
2	Suriye	46.294
3	Azerbaycan	24.985
4	Somali	24.737
5	Afganistan	21.290
6	İran	11.218
7	Libya	10.946
8	Zaire	6.475
9	Kırgızistan	6.431
10	Özbekistan	6.256

Kaynak: Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023

BÖLÜM 5: ANKARA İLİ TURİZM COĞRAFYASI

5.1. Ankara İlinin Turizm Potansiyeli

Ankara ilinin turizm potansiyeli kültürel turizme dayanmakta, gelen ziyaretçilerin de çoğu yerli turist olmaktadır. Ankara iline son yıllarda gelen turist sayısında artış görülmektedir. Ankara'ya gelen turist sayısı 2021 yılı öncesi 4 milyonu geçmezken, 2021 yılında 5 milyonu geçmiş, gelen turistleri yarısından fazlası Çankaya ilçesine gelmektedir (Bkz. Tablo 4.8). En çok ziyaret edilen yer ise Cumhuriyet Müzesi (İkinci Meclis) olmuştur.

Ankara'nın turizm potansiyeli dışarıdan gelen değil Ankara halkı tarafından da çok fazla bilinmemektedir. Ankara hem tarihi, hem doğası, hem de kültürel turizm potansiyeli olan bir şehirdir. Ayaş vadileri, şelaleri, termalleri ve tarihi evleriyle, Kızılcahamam milli parkı, jeosit alanları, termal suları ve doğal güzellikleri ile, Beypazarı vadileri ve akarsuları ile, Çubuk gölleri ve tabiat parkları ile, Çamlıdere göleti ve yeşil doğası ile, Nallıhan kuş cenneti ile doğal güzelliklerin ve doğa turizm potansiyelinin yüksek olduğu yerlerdir. Merkeze yakın alanlarda ise Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Etnografya Müzesi, Altınköy Açık Hava Müzesi, Haritacılık Müzesi, Odtü Bilim ve Teknoloji Müzesi, Rahmi M. Koç. Müzesi, MTA Tabiat Tarihi Müzesi, Kelime Müzesi vb. alanlar kültürel turizmin yapılabileceği önemli yerlerdir. Bunlara ek olarak Eymir Gölü, Mogan Gölü, Seymenler Parkı, Ahlatlıbel Atatürk Parkı, Beynam Ormanları, Çansera Kent Bahçesi, Kuğulu Park, Anıtkabir, Ankara Kalesi vb. yerler ise gün içinde zamanı geçirebilecek hem kültürel aktivite yapılabilecek alanlar arasında yer alır.

5.2. Ankara İlinin İlçeleri ve İlçelerin Turizm Çekiciliği

Ayaş ilçesinin Ankara kent merkezin olan uzaklığı 38 km'dir. Kuzeyde Kızılcahamam, güneyde Polatlı, doğusunda Kazan, batısında ise Gündül ve Beypazarı bulunan Ayaş'ta Çanılı, Oltan ve Sinanlı olmak üzere 3 belde bulunmaktadır. Ayaş'ı Ankara- Beypazarı yolu aşağı ve yukarı Ayaş olmak üzere ikiye böler. Kırsal turizm etkinliği ve potansiyeli bulunduran bir belediye özelliği gösterir. Ayaş ilçesinin 100'e yakın taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır. Tarihi dokusu, mimari yapısı, evleri,

kaplıcaları, hamamları, camileri, türbeleri ile kültürel turizm, şelale, gölet, tabiat parkları ve kanyonları ile doğa turizmi potansiyeli ve etkinliği olan bir yerdir.

Ankara ilinin bir ilçesi olan Kızılcahamam merkeze 80 km uzaklıktadır. Kuzeydoğusunda Çankırı- Çerkes, kuzeybatısında Bolu- Gerede, güneybatısında Ayaş ve Gündül, güneyinde Kazan, doğusunda Çubuk, batısında ise Çamlıdere bulunmaktadır. Bölgede bulunan ve yaygın olan volkanik dağlık alanlar, kanyonlar, mağaralar, dereleler, yeraltı suları, barajlar, jeopark ve milli park alanları doğa turizmi açısından ilçeye oldukça zenginlik katmaktadır.

Kızılcahamam ilçesinde yapılan mülakat görüşmesinde; ilçede kaplıca turizminin geliştiği, gelen insanların hem gününbirlik kaplıcaya girip hem de alışveriş yaptığı bilgilerine ulaşılmıştır. Soğuksu Milli Parkı ziyaretçilerinin yoğun olduğunu ve bu alanda doğa ile baş başa kalarak piknik ve kamp yapıldığını ifade eden Yiğit Bey, yüksek gelirli insanların otellerde konakladığını, düşük gelirli insanların ise gününbirlik geldiğini ifade etmiştir. Bölgeyi ziyaret eden bazı ziyaretçilerin ise nispeten daha uygun fiyatlı olan öğretmenleri gibi yerlerde kaldığını veya kamp çadırında konakladıkları ifade edilmiştir. Kızılcahamam ilçesinde köylerde ikamet eden insanların azaldığını, bununla birlikte Kızılcahamam ve Ankara'ya göç ettiklerinin de altını çizmiştir. Mülakat görüşmesi yaptığımız Yiğit Bey, Soğuksu Milli Parkı haricinde Alicin Manastırı, Taşlıca köyündeki Gelin Kayası, Mahkeme ağacın köyündeki Abacı Peribacaları'nın Ankara halkı tarafından ziyaret edildiğini ifade etmiştir. Soğuksu Milli Parkı içerisinde eski zamanlardan kalan Patalya Thermal Resort Hotel'in bulunduğunu ve yaklaşık olarak 7- 8 yıl önce Çam Termal Otel gibi yeni otellerin de yapıldığını ifade etmiştir. Köylerde üretilen süt, yoğurt ve peynir gibi ürünlerin Kızılcahamam'ın merkezinde bulunan çarşıda, gelen ziyaretçilere satıldığı ve bununla köy halkının gelirinde etkili olduğu belirtilmiştir.

Kızılcahamam ilçesinde bulunan Karagöl, Şahinler Tabiat Parkı, Kurtboğazı Barajı, Soğuksu Milli Parkı, Abacı Peri Bacaları, Kırmir Vadisi ve birçok doğal güzellikleri ile yeşil yolculuğun tam bir karşılığıdır. Doğal çekiciliğin yanı sıra türbe, cami, hamam, kale, sanat, giyim ve kendine has yemekleri ile çekicilik açısından zengin bir ilçedir. Termal sulardan ve hamamlardan yararlanmak, yazın ise çam ağaçları altında serinlemek isteyenlere güzel bir alternatif sunmaktadır. Özellikle kış aylarında kar

altında yakalanan portrelik fotoğraflar, bahar aylarında hafızalardan gitmeyecek görsel zenginlikler ile Ankara'nın yoğun temposundan sıkılan herkes için bir armağandır.

Termal su ve kaynakları ile sağlık turizmin, yüksek, dağlık ve ormanlık alanların varlığı ile yayla turizmin, jeolojik ve jeomorfolojik yapısı ile jeoturizmin, Ankara'ya yakınlığı, sakinliği ve otel imkânları ile kongre turizminin, birçok kilise, manastır, mağara, cami, hamam, türbe varlığı ile kültür turizmin, milli park ve koruma altına alınan yerleri ile botanik turizmin gelişip yaygınlaştığı bir yer halindedir (Usta & Zaman, 2015). Soğuksu Milli Parkı ilçenin önemli ziyaret alanıdır. 1959 yılında milli park ilan edilen Soğuksu geniş ormanlık alanları, endemik türleri, nesli tükenmekte olan kara akbaba (*Aegypius monachus*) türü ile ziyaretçisi bitmeyen bir milli park alanıdır. Soğuksu milli parkı istikametinde ilçe merkezinde birçok hamam bulunmakta ve milli park yolu boyunca oteller konaklama imkânı sunmaktadır.

Bölge ve çevre ilçeleri ile beraber çok fazla jeosit varlığına sahiptir. Bölgede volkanik birçok şekil (volkan konileri,dayk, kaldera vb.) bulunmakta ve jeoturizm açısından alternatif bir turizm potansiyeli bulunmaktadır. Jeoturizm son yıllarda doğaya insanların farklı bir bakış açısı ile bakmasını sağlamış, tüm ülkelerde özellikle Avrupa'da hayata, doğaya ve yaşama farklı bir yaklaşım unsuru haline gelmiştir. Bu özelliği ile Kızılcahamam önemli bir doğa harikası ve jeosit alanıdır. Soğuksu Milli Parkı içerisinde bulunan fosiller, anıt ağaçlar, andezitler, Abacı Köyü Peri Bacaları, Kırmir Vadisi, Işıkdagi ve Karagöl gibi birçok jeosit alanı turizm bölgesi içerisinde yer alır (Koçan, 2012).

Beypazarı ilçesi Ankara'ya yaklaşık 100 km uzaklıkta tarihi bir yerleşim yeridir. Doğusunda Ayaş ve Güdül, batısında Nallıhan, kuzeyinde Kızılcahamam güneyinde ise Polatlı ilçeleri ile komşudur. İlçe farklı kültürlerle ev sahipliği yapmış ve bu özgün dokusunu günümüze kadar korumuştur. İpek yolu üzerinde bulunması bu tarihi yapısının oluşmasında büyük etkindir. Anadolu'nun büyük bölümünde olduğu gibi Hititler, Frigler, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklu ve Osmanlılar bu bölgeye hâkim olmuştur. Bölgedeki kazı çalışmaları sonucu bu devletlere ait birçok yapıtlara, paralara ve eşyalara rastlanmıştır. Ticaretin ilçe güzergâhında gelişmiş olması ilçenin gelişiminde etkilidir (Aklanoğlu, 2010).

Beypazarı harika doğası ve korunmuş olan kültürel mirasıyla hem doğa yürüyüşçülerin hem de yerel turistlerin gözdesi olmuştur. Hem hafta sonu uzun süre ziyaret edilebilecek hem de metropol yoğunluğunda biraz olsun kurtulmak isteyen günübirlik ziyaret edilebilecek bir ilçedir. Bölge halkı kadını, erkeği ve çocuğu ile geçmişten beri turizm hareketliliği içinde bulunmaktadır. Geçmiş belediye hizmetleri günümüzde de devam ederek restore çalışmaları durmadan devam etmektedir. Yapılan festivaller ve şenliklere gelen turistler için yeni otel, pansiyon ve restoranlar halkın hizmetine açılmıştır.

Ormanlık alanları, tarihi dokusu, geleneksel Beypazarı evleri, anıtsal yapıları, festivalleri, İnözü vadisi, Karagöl, Tekke Yaylası, Kirmir çayı, Eğriova ve kaplıca varlığı Beypazarı'nın varlıkları ve turizm potansiyelidir. Beypazarı iline turist beklentisi yüksektir. 500.000'i geçen turist sayısı sonrası belediye başkanı hedefin 1.500.000 kişi olduğu söylemiştir (Çetin, 2009).

Beypazarı kuzeyinde yükseltisi 1000 metreyi geçen yüksek tepeler ve dağları vardır. Bunlar; Dedekaşı, Kartak, Ahmetlerkaşı, Dikmen Tepeleri, Karlık ve Kavaklı Dağları'dır. Ayrıca Beypazarı ilçesinde halkın ve turistlerinde gezip görebileceği nehir ve çaylar bulunur. Bunlar; Kirmir, Aladağ, İnözü, Süveri ve İlhan Çayları'dır.

Kültür turizm çekiciliği açısından oldukça önemli bir yere sahip olan Beypazarı ilçesinin başlıca kültürel mirasları şunlardır: Beypazarı Kent Tarihi Müzesi, Kurşunlu Cami, Beypazarı Doğa Evi, Cahide Gürsoy Müzesi, Türk Hamam Müzesi, Boğazkesen Kümbeti, Beypazarı Şenliği, Yaşayan Müze, Uçurtma Şenliği, Kızak Şenliği ve El Sanatları ile Yöresel Lezzetleri (Kervankıran, 2014).

Güdül Ankara ilinin kuzeybatısında bulunan merkeze ise yaklaşık olarak 100 km uzaklıkta bulunan, ortalama 700 metre yükseltide bitki örtüsünün gür olduğu bir ilçedir. Güneyinde Ayaş, doğusunda Kızılcahamam, batısında ise Beypazarı ilçeleri bulunur. İlçe karasal ile yağışlı iklim arasında geçiş bölgesinde olmasında dolayı karasal iklimden daha fazla yağış alır ve yeşillik alanları oldukça geniş yer kaplar. Tarih öncesi çağlardan beri yerleşim yeri olan Güdül tarihi yapısı ve kalıntıları ile de kültürel güzelliklere de sahip olan bir yerdir. Hititler, Frigler, Romalılar ve Bizanslara da ev sahipliği yapan Güdül Kirmir Çayı boyunca oyulmuş ve yerleşim yapılmış mağaralara sahiptir (Kaplan,1999).

Sorgun eski muhtarı ve ilk belediye başkanı olan Fahrettin Yıldız ile yapılan mülakat görüşmesi sonucu Gdln tarihi bir yapısı olduğunu belirtmiştir. Daha nceleri Yabanabata bağlı olan Gdln daha sonra Yabanabattan ayrılarak ilēe olduğunu belirtmiştir. Sorgun beldesinin ise belli bir tarihte Ayaşa bağlı olduğunu daha sonra ise Gdle bağlandığını söyleyen eski belediye başkanı Fahrettin Yıldız, Kızılcahamama sınır olmasından dolayı istenilirse Kızılcahamamda yaşayan köylülerin dilekēesi sonucu Gdln Kızılcahamama bağlanabileceğini de söylemiştir. Yaylarındaki evlerin iki kattan olduğunu alt tarafın taştan örülü ahır, üst katlarının ise ahşaptan yapılmış, 2- 3 odalı evler olduğunu ifade etmiştir. Keēi retimi ile hayvancılığın geliştiğini, keēi etinden yapılan testi kapama yemeğinin meşhur olduğunu, daha eski tarihte köylülerin; ormandan kaēak olarak aėaē keserek ve bu aėaēları satarak geēimlerini sağladıklarını anlatan eski belediye başkanı, düğünlerinde ateş yakarak “Sinsin” adı verilen geleneksel oyunu oynadıklarını ifade etmiştir.

Güdül evresinin önemli turizm ve ziyaret alanlarının başında Sorgun Göleti Tabiat Parkının, Kirmir ayının, Yeşilöz Kasabasının, İnz Vadisinin olduğunu bildirmiştir. Mülakat esnasından Gdln önemli turizm alanı iēerisinde Sorgun Göleti Tabiat Parkının bulunduğunu söyleyen eski belediye başkanı, Sorguna gidilen yolun ise son 10 yılda yapıldığını, bu sayede bölgenin turizm aēısından önem kazandığını ve ziyaretēilerin arttığını belirtmiştir. Son 15 yıl iēerisinde günde 1 saat suyu akan Sorgunda bu sorunların giderildiğini, yapılan konutların ise daha modern yapıldığın bildirmiştir.

Mülakat görüşmesi yapılan eski belediye başkanı Fahrettin Yıldız, tabiat parkında ışık ve market eksikliğinin kampēıları etkilediğini eleştirerek bu sorunların giderilmesi gerektiğini aktarmıştır. Sorgun Göleti Tabiat Parkı iēerisinde at biniciliği, ATV safari, bisiklet sirme ve kanoya binme gibi etkinliklerin olduğu ifade edilmiştir. Sorgun Göleti Tabiat Parkı iēerisinde çadır kamp alanlarının ve geniş bir ailenin konaklayabileceği kıl çadırların Güdül belediyesi tarafından kiralandığı belirtilmiştir. Köylülerin göletten akan sudan avladıkları balıklar sayesinde alabalık tesislerini kurarak gelen ziyaretēilere satışının yapıldığı belirtilmiştir.

İlēede bulunan Sorgun Göleti ve çevresi; ormanlık alanları ve yeşillikleri ile doğa harikasıdır. Hafta sonu dinlenmek, balık tutmak, çadır kurup sessiz bir zaman geēirmek, yürüyüş yapmak ve piknik yapmak isteyen Ankara halkının ziyaret ettiği

önemli bir bölgedir. İlçede bulunan Yeşilöz kasabası, Kirmir Çayı ve vadisi, tarihi Roma hamamı, termal su varlığı ve tarihi Gündül evleri doğal ve kültürel gezilecek en güzel turizm alanlarıdır. Gündül bu tarihi ve doğal güzellikleri ile Ankara ve İç Anadolu'nun tek, Türkiye'nin ise 18. Cittaslow (Sakin Şehir) kentidir.

21. yüzyılda ortaya çıkan ve yoğun hayat şartları ve kalabalık şehirlere alternatif olan Cittaslow (yavaş şehir) kavramı, orada yaşayan halk ve gelen ziyaretçiler için yöreyi daha anlamlı hale getirmiştir. 1999 yılında ilk kez ortaya çıkan sakin şehir kavramı, Türkiye'de 2009 yılında anlam kazanmış ve Seferihisar Türkiye'nin ilk sakin şehri olmuştur. Gündül'ün ise üyelik başvurusu 2020 yılının Nisan ayında kabul edilmiştir. İç Anadolu'nun ilk sakin şehri olan Gündül, yerel yemekleri, doğal çekiciliği, Ankara keçisi yetiştirme alanı olması, tarihi alanları ve bu alanları koruma projeleri ile yavaş şehir kriterlerine uygun kent özelliği taşımaktadır. Cittaslow unvanı almadan önce Gündül'e ulaşım önerilerinde bulunulmuş ve bu doğrultuda verimli bisiklet yolları düzenlenmesi, bisiklet ve yayalar için kentin uygun hale getirilerek güvenliğin sağlanması, karbon emisyonunun en aza indirilmesi, toplu taşımalar için güzergâhlar belirlenmesi, bisiklet garajları oluşturulması ve kent merkezinin yaya kullanımına açık araç kullanımına kapalı olması istenmiştir (Tonk & Arslan Selçuk, 2020).

Gündül ilçesinde hava kirliliğinin bulunmadığı, ilçenin su depolarının yenilendiği, katı atıkları için plan ve projeler yapıldığı, sebze ve meyvelerin kimyasal kullanılmadan gübre olarak kullanıldığı ve güneş enerjisi ile tasarruf sağlandığı Gündül ilçesine ait proje örnekleridir. Bunun yanında Cittaslow politikalarına ait kriterler doğrultusunda; termal turizme yönelik jeotermal su kullanıldığı, birçok kirliliğe sebep olan sanayi faaliyetlerinin ilçe dışına taşındığı, görüntü kirliliği yapacak ışıkların kullanılmadığı ve enerji tüketiminin Türkiye ortalamasının altında olduğu proje olarak sunulmuştur (Belli & Çelik, 2022).

Çamlıdere Ankara'ya 100 km uzaklıkta bulunan jeopark ve jeoturizm potansiyeli yüksek bir ilçedir. Doğusu ve güneydoğusu boyunca Kızılcahamam, güneybatısında Gündül, batısında Beypazarı ve kuzeyinde Bolu iline bağlı olan Gerede ilçesi bulunur. Ankara'nın en kuzeyinde bulunan iki ilçeden bir tanesidir. Ankara- İstanbul yolu üzerinde bulunmasından dolayı ulaşımın kolay olduğu bu ilçe jeosit alanıdır. Çamlıdere volkanik bir arazidir ve birbirinde farklı jeolojik oluşumlara sahip bir bölge olmasından dolayı jeopark ilan edilmiştir. Bölgede bulunan yaprak, ağaç ve su canlıları

fosilleri geçmişe ait iklim ve canlı yaşamları ile ilgili bilgi vermektedir. Kızılcahamam– Çamlıdere Jeoparkı, Çamlıdere Tüfleri bireysel ve gruplar halinde veya okullar tarafında ziyaret edilen bir alandır (Ulaş, 2019).

Çamlıdere’de çam ve meşe ağaçları ile ormanlık alan olan Aluç Dağı mesire alanı, kamp alanları, taşlaşmış ağaçları ve 23 milyon yıl öncesine ait olduğu tahmin edilen Fosil ormanı bulunan, at biniciliği, bisiklet turları, doğa yürüyüşleri ve festivallerin yapıldığı bir ilçedir. Benli Yaylası, Buğralar Yaylası ve gölleri turizm etkinliğinin yapıldığı önemli alanlarıdır. Jeotermal kaynakları, hamam ve otelleri ile ileride turizm faaliyetlerinin yoğun olacağı bir bölgedir.

Nallıhan ilçesinin Ankara merkeze uzaklığı yaklaşık 160 km’dir. 1967 km²’lik bir yüzölçümü vardır. Hititler, Frigler, Persler, Romalılar, Bizanslılar ve daha sonra Türk egemenliği altına giren bölge Selçuklulardan sonra Osmanlı egemenliği altına girmiştir. Engebeli bir arazide bulunan Nallıhan ilçesinin kuzeyinde Bolu ili, güneyinde Eskişehir ve doğusundan Beypazarı ilçesi bulunur. İlçe güneyinde 1800 metre yükseltisinin bulunduğu Sündiken dağları yer alır. İlçede önemli olan iki akan su bulunur. Bunlar Nallıhan ve Aladağ çaylarıdır. İlçenin turizm alanlarını Nallıhan Kuş Cenneti, Uyuzsuyu Şelalesi, Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Hoşbebe Mesire Alanı, Asarlık tepesi ve Sarıyar Barajı oluşturur.

Çubuk ilçesi Ankara’ya yaklaşık olarak 45 km uzaklıktadır. Çubuk ilçesinin güneyinde ilin merkez ilçeleri, doğusunda Kalecik, batısında ise Kızılcahamam bulunmaktadır. 1402 yılında iki Türk hükümdar olan Timur ve Yıldırım Beyazıt arasındaki Ankara savaşına tanık olan ilçe 1900’lü yılların başında ilçe statüsünü kazanmıştır. İlçe Hititler, Frigler, Persler, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklulara ev sahipliği yaptığı için birçok tarihi kalıntılar ve mezarları bünyesinde bulundurur. İlçenin kuzeybatısında Kızılcahamam yakın alanlarında Kavak Dağı ve Yıldırım Dağı eteklerinde doğa harikası olan heyelan bir set gölü olan Karagöl bulunur. Çubuk merkeze 38, Karagöl’e ise 21 km uzaklıkta bulunan Ay Kayası Mesire Alanı ise doğası, ormanı ve sessizliği ile gününbirlik piknikçilerin ve çadır kampçılarının ziyaret ettiği huzur dolu bir yerdir.

Ankara iline uzaklığı yaklaşık olarak 70 km olan Bala ilçesinin doğusunda Kırıkkale ve Kırşehir, güneyinde Şereflikoçhisar, batısında Haymana ve Gölbaşı ilçeleri, kuzeyinde ise merkez ilçeleri ve Elmadağ bulunur. Bölgede Kafkas Dağlarından göç

eden Türkmenler bulunur. Bala ilçesinin en önemli mesire alanı ise Milli Park ilan edilmiş olan Beynam Ormanları'dır. İlçeye bağlı Kessikköprü Barajı da dalış ve su sporlarının yapıldığı mesire alanıdır

Evren ilçesi Ankara'ya yaklaşık olarak 180 km uzaklıkta bulunan en uzak ilçesidir. İpek yolu güzergâhında bulunan ilçenin tarihi Hititlere kadar uzanır. Bölgede Asurlar, Frigyalılar, Romalılar, Persler, Bizanslılar, Selçuklu devletleri hüküm sürmüştür. İlçenin eski ismi Çıkınağıl iken 1980'ler de ismi Evren olmuştur. İlçede tunç ve demir çağlarına ait kalıntılar, Bizans ve Osmanlı dönemine ait kale ve höyük tarzı yapılar bulunmaktadır. İlçe planlı bir şekilde Hirfanlı Baraj Gölü suları altında kalarak daha sonra yerleşim yeri olarak kurulmuştur. Hirfanlı Barajı ve Kızılırmak turizm açısından önemli bir yere aittir. Balıkçılık faaliyetine, piknik yapmaya ve plajından ötürü suya girmeye elverişlidir. Sahil ve suyun temiz olması sıcaklıkların yüksek olduğu yaz aylarında serinlemek isteyen insanların ilçeye ve göle akın etmesine sebep olmaktadır.

Polatlı Ankara'nın doğusunda Eskişehir'e sınırı olan, 80 km uzaklıkta bulunan tarihi bir ilçedir. 5000 yıllık tarihi olduğu bilinen bölgede Hititler, Firigler, Persler, Romalılar ve Bizanslılar bölgeye egemen olmuşlardır. İlçe de Frig Medeniyeti'nin tarihi başkenti olan Gordion'un bulunması ve Kurtuluş Savaşı sırasında Sakarya Meydan Muharebesi'nin bu topraklarda yapılması ilçenin tarihi ve turistik değerlerini arttıran en önemli etkenlerdir. 2023 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınan Gordion Antik Kenti'nde bulunan höyükler, tümülüsler, "Eşek Kulaklı Midas" mezarı, düşmandan geri alınan ilk tepe olan Duatepe, Sakarya Zafer Anıtı ve Sakarya Şehitliği bölgede turizm açısından gezilecek en güzel yerlerdir.

Şekil 5. 1: Polatlı- Duatepe

5.2.1. Doğal Çekicilikler

Ankara ilinde bulunan doğal çekicilikler ilin kuzeyinde bulunan ilçelerde daha yoğun şekilde görülmektedir. Ormanlık alanların yoğun, termal turizm potansiyelinin yüksek olduğu Çamlıdere, Kızılcahamam, Ayaş, Gündül ve Beypazarı ilçeleri çekiciliklerin en yoğun olduğu bölgelerdir. Kızılcahamam ilçesinde bulunan Soğuksu Milli Parkı, Işık Dağı, Sey Hamamı ve Abacı Peri Bacaları, Çamlıdere ilçesinde bulunan Çamkoru ve Aluçdağı Milli Parkı, Gündül ilçesinde Sorgun Göleti Tabiat Parkı Ankara ili için önemli destinasyon alanlarıdır. Bu yerlerin dışında Ayaş Kaplıcaları, Beynam Ormanları, Kirmir Çayı, İnözü Vadisi ve Kurtboğazi Barajı' da doğal çekicilik alanları içerisinde yer alır. İl merkezine yakın destinasyon alanları içerisinde ise, Mogan Gölü, Eymir Gölü, Mavi Göl, Tulumtaş Mağarası ve Elmadağ Kayak Merkezi yer almaktadır.

Ayaş ilinin önemli termal kullanım bölgeleridir. Bu alanlarda bulunan birçok otel ve hamamlar termal turizmin önemli noktalarıdır. Ayaş termal otelleri sağlık turizmi açısından önemli bir noktadadır. Ankara'ya yakınlığı ile birçok kişinin bel ağrısı, romatizma, astım, kan dolaşımı ve idrar yolları gibi rahatsızlıklarını gidermek ve azaltmak için gittikleri turizm bölgesidir. Sadece hastalık değil bazı kesimler eğlence ve rekreasyon alanı olarak da kullanılmaktadır.

Thermos latince olarak sıcak anlamına gelmektedir. Romalılar bu kelimeyi banyolar için kullanmıştır. Bizim Türkçe de kullandığımız termal kelimesi ise sıcak kaplıca suyu olarak bilinmektedir. Yerin altından yüzeye çıkan, belli bir sıcaklık ve minerali olan termal sular farklı özellikleri ile farklı hastalıklara hitap edebilir. Sodyum klorürlü, karbonatlı, demirli, kükürtlü, arsenli, iyotlu gibi farklı mineral özelliklerine sahipliği ile farklı hastalıklara iyi gelebilir. Örneğin; astım ve sinir hastalıkları için sodyum klorürlü sular, bünyesel zayıflıklara arsenli sular daha iyi geldiği bilinmektedir (Yılmaz, 2018).

Ayaş İçmece ve Kaplıcaları Hititlerin var olduğu zamandan beri kullanıldığı, Sağlık Bakanlığı tarafından onay verilen ilk kaplıca olduğu bilinmektedir. Tesiste fizik tedavi merkezi kurulmuş ve hasta kabul edilmektedir. Doktorlar eşliğinde tamamlayıcı tedavi olarak farklı alanlarda tedavi uygulanmaktadır. Sülfatlı mineral su ile banyo tedavisi ile ortopedik ve nörolojik bozuklukta, içme suyunun ise mide ve bağırsak tedavisi için kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca tesisler içerisinde kafeterya, spor salonları, havuz, hamam, sauna ve yeşil alanlarda gezme ve dinlenme imkânları vardır.

Tarihi Karakaya Kaplıcaları, 1988 yılında Başkent Üniversitesi tarafından kiralanarak 1993 yılında kurulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır. Uzman doktorları, hemşire ve sağlık personelleri ile diyaliz hizmetlerinin de olduğu bir fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezi haline gelmiştir. Merkezde; romatizma hastalıklarının, felçli nörolojik hastaların, sinir hastalarının, kas ve iskelet bozukluklarının, spastik çocukların ve birçok kronik hastalıkların tedavisine destek sağlanmıştır. Romatizma, nevrit, nevralji, lumbago, siyatik ve kadın hastalıkları banyo ile mide, karaciğer, kabızlık, safta, böbrek, kum ve taşlar ise içme suyu ile tedavi edilmeye çalışılmaktadır (Aksu, 2009).

5.2.1.3. amlıdere Jeoparkı

2002 yılında İrlanda’da yapılan Dublin Konferansı sonucu alınan bir karar ile Dünya Jeolojik Miras Listesi oluşturulmaya başlanmıştır. UNESCO bünyesinde Küresel Jeolojik Ağı (GGN) kurulmuş ve UNESCO Küresel Jeoparkı kavramı ortaya çıkmıştır. Jeolojik Mirası Koruma Derneğı (JEMİRKO) Türkiye’de var olan jeosit ve jeopark alanlarını kayıt altına almak, tanıtmak ile yükümlüdür (Günok, 2007).

Kızılcahamam–Çamlıdere Jeoparkı Projesi 2000 km²’lik bir alana kurulmuş ve içerisinde çok 250’ye yakın jeosit alanı bulunmaktadır. Hepsi turizme açık olmamakla beraber 23 adet jeopark tüm ziyaretçilere açıktır. Diğer sit alanları ise bilimsel araştırma amacı ile bilim insanlarının incele yaptığı sit bölgesidir. Bu bölge mutlak korunması gereken, volkanik zenginliğı ve görsel güzellikleri bulunan, canlı kalıntıları ile bilimsel araştırmalara çok açık bir alandır. Kızılcahamam sıcak su kaynakları, Soğuksu Milli Parkı, Çamlıdere, Abacı Peribacaları, Işıkdığı, Karagöl jeosit alanlarında bazılarıdır (Nurhan, 2012).

5.2.1.4. Kızılcahamam Kaplıcaları ve Sey Hamamı

Kızılcahamam kaplıcalarının varoluşu Roma dönemine kadar uzanmaktadır. Kızılcahamam’da merkez ve Sey Hamamı olmak üzere iki önemli bölge bulunmaktadır. Bikorbonatlı, sodyumlu, arsenikli ve klorürlü sulara termal sulara sahip olan Kızılcahamam kaplıcaları, romatizma, nörolojik felç, depresyon, eklem hastalıkları, romatizma, aşırı sinirlilik ve sedef gibi birçok hastalığın tedavisinde kullanılmakta ve şifa arayan insanlar tarafından ziyaret edilmektedir (Usta & Zaman, 2015).

Sey Hamamı Kaplıcaları, Ankara’ya 103, Kızılcahamam’a ise 15 km uzaklıkta buluna bir köydür. Büyükşehir’e yakın olmasından dolayı ziyaretçilerin vazgeçilmezi olan bir bölgedir. Geçmişi olan, tarihi ve turistik bir köydür. Ormanlık alan içerisinde bulunan Sey Hamamı Kaplıcaları’nın 43 ° C sıcaklığı bulunan suyu ile romatizma ve kadın hastalıklarına iyi geldiğı söylenir.

Hamam havuzlarının Romalılar döneminde üstü açık yapıldığı, daha sonra Osmanlı döneminde üstü kapandığı söylenmektedir. Kaplıca I. Derece sit alanı olarak ilan edilmiştir. Termal su bikorbonatlı, sodyumlu, kalsiyumlu ve florürlü bileşimin olduğu,

kireçlenme, kalp, mide, bağırsak ve sinir hastalıkları gibi hastalıklara karşı kullanıldığı ve iyi geldiği saptanmıştır (Göyün & Akpınar, 2003).

Kızılcahamam kaplıca suları, günlük kapasitesi 8640, Sey Hamamı banyo kapasitesi ise 2880 kişidir. 1934 yılında açılan küçük kaplıca ile 1942 yılında hizmete giren büyük kaplıca en önemli tesisleridir. Büyük ve küçük kaplıca tesisi belediyeye ait olup su sıcaklıkları 38°C- 42°C arasındadır. Bölgede termal sular için gelen misafirlerin konaklama yapabilmesi için birçok otel ve pansiyon bulunur (Usta & Zaman, 2015).

Tablo 5. 1: Kızılcahamam’da bulunan tesisler ve kapasiteleri

<i>Tesis Adı</i>	<i>Açılış Yılı</i>	<i>Konaklama Kapasiteleri</i>
Eliz Termal Otel	2017	588 Oda
Çam Thermal Resort ve Spa Hotel	1958	248 Oda
Hotel Ab-ı Hayat	1996	93 Oda
Soğuksu Termal Otel	2011	40 Oda
Akasya Termal Otel	2008	124 Oda
Kaplıca Termal Otel	2014	33 Oda
Patalya Termal Resort	1997	159 Oda
Hotel Şifa Hayat	2004	55 Oda

Bu otellerden Çam Thermal Resort ve Spa Hotel ve Patalya Termal Resort Soğuksu Milli Parkı’nın içerisinde bulunan otellerdir.

5.2.1.5. Soğuksu Milli Parkı

Soğuksu Milli Parkı 1959 yılında milli park özelliği kazanan, Sibiry bitki örtüsü özelliği gösteren çevresinde sıcak ve soğuk su kaynakları bulunan kara akbaba ve kartal türlerinin bulunduğu çevresinde birçok sosyal tesis bulunan korunaklı bir yapıya sahiptir. Kuzey Anadolu'nun yağışlı iklimi ile İç Anadolu'daki karasal iklim arasında geçiş zonu özelliği gösterir. 1789 metre de Arhut Tepesi, 1776 metre de Tolubelen tepesi yer alır. Ormanlık alanları ve kaplıcaları ile hem doğa hem termal turizm açısından önemli bir bölgedir. Ağırlıklı olarak Sarıçam (%65) ve Karacam (%24) ağaçlarının olduğu iğne yapraklı ormanlık bir alandır. Kızıl geyik, boz ayı, karaca, tilki, çakal, yaban domuzu, sincap ve tavşan milli park içerisinde ve çevresinde bulunan hayvan türleridir.

Soğuksu Milli Parkı'nın geniş bir flora ve fauna zenginliğine sahip olması, sosyal, kültürel, bilimsel ve turizm faaliyetlerin uygunluğu, aynı zamanda Ankara gibi kalabalık bir şehre rekreasyon alanı olması ve aktivite imkânı sağlaması milli park özelliği kazanmasında etkili olmuştur (Turan, 2007).

Şekil 5. 3: Soğuksu Milli Parkı

Büyük ve geniş bir alanı olması, konaklama için büyük termal spa tesislerin varlığı, Akbaba gözetleme ve Akbaba besleme istasyonunun bölgede bulunması, masaların, şöminelerin, umumi tuvaletlerin, yağmur barınaklarının olması ve çadır kampına olanak sağlaması gelişmesi ve fazlaca ziyaretçi almasında önemli etkenlerdir.

Yapılan bir ankete göre ziyaretçilerin %69,5'i evli aileleri oluşturmaktadır. Ankete göre ziyaretçilerin büyük çoğunluğunun yaş aralığı 18-26 arası olduğu ve gelen ziyaretçilerin Soğuksu Milli Parkı'nı ziyarete geldiği görülmüştür. 2. sırada ise hamama girmek isteyen ziyaretçilerin olduğu görülmektedir. Ziyaretçiler genel olarak piknik yapmaya gelmektedir. Sırasıyla gelen ziyaretçiler doğa yürüyüşü yapmak, fotoğraf çekmek ve bisiklete binmek amacı ile milli parka geldikleri anket sonuçlarında görülmektedir. Gelen ziyaretçilerin Soğuksu Milli Parkı'nı seçme nedenlerinin en başında şehir merkezine yakınlığı ile sessiz ve sakin bir yer olması gelmektedir. Ziyaretçiler ulaşım kolaylığı ve oksijeni bol bir yer olmasından kaynaklı seçtikleri de anket sonuçlarına yansımaktadır (Özdemir & Dağdeviren, 2018).

5.2.1.6. Abacı Peri Bacaları

Bazı kişilerce “Ankara'nın Peri Bacaları” olarak da bilinen Abacı Peri Bacaları Beypazarı- Güdül yolu üzerinde bulunmaktadır. Kızılcahamam Abacı Peri Bacaları Başören köyüne yaklaşık 4 km uzaklıkta bulunur. 2020 tarihinde kesin korunaklı hassas alan olarak ilan edilmiştir. Yapılan yürüyüş yolları, oyun alanları ve seyir terasları ile halk için önemli bir rekreasyon alanı haline gelmiştir. Kapadokya kadar geniş alanı olmaması ve buna bağlı olarak tesislerin bulunmaması sadece geçiş güzergâhı üzerinde uğrak bir nokta olmasını sağlasa da yapılan çalışmalar ile kalıcı bir turizm bölgesi olma yolunda ilerlemektedir.

Şekil 5. 4: Abacı Peri Bacaları

5.2.1.7. Kurtboğazı Barajı

Kurtboğazı Baraj Gölü Ankara- İstanbul yolu üzerinde Kızılcahamam ilçesine ise yaklaşık 25 km uzaklıkta bulunur. Ankara'ya uzaklığı ise yaklaşık olarak 55 km'dir. 1967 yılında içme suyu ve sulama amacı ile işletmeye açılmıştır (Demir, Pulatsu, & Çamdeviren, 2000).

Barajın etrafı çam ve meşe ağaçlarıyla kaplıdır. Levrek, gümüş ve turna balıklarının varlığı balıkçıların uğrak noktası haline getirmiştir. Bot ve kayıklar ile göl üzerinde gezilebilmektedir. Kalabalıktan kaçıp sakin, sessiz, doğa ile iç içe bir kamp yapıp balık tutmak isteyenler için uzun zaman Ankara'dan kaçış noktası olmuştur. 2021 yılında büyükşehir belediyesinin düzenlemesi ile aileler ve halk için piknik yapılabilecek, kafa dinlenecek bir rekreasyon alanı haline gelmiştir.

Şekil 5. 5: Kurtboğazı Barajı

5.2.1.8. Şahinler Tabiat Parkı

Kızılcahamam merkezine 30 km, Ankara'ya ise yaklaşık 110 km uzaklıkta bulunan Şahinler Tabiat Parkı keşfedilmeyi bekleyen bir doğa harikasıdır. Bolu'nun Gerede ilçesine de yakın olması iklim şartlarının yağışlı olmasına ve ağaçlık alanlarının geniş olmasına sebep olmuştur. Otobana çok yakın olmasından dolayı ulaşımı çok rahattır. Ankara'nın yaz aylarında bulatıcı sıcağından kaçmak isteyen kampçıların, doğa yürüyüşçülerinin, doğa fotoğrafçıların, botanik gözlemcilerinin ve piknikçilerin sakin hafta sonu geçirmek isteyenlerin tam aradığı bir doğa alanıdır

5.2.1.9. Aluçdağı Tabiat Parkı

Aluçdağı Tabiat Parkı şehir merkezine 105 km uzaklıkta bulunan doğa yürüşü, piknik ve trekking yapmak isteyenler için ideal bir doğa harikasıdır. Çam, ardıç ve meşe ağaçlarının bulunduğu, aynı zamanda fosil orman statüsünde bulunan bir tabiat parkıdır. Alan 90 hektar büyüklüğündedir. Park içerisinde dağcılık, çadır kampı, piknik, doğa yürüyüşü, doğa gözlemciliği, fotoğrafçılık, yaban hayatı ve yıldız gözlemciliği gibi çeşitli aktiviteler yapılabilmektedir. Otopark, tuvalet imkânlarının

bulunduğu tabiat parkında yöresel ürünlerin satıldığı bir alanda bulunmaktadır. Bölgede düzenlenen ‘‘Çamlıdere Aluçdağı Festivalleri’’ de geleneksel hale gelmiştir. Her yıl düzenlenen festivaller de yoğun ilgi ve ziyaretçi akını grlmektedir. Tabiat parkı içerisinde ATV motorları ile kamp alanına kadar ulaşım sağlanmaktadır. İçerisinde oyun parkuru, zipline, survivor parkuru, takım oyunu parkurları ve paintball alanı bulunmaktadır. Kış aylarında offroad kulübü etkinlikleri de yapılabilmektedir.

şekil 5. 6: Aluçdağı Tabiat Parkı

5.2.1.10. Çamkoru Tabiat Parkı

Çamkoru Tabiat Parkı Ankara merkeze 115, amlıdere’ye ise 15 km uzaklıkta bulunur. Tabiat parkı yaklaşık olarak 215 hektar alan büyüklüğündedir. Tabiat parkı içerisinde amkoru Göleti bulunmaktadır. am ağaçlarının çok yoğun olduğu bol oksijen ve bozulmamış doğanın içerisinde bulunan bir bölgedir. Gölet çevresinde mangal yakılması yasaktır ve market, büfe gibi hiçbir alışveriş yapılacak yer bulunmamaktadır. Gölette balık tutmak yasaktır. Tabiat parkı içerisinde kamp alanları bulunmaktadır. Bu alanda ise mangal yakılıp kamp kurulabilmektedir. Yürüyüş yapmak, fotoğraf çekmek, Ankara trafiği ve iş temposunun yoğunluğundan kaçmak isteyenler için harika bir doğa hediyesidir.

5.2.1.11. Kirmir Vadisi

Yaban hayatı geliştirme sahası içerisinde bulunan Kirmir Vadisi nitelikli doğal koruma alanıdır. Vadiyi oluşturan Kirmir çayı kaynağını kuzeyinde bulunan Işık Dağı'ndan alır. Çevresine göre daha sıcak ve nemli bir iklim koşuluna sahip olduğu için kuşların üreme bölgesi ve birçok bitki türünün bulunduğu habitatıdır. Küçük meyve bahçeleri, ardıç ve meşe ağaçları bulunur.

Kirmir Çayı Vadisi'nde mağaralar ve mağara yerleşmelerine, vadi içerisinde aşınmış Antep fıstığı ağaçlarına ve incir meyve ağaçlarına rastlanmaktadır. Bu özellikleri ile de kampçıların ve doğa yürüyüşçülerin önemli bir aktivite alanı halindedir (Kaplan, 1999).

5.2.1.12. İnözü Vadisi

Beyazır ilçesinin en alçak noktası olan İnözü Vadisi I. Derece Arkeolojik ve II. Derece Doğal Sit alanıdır. İnözü Çayı vadiden geçerek Kirmir Çayı'na karışır. Kış ve devamındaki ilkbahar ayında karların erimesi ile çayın suyu artmaktadır. Vadi uzun yıllardır yürüyüş, piknik ve çeşitli spor aktivitelerin yapıldığı bir rekreasyon alanı halindedir. Vadinin kenarlarındaki kayalıklarda eski zamanlardan kalma birçoğu insan eli ile işlenmiş mağaralar bulunmaktadır. Bu yüzden tarihi kalıntılarındaki bulunduğu bir bölgedir. Arkeolojik bir bilgi olmasa da eşyaların konulduğu mezarlara rastlandığı söylenmektedir. Vadinin üstünde asma köprüler, kenarlarında tesis ve restoranlar ile ziyaretçilerin uğrak noktasıdır.

Vadinin kenarlarındaki tepeler kireçtaşının aşınması ile oluşmuştur. Tepelerin yamaçlarında kireçtaşı beyazlıkları belirgin bir şekilde görülmektedir. Vadinin kenarlarında 100 metreye varan yükseklikler bulunmakta ve kaya mezarları ve kaya kiliseleri koruma altında bulunmaktadır. Vadinin kuzeyine doğru Bolu il sınırına yaklaşılarak Karadeniz ikliminin etkilerinden olacaktır ki ormanlık alanlar ve ağaç yoğunluğu artmaktadır.

5.2.1.13. Eğrioia Yaylası

İnözü Vadisinin 45 km uzaklığında bulunan Eğrioia Yaylası sazlıkları ve çam ağaçları ile bölgede çok güzel bir doğa harikasıdır. İnsan etkisi ile yapılmış bir gölet bulunmaktadır. Günöbirlik gezmek için gelenlerin güzel bir aktivite alanıdır. Fotoğraf çekmek, bisiklet sürmek, yürüyüş yapmak isteyenlere güzel bir kamp ve dinlenme yeridir. Beypazarı kaymakamlık sitesinde Eğrioia’da atla gezintinin yapıldığı bilgisi de yer almaktadır. Eğrioia’da her yıl “Karaşar Eğrioia Yayla Şenliği” düzenlendiğı de bilinmektedir (Bkz. Tablo 4.7). 2011 yılından beri tabiat parkı olan yayla, çiçeklerin, kuşların ve ağaçların çekiciliğı ile doğa severlerin vazgeçilmez bir noktası olacaktır. 50-60 tür su kuşlarının bulunduğı, bahar ve yaz aylarından piknikçilerin ziyaret ettiğı bir bölge olsa da kış aylarında yolculuk yapmak ve kar yağışından dolayı ziyaret etmek zordur. Bazı turizm şirketleri Ankara çıkışlı 2 ve 3 gece çadır konaklamalı tur gezisi yapmaktadır.

5.2.1.14. Yeşilöz kasabası

Yeşilöz kasabası Kırmir çayı vadisinde kurulmuş meşe, köknar, sarıçam ve ardıç gibi ağaçların bulunduğı ormanlık bir kasabasıdır. Kuzeyinde 1983 metre yükseklikte Kavaklı Dağı, güneyinde 1342 metre yükseklikte Sivri tepesi bulunur. Sazak, Dibeçik, Soğuk su pınarı yayları ile tertemiz bir doğası vardır. Köroğlu Dağları eteklerinde kurulan kasaba bahar ayında ve yaz aylarında ziyaret edilebilecek bir bölgedir.

5.2.1.15. Sorgun Göleti ve Sorgun Yaylası

Sorgun Göleti Ankara’ya 105 km uzaklıkta bulunan, doğal güzellikleri ile ön plana çıkmış 1300 metre yükseltide bulunan doğal bir güzelliştir. Hafta sonları ve tatil günlerinde dinlenmek, balık tutmak ve piknik yapmak isteyenler ziyaretçilerin ve kampçılarının uğrak bölgesidir. Güneyinde karaçam ormanların, doğusunda ise çayırların geniş yer aldığı tabiat parkı için turizm çalışmaları devam etmektedir. Bisiklet sürmek, ATV safari sporunu geliştirmek, bungalov evleri arttırmak için çalışmalar yapılmaktadır. Gölette sazan, gümüş ve alabalık gibi türler bulunmaktadır. Tabiat parkı gelen ziyaretçilere; çadır kampı yapma, bisiklet sürme, yaban hayatı gözlemleme ve fotoğraf çekme, safari yapma, piknik yapma gibi aktiviteler

sunmaktadır. Son zamanlarda tuvalet, mescit, çeşme ve büfe hizmetleri verilmeye başlanmıştır.

Şekil 5. 7: Sorgun Göleti

5.2.1.16. Nallıhan Kuş Cenneti

Ankara'nın Nallıhan ilçesinde Davutoğlu köyünde bulunan Nallıhan Kuş Cenneti 1959 yılında açılan Sarıyar Barajının oluşturduğu sulak bir ekosistemdir. Nallıhan merkezine 30, Ankara'ya ise yaklaşık 130 km uzaklıktadır. Ankara- Beypazarı yolu takip edilerek Nallıhan ve kuş cennetine ulaşım kolaylıkla sağlanabilmektedir. Hem farklı kuş türlerinin bulunması hem de inanılmaz jeomorfolojik görseelliği ile hem fotoğraf çekimi hem de doğa yürüyüşünün yapılabileceği ekoturizm bölgesidir.

1994 yılında Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olarak ilan edilmiş ve bu bölgede avcılık yasaklanmıştır. Kuş yaşamının önemli bir alanı olan Nallıhan kuş cennetinde 191 farklı kuş türü gözlenmiştir. Leylek, angut, kartal, şahin, atmaca, karabaş, martı ve keklük en bilindik kuş türleridir. Bu bölgede yıl boyu varlığını koruyan kuşların yanı sıra yaşamını güney ülkelerde geçiren ve üremek için bu bölgeye gelen kuşlarda bulunur. Ayrıca daha soğuk iklim koşullarda üreme yaparak kış ayında bu bölgede yaşayamaya gelen kuşlarda bulunur.

Şekil 5. 8: Nallıhan Kuş Cenneti

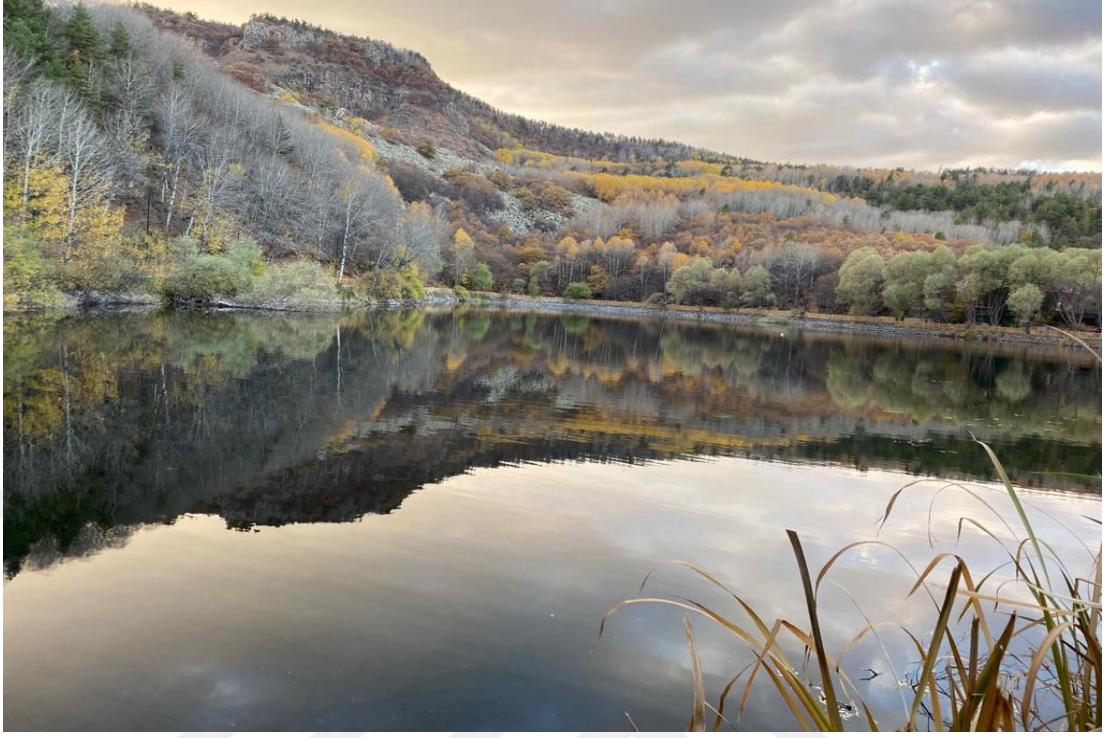
5.2.1.17. Uyuzsuyu (Ilıca) Şelalesi

Nallıhan'a yaklaşık olarak 30 km uzaklıkta bulunan Uyuzsuyu Şelalesi Karacasu köyüne 6 km uzaklıktadır. Sadece Mart- Ağustos ayları arasında akan şelale 1740 metrelik Sarıçal Tepesi'nden gelerek süzülerek doğal bir güzellik sağlıyor. Sık ağaçların bulunduğu bölgede yürüyüş parkurları ve kamp alanları da bulunuyor.

5.2.1.18. Işık Dağı ve Karagöl

Kızılcahamam- Çamlıdere Jeopark alanı içerisinde yer alan ve Jeosit alanı olan Karagöl Işık Dağı (2034), oluşum bakımından heyelan set gölü özelliği gösterir ve çevresi çam ağaçları ile kaplıdır. Gölün derinliği maksimum 2 metre ve tatlı su özelliği gösterir. Kuzgun, akbaba, boz ayı, baykuş, kartal, kurt ve çakal gibi birçok hayvan türü vardır. Trekking yapanların önemli bir çadır bölgesidir. Bazı doğa yürüyüşü etkinliği düzenleyen gezi firmaları bu bölgeye çadır konaklamalı tur yapmaktadır.

Şekil 5. 9: Karagöl

5.2.1.19. Ay Kayası Mesire Alanı

Ay Kayası Mesire Alanı Çubuk ilçesinin 38 km kuzeyinde bulunan, geniş düzlüklerin olduğu ve ağaçların arasından akan bir derenin bulunduğu mesire ve kamp alanıdır. Düzlüklerin geniş yer kaplamasından dolayı piknikçilerin ve çadır kampçılarının bahar ve yaz aylarında sık sık ziyaret ettiği bir bölgedir. Ankara'nın trafiğinden, iş stresinden uzaklaşmak isteyerek huzura, doğanın seslerine kendini bırakmak isteyenlerin her sene belli bir dönem ziyaret edeceği bir yer olabilir.

5.2.1.20. Beynam Ormanlar

Beynam Atatürk Ormanları 1600 hektarlık çoğunluğu Karaçam ağaçlarını olduğu büyük bir mesire alanıdır. Ankara'ya yaklaşık olarak 45 km uzaklıkta olması, ulaşımın rahat olması, içerisinde oyun parkları ve yürüyüş yolu bulunması, piknik gibi faaliyetlerin yapılabilmesi, çadır kurmaya uygun olması yıllarca bölgeye insanların hafta sonu gelmesinin sebepleridir.

Beynam ormanları içerisinde 419 bitki türü bulunmaktadır. Kurt, tilki, tavşan, domuz, sincap, keklik, kartal, sansar gibi hayvanlarda yaşamaktadır. Bu alanların görsel, doğal ve kültürel taşıması çeşitli insan etkinliklerinin ormanlık alanlarda yapılmasında en büyük etkidir. Ankara'nın tek doğal ormanlık alanı olan Beynam Ormanları rekreasyonun geliştirilmesi ve korunması gereken bir alandır (Kaya & Yılmaz, 2013).

Şekil 5. 10: Beynam Ormanları

5.2.1.21. Elmadağ Kayak Merkezi

Elmadağ Kayak Merkezi ilin kış aylarında ki nadir olan turizm bölgelerinden bir tanesidir. Ankara'ya yaklaşık olarak 20 km uzaklıkta bulunan kayak merkezi Elmadağ'ın kuzeye bakan yamaçlarında yer alır. Yaklaşık 3 aylık bir potansiyele sahip olan kayak merkezi, dağın 1500- 1850 metre arasındaki yükseltilerde kurulmuştur (Sarıkaya & Kar, 2017). Turizm açısından en yoğun olduğu zaman kış ayların olsa da diğer aylarda da doğa yürüyüşü için ziyaretçi alan bir merkezdir.

Kayak merkezi eğimin az olduğu, 650 metrelik bir kayak parkuruna ve iki adet teleskiye sahiptir. Eğimin az olmasında dolayı yeni başlayanlar için de elverişli bir parkurdur. Snowboard ve kızak aktivitesi sunan tesiste ata binme imkânı da

bulunmaktadır. Üniversitelere ve Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne ait kayak evleri bulunan Elmadağ Kayak Merkezi'nde çok fazla otel bulunmasa da dağ evi, restoran ve kafeteryalar hizmet vermektedir. Ayrıca askeri personele ait kafeterya ve ayrı bir pist bulunmaktadır.

Kış turizmi potansiyeli olan Ankara ilinde bulunan Elmadağ Kayak Merkezi'nde pist sayısının azlığı ve konaklama imkânının yetersizliği kış turizminin gelişmesini engellemektedir. Kayak merkezine giden yolların bakımsızlığı, otoparkın olmaması, kayak yerine kızak kullanımının çokluğu ve zaman zaman telesiyenin çalışmaması başkentin en büyük turizm potansiyelini kullanamamasına sebep olmaktadır. Elmadağ Kayak Merkezi proje ve yatırımlar ile Ankara ilini gelecekte turizm açısından büyük bir cazibe merkezi haline getirmeye adaydır.

5.2.1.22. Tulumtaş Mağarası

Tulumtaş Mağarası Ankara'nın Gölbaşı ilçesinde bulunan, 1992 yılında yol yapımı için patlatılan dinamit sonucunda ortaya çıkan ve tahmini beş milyon yıllık bir mağaradır. Mağaranın uzunluğu 5 km, genişliği ise 1,5 km'dir. Yüksekliği ise yer yer 30 40 metreye ulaşmaktadır. Mağara koruma altına alınarak 3. derece sit alanı olarak ilan edilmiştir. 2019 yılında itibaren turizme açılması için çalışılan mağara 2023 yılı itibariyle ziyaretçilere açılmış, daha sonra tekrar tadilata girmiştir. İçerisine yapılan asma köprüler ve ışıklandırmalar ile ziyaretçilere hem güvenli bir gezi imkânı sunmakta, hem de görsel olarak oldukça dikkat çekmektedir. 2023 yılında tekrar açılışının yapılacağı ve Ankara ili turizmine katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Sarkıt, dikit ve sütunlarının yanında dev oyuklar burada eski zamanlarda denizin olduğunu da göstermektedir.

5.2.1.23. Gelin Kayası

Gelin kayası, Ankara'nın Kızılcahamam ilçesinin Taşlıca köyünde bulunan efsaneler konu olan bir kayadır. Taşlıca köyü, Oruç Gazi Türbesi'nin bulunduğu ve rivayete göre Anadolu kelimesinin ilk ortaya çıktığı yerdir. Bu köyde düğünlerde ve Ramazan ayında davul çalınmadığı söylenir. Oruç Gazi'nin düğün alayında çalınan davul sesinden rahatsız olması ve "taş olarak kalın" demesi sonrası gelin alayının taş olduğu

rivayet edilir. Bu olaydan dolayı köyde davul çalınmadığı söylenir. At üstünde duvaklı gelini andıran gelin kayası, koruma altına alınarak jeosit alanı olarak ilan edilmiştir.

Şekil 5. 11: Gelin Kayası

5.2.1.24. Eymir Gölü

Eymir Gölü, Ankara il merkezine yaklaşık olarak 20 km uzaklıkta bulunan doğal bir göldür. Oluşum bakımından alüvyon set gölü olan Eymir Gölü'nün derinliği 6 metredir. Bu göl İmrahor Vadisi ile Mogan Gölü arasında bulunan ve il için çok önemli bir rekreasyon alanıdır. Eymir Gölü'nün tamamı Orta Doğu Teknik Üniversitesi arazisinin içerisinde yer almaktadır. Göl kullanımı ve göl ile alakalı tüm yükümlülük ise ODTÜ'ye aittir. Hem halkın hem de üniversite öğrencilerinin kullanımına açık olan bu rekreasyon alanı hem doğal hayatı içerisinde bulundururken, hem de spor aktivitelerin yapılmasına olanak sağlamaktadır. Eymir Gölü'ne gelen ziyaretçiler; yürüyüş ve spor yapma, bisiklete binme, dinlenme, restoranlarda yemek yeme, arkadaş ile buluşma, fotoğraf çekme, çocuğu ile vakit geçirme, piknik yapma, çalışma, kitap, gazete ve dergi okuma amaçları ile gelmektedir. Eymir Gölü'ne gelen ziyaretçiler daha çok ilkbahar mevsimini tercih ederken, doğal niteliğini korumasından, sakin ve huzurlu bir yer olmasından dolayı tercih etmektedir (Gürer, 2014).

Tablo 5. 2: Eymir Gölü’ne gelen ziyaretçilerin katıldıkları aktivitelere göre dağılımları

<i>Sıra</i>	<i>Aktivite</i>	<i>Oransal Dağılım (%)</i>
1	Yürüyüş ve spor yapma	67
2	Bisiklete binme	44
3	Dinlenme	42
4	Restoranlarda yemek yeme	32
5	Arkadaş ile buluşma	23
6	Fotoğraf çekme	18
7	Çocuğu ile vakit geçirme	15
8	Piknik yapma	13
7	Kitap, gazete ve dergi okuma	13
8	Çalışma	1

Kaynak: Gürer, 2014

Göl ve çevresi bataklık, sazlık, çayır ve meralardan oluştuğu için kuş türlerinin bölgede barınmasına olanak sağlamıştır. Göl çevresinde 224 kuş türünün olduğu, 15 balık türünün olduğu bilinmektedir. 52 tane endemik türün bulunduğu göl; ormanlık alanları, su varlığı, bitki ve hayvan türlerinin varlığı ile doğal zenginliğin bol olduğu, turizm potansiyelinin yüksek olduğu önemli bir rekreasyon alanıdır. Şehrin tüm stresinden uzak sakin ve huzurlu zaman geçirmek için önemli bir doğal çekiciliğe sahiptir (Pouya & Demir, 2018). ODTÜ’ye ait olan gölde ODTÜ Spor Kulübü kürek ve yelken takımları da çalışma yapmaktadır.

Şekil 5. 12: Eymir Gölü

5.2.1.25. Mogan Gölü

Mogan Gölü Ankara'nın güneyinde Gölbaşı ilçesinde bulunan, tatlı su özelliği gösteren alüvyon bir set gölüdür. Merkeze yaklaşık 25 km uzaklıkta bulunan göl avcılık, sportif ve rekreasyon faaliyetleri için kullanılmaktadır. Piknik ve eğlence amaçlı kullanılan Mogan'da göl kıyısı yolu, sevgi adası, oyun parkları, asma köprü, tenis kortu, futbol sahası, basket sahası ve engelli minik çocuklar için tasarlanan oyun bölümleri bulunmaktadır. Kayıkhanesi, deniz feneri binası, tenis, kayak, golf ve bisiklet binaları da Mogan Gölü Parkı'nda bulunan çeşitli aktivite yerleridir. 25 metre yükseklikte bulunan deniz fenerinden gölün tamamı seyredilebilmektedir.

Mogan, Ankara'nın en geniş piknik alanlarından bir tanesine sahiptir. Hafta sonu halkın sosyal aktivite ihtiyacını karşılayan Mogan Gölü ve Mogan Parkı'nda yürüyüş yapma, piknik yapma, eğlenme, spor yapma ve bisiklete binme aktiviteleri ön planda çıkmaktadır. Mogan Gölü'nü çevreleyen bisiklet yolu projesinin birinci etabının tamamlanmasıyla, insanlar burada bisikletleriyle birlikte keyifli bir vakit geçirmektedirler. Mogan Parkı içerisinde ayrıca insanların rahatça yemek yiyebilecekleri restoranlar, 3000 kişilik amfi tiyatro ve 1000 kişilik nikâh salonu da bulunmaktadır.

Şekil 5. 13: Mogan Gölü

5.2.1.26. Mavi Göl

Ankara il merkezine 12 km uzaklığında bulunan Mavi Göl, Mamak ilçesinde bulunur. Kuzeyinde Kayaş, güneyinde ise Bayındır bulunmaktadır. Bayındır Deresi üzerinde kurulan Bayındır Barajı'nın rehabilite edilmesi ile, 2005 yılında rekreasyon alanına dönüştürülmüştür. Su varlığı açısından önemli bir ekosistem oluşturan göl, su bitkileri, balıkları ve çeşitli canlıları bünyesinde bulundurur. Mavi Göl Rekreasyon Alanı, 1.138.081 m²'lik bir alana sahiptir. Bu alan içerisinde, 471.158 m² piknik alanı bulunmaktadır. Park içinde, futbol, voleybol ve basketbol sahaları, koşu yolu, çocuk oyun alanı, kayıkthane ve binicilik tesisi bulunmaktadır (Tülek & Barış, 2014). Doğa gezisi yapmak, balık tutmak, manzara izlemek, piknik yapmak ve deniz bisikletine binmek isteyen Ankara halkı için önemli bir rekreasyon alanıdır.

Şekil 5. 14: Mavi Göl

5.2.1.27. Eğrekkaya Baraj Gölü

Ankara il merkezinin kuzeyinde bulunan, il merkezine 70 km uzaklıkta bulunan Eğrekkaya Barajı harika doğası ve tatlı su balık çeşitliliğinin fazla olmasından dolayı doğa turizm potansiyelinin yüksek olduğu bir bölgedir. Ankara içme suyunu sağlayan Eğrekkaya Barajı, Kızılcahamam ilçesine ise 3 km uzaklıkta bulunmaktadır. Doğa yürüyüşü yapmak, balık tutmak, doğa ile baş başa kalmak, fotoğraf çekmek ve kamp yapmak isteyenler için ideal bir rekreasyon alanıdır.

Şekil 5. 15: Eğrekkaya Baraj Gölü

5.2.2. Ankara'nın Tarihi ve Kültürel Çekiciliği ile Müzeleri

Kültürel turizm, özel ilgi alanlarına göre yoğunlaşan ve daha seçkin kitlelere hitap eden, çok kısa zaman ve az maliyetle gerçekleştirilebilen alternatif bir turizm modelidir. Ankara ili ise tarihi dokusu olan, yıllarca birçok kez başkent özelliği kazanmış, medeniyetlere ev sahipliği yapmış, Cumhuriyet döneminde ilk müzenin açıldığı metropol bir şehirdir. Artan nüfusu ile sergi, tiyatro, müzik ve spor etkinliklerinin artması kültürel turizm aktivitelerinin yıl boyu devam etmesine olanak sağlamıştır.

Alternatif turizm anlamında müzeler Ankara için çok önemli bir yere sahiptir. Türkiye'de İstanbul'dan sonra en fazla müzeye sahip ildir. Yaklaşık elliye yakın müzeye sahip olması kültürel turizm potansiyelini arttırmaktadır. Müzeler birliğine göre müze; halka açık, kâr amacı gütmeyen, eğitim ve eğlendirmeyi amaçlayan bir yerdir. Bu amaçla müzelerde çok pahalı olmayan, ulaşılabilirliği kolay, farklı zevklere hitap eden ve belirli amaçlara hizmet eden bir yapıdadır.

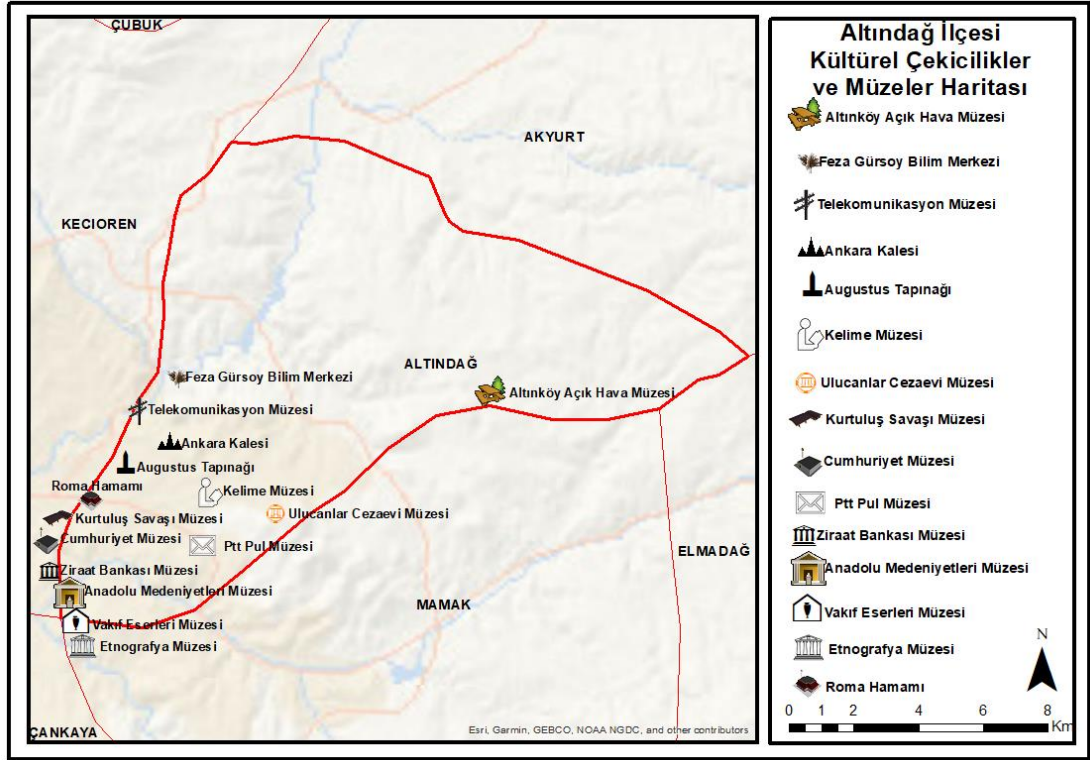
Tablo 5. 3: 2021- 2022 yıllarında Ankara ilinde bulunan Bakanlığa bağlı müzelerin ziyaretçi sayıları

<i>Bakanlığa Bağlı Müzeler</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>Ziyaret Artış Oranı</i>
Cumhuriyet Müzesi (II. Meclis)	164.556	501.613	% 204,82
Anadolu Medeniyetleri Müzesi	115.484	336.773	% 191,61
Etnografya Müzesi	38.763	65.744	% 69,60
Gordion Müzesi	22.276	36.023	% 61,71
Roma Hamamı Açık Hava Müzesi	5.289	9.118	% 100,72
Resim ve Heykel Müzesi	33.209	82.229	% 147,61
15 Temmuz Şehitleri ve Demokrasi Müzesi	8.261	10.632	%28, 70
15 Temmuz Demokrasi Müzesi (Küllüye)	18.753	71.390	% 280,68
Toplam Ziyaretçi Sayısı	406.591	1.113.522	% 72,07

Kaynak: Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023

Ankara ilinde bulunan müzeler arasında en çok ziyaret edilen müze Cumhuriyet Müzesi (II. Meclis), ziyaret artış oranı en fazla olan müze ise 15 Temmuz Demokrasi Müzesi (Küllüye)’si olmuştur. Bunların dışında Altındağ ilçesinde bulunan Ulucanlar Cezaevi Müzesi, Altınköy Açık Hava Müzesi ve 2022 yılında açılan Kelime Müzesi önemli müzeler içerisinde yer alırken, Ankara Kalesi ve Augustus Tapınağı Altındağ ilçesinin önemli kültürel çekicilik alanlarıdır.

Şekil 5. 16: Altındağ ilçesinde bulunan kültürel çekicilikler ve müzeler haritası

Ankara ilinde kültürel çekiciliklerin ve müzelerin yoğun olarak Altındağ ilçesinde toplandığı görülse de birçok ilçesinde kültürel çekicilikler ve müzeler büyük önem taşımaktadır. Anıtkabir, MTA Tabiat Müzesi, Gordion Antik Kenti ve Beypazarı Açık Hava Müzesi gibi kültürel çekicilik alanları ve müzeleri büyük önem taşıyan destinasyonlarıdır.

**Ankara İli
Kültürel Çekicilikleri
ve Müzeler Haritası**

Legend:

- Hava Kuvvetleri Müzesi
- Julio polis
- MKE Sanayi ve Teknoloji Müzesi
- MTA Tabiat Müzesi
- Mahekemeağacın Köyü Jeositi
- ODTU Arkeoloji Müzesi
- ODTU Teknoloji ve Bilim Müzesi
- Oyuncak Müzesi
- Alicin Manastırı
- Anıtkabir
- Ayaş Evleri
- Beypazarı Açık Hava Müzesi
- Cin Ali Müzesi
- Devlet Bülükleri Anıt Mezarlığı Müzesi
- Estergon Kalesi
- Gordion Antik Kenti
- Haritacılık Müzesi

Scale: 0 5 10 20 30 40 Km

Geleneksel Türk evlerinin tipik özelliklerini taşımaktadır. Evler iki katlıdır. Kullanım alanları genelde üst katlardır. Zemin katlarda ahır ve kiler evler çok büyükse hizmetli odaları bulunmaktadır. Esnek ve hafif bir malzeme olmasından dolayı evler genellikle ahşaptır. Fakat kerpiç evlerde bulunur.

89

5.2.2.2. Beypazarı Anadolu Açık Hava Müzesi “Yaşayan Köy”

Müzenin yapımına 2014 yılında başlanmış ve 2016 yılında açılmıştır. Beypazarı Anadolu Açık Hava Müzesi “Yaşayan Köy” Türkiye’nin ilk açık hava müzesidir. Anadolu’nun kaybolmaya yüz tutan değerlerini yeniden canlandırmak amacıyla açılmıştır. Karadeniz’in göz dolma evleri, kerpiç evler, 17.yy Ankara evleri ve Akdeniz bölgesinin geleneksel mimarisinin en hoş örneklerinden düğmeli ev Anadolu Açık Hava Müzesi’nde yerini almıştır. Aynı zamanda Karadeniz’in, Akdeniz’in ve Anadolu’nun düğün geleneklerini, şarkılarını, kıyafetlerini ve düğün adetlerini gözler önüne seren bir müzedir.

Geleneksel Türk zanaatları, Türk sanatları ve Türk tiyatroları da açık hava müzesinde tekrardan hatırlanıp, küçük yaşta daha bu gelenekler ile tanışmamış olanlara çok güzel bir hizmet sunmaktadır. Hıdrellez, Nevruz gibi kutlamaları, Aşure günü, bağ bozumu gibi özel günleri, harman kaldırma şenliklerini açık hava müzesinde hatırlayıp yeniden keşfedebilirsiniz.

5.2.2.3. Roma Hamamı ve Açık Hava Müzesi

Roma Hamamı Altındağ ilçesine bağlı meşhur Ulus Meydanı’na yaklaşık olarak 500 metre uzaklıkta bulunan tarihi bir alandır. 1937 yılında da Prof. Dr. Remzi Oğuz Arık tarafından il içerisinde yapılan arkeolojik kazılar sırasında höyük olduğu bilinen bölgede ortaya çıkarılmıştır. Arkeolojik kazı bölgesi olarak ilan edilen bölgede yapılan uzun araştırmalar sonucu burada önce Frig çağı yerleşimlerinin yapıldığı daha sonra ise Roma döneminde hamam olarak kullanıldığı araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. 1939 ve 1943 yılları arasında yapılan araştırmalar ile Roma Hamamı bütünüyle ortaya çıkarılmıştır. Hamam “Palaestra” adı verilen spor ve güreş etkinliklerinin yapıldığı alan ile kapalı kısımdan oluşur. Kapalı kısmın içerisinde soğukluk kısmı, ılık ve sıcak kısım olarak 3 ayrı bölüm bulunur. Ilık ve sıcak kısımların altında “Külhan” adı verilen hamamı ısıtmak için genişçe olan ocaklar bulunur (Akok, 1968).

Kazılar sonucunda hamamın Roma İmparatoru Caracalla döneminde yapıldığı tahmin edilmektedir. 65.000 metrekarelik alanı kaplayan Roma Hamamı 1997 ile 2001 yılları arasında yapılan çalışmalar sonucu Açık Hava Müzesi olarak ilan edilmiştir. Kazı

alışmaları sonucu bulunan yaklaşık bin eser mezar stelleri (mezar taşı), kitabeler ve mimari parçalar olarak 3 gruba ayrılmıştır. Kitabeler Ankara'nın sosyal hayatı, ekonomik yapısı, kültürü gibi birçok alanda bilgi vermektedir. "Lahit" adı verilen mezarları, mermer stnları, anıtları ve kitabeleri görerek Ankara'nın merkezinde tarihe kısa bir tanıklık etmek isteyenler için güzel bir açık hava müzesidir.

Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile yapılan görüşmede Roma Hamamı Açık Hava Müzesi'nde sürekli çalışmalar yapıldığı ve müze içerisinde konserlerin dzenlediğı bilgisi aktarılmıştır. Müzede yapılacak çalışmaların devam edeceğı ve bu sayede ziyaretçi sayısının artacağı öngörülmektedir.

5.2.2.4. Juliopolis: Kayıp şehir

Juliopolis, Ankara merkezine yaklaşık olarak 125 km uzaklıkta olan, Nallıhan'ın Çayırhan ilçesinde bulunan antik bir bölgedir. Antik kentin Sarıyar Barajı yapımı sırasında sular altında kaldığı bilinmektedir. Barajın kuzey kısımlarında kireç taşlarının bulunduğı arazilerde yapılan çalışmalar sonucu bölge de toplu mezar alanının olduğı grlmektedir. Juliopolis yapılan araştırma ve araştırılan kaynaklara göre M.. dönemlerde Frigler zamanında kurulmuş bir köy olduğı, köyün isminin ise Frig Kralı Gordios'tan ötürü "Gordios'un Köyü" olduğı bilinmektedir. Daha sonra kasaba olarak sınırlarını genişlettiğı Strabon'un "Coğrafiya" adlı eserinde yazmaktadır. Bölgenin Romalılar zamanında şehir olduğı ve isminin de Julius Ceasar'a adanarak Juliopolis olduğı bilinmektedir.

Juliopolis Bitinya ve Galatya Bölgesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Juliopolis Friglerin Kral Yolu üzerinde bulunan Ankyra güzergâhında olması nedeniyle uzun süre ticaret merkezi haline gelmiştir. Antik şehir sular altında kalsa da Juliopolis nekropol alanının büyük bölümü sular altında kalmamış ve 1991 yılında kurtarma ve araştırma çalışmaları yapılmıştır. Toplu mezarların bulunduğı alanda 1991 yılında yapılan çalışmalar sınırlı olsa da 2009 sonrası Roma Dönemi nekropol çalışmalarında yapılan kazılarda 434 adet mezar ortaya çıkarılmış, bunların 70 tanesi oda biçimli kaya oygu mezar tipindedir. Kazı sonrası ortaya çıkan buluntular şehrin yapısı, dönemin sosyal ve dini özellikleri bakımından bilgiler vermektedir. Kazı sonrası çıkarılan sikke ve takılar Anadolu Medeniyetler Müzesi'nde sergilenmektedir.

5.2.2.5. Altınköy Açık Hava Müzesi

Açık hava müze kavramı ilk olarak İsveç’te ortaya çıkmıştır. Sanayileşme ve hızlı kentleşme sonucu geçmişte yaşanan kırsal alanlarının değer ve önemlerinin sürdürülüp devam etmesi amacı ile ön plana çıkmıştır. Altınköy Açık Hava Müzesi’nin 650 dönümlük bu arazisi Orman Genel Müdürlüğü, Altındağ Belediyesi ve Hazine’ye aittir. Bu alan kentsel dönüşüm adı altında boşaltılarak, burada yaşayanlar karşılığı verilmesi şartıyla bu bölgeden gönderilmiştir. Bu projeye kapsamında 2012 yılında açık hava müzesinin yapımına başlanmış ve 2015 ziyarete açılmıştır. Hem somut hem de soyut hayatın değer ve yapısını koruyup tanıtmak amacı ile evler insanların girip rahat hareket edecekleri biçimde hem de günlük yaşamın devam ettirildiği şekilde kurgulanarak tasarlanmıştır. Müzenin ilk giriş alanındaki köy meydanında cami, eşme ve geleneksel mesleklerin tanıtımının yapıldığı atölyeler bulunmaktadır. Marangozhane ve atölyelerde belirli zaman diliminde ustalar üretim yaparak mesleği tanıtmaktadır. Bu meslekler arasında dokumacılık, demir işleme, kalaylama ve marangozluk bulunur ( ztekin, 2022).

Altınköy Açık Hava Müzesi Ankara’da sosyal hayat ve gezilecek yerlerin uzak olması sebebiyle, halkın turizm açlığını gidermek amacıyla kurulmuş bir yerdir. Özellikle kalabalık ve yoğun nüfuslu kent içerisinde köy hayatını özleyen ve yaşamak isteyenler için sürekli ziyaret edilen önemli bir müzedir. Altınköy Açık Hava Müzesi’nde eski köy mimarisini ve köy hayatını hiç görmemiş ya da görüp de  zlem duyanlar için Altındağ Belediyesi tarafından 650 dönümlük bir arazi içerişinde inşa edilmiştir. Kapısı Osmanlı mimarisinde esinlenerek yapılmış olan müze, 1940’lı ve 1950’li yılların köy yaşantısını sergilemektedir. Köy yaşantısı esintileri ise; köy kahvesi, muhtarlık, bahçe, konak, yel ve su değirmeni, bakkal, amaşırhane, buğday tarlası, tırmık, horoz, tavuk ve ahırlardır.

Müze içerisinde Karadeniz mimarisi örneklerinden olan çivi kullanılmadan yapılan ‘‘antı ev’’ modelleri bulunmaktadır. Bu evler Kastamonu ve Karabük illerinde s k l p taşınarak müzeye getirilmiştir. Tamir ve yenileme çalışmaları sonrası köy hayatının yaşandığı konaklar halinde müze de kullanılmaktadır. Yine buğday gibi tahıl ürünlerinden un elde etmek için kullanılan su ve yel değirmenleri, köyler ve kentler arasında ulaşımı sağlayan asma köprüler, erkekler iş olamadığı zamanlarda toplandıkları kahvehaneler, sadece ana gıda maddelerin olan kuru bakliyat, yumurta,

süt ve ekmeği satıldığı bakkallar, eski zamanların kara tahtalı ve sobalı köy okulları, her evde suyun olmadığı zamanlarda kullanılan çamaşırhaneler ve kırsal alanlarda yapılan ahşap yayla evleri bu açık hava müzesinde bulunan maddi ve manevi kültürlerdir (Yenigöl & Silav, 2019).

Şekil 5. 18: Altınköy yel değirmeni

5.2.2.6. Anadolu Medeniyetler Müzesi

Anadolu Medeniyetler Müzesi, Altındağ ilçesine bağlı Ulus'ta bulunan iki binadan oluşan tarih ve arkeoloji müzesidir. Kendine has özellikleri ve koleksiyonları ile dünyada sayılı müzeler arasında bulunur. Anadolu Medeniyetleri müzesinde eserler Paleolitik Çağ'dan başlayarak kronolojik sırayla sergilenir. Anadolu'nun geçmişini ve eserlerini aralıksız bir şekilde kronolojik sırayla veren müzeler arasında yerini almıştır.

Müze 1997 yılında Avrupa ülkelerinde bulunan 68 müze içiresinden birinci olmuş ve “Yılın Müzesi” olarak unvan kazanmıştır. Bu unvanı alan tek Türk Müzesi’dir.

Mustafa Kemal Atatürk 1921 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı’na Ankara’da Asar-ı Atika (Eski Eserler) Müdürlüğü kurulması görevini vermiş ve Atatürk’ün isteği ile “Eti Müzesi” Ankara Kalesi’nin kuzeydoğusuna kurulmuştur. Anadolu’nun dört bir yanından eserler toplanmaya başlanmış, Alacahöyük ve Boğazköy gibi tarihi yerlerden çıkarılan Hititlere ait eserler getirilmiştir. Böylece daha büyük bir binaya ihtiyaç duyulmuştur. Mahmut Paşa Bedesteni ve Kurşunlu Han’ın müze binası olarak kullanılması fikri ile restoreye girmiş ve uzun süre çalışmalar devam etmiştir. Anadolu’nun tüm uygarlıklarının da eserlerinin sergilenmesiyle ismi 1968’de “Anadolu Medeniyetleri Müzesi” olmuştur (Kıraç, 2021).

Müze’de eserler ve kalıntılar Paleolitik Çağ’dan başlayarak günümüze kadar, kronolojik bir sırayla sergilenmektedir. Paleolitik Çağ’da avlanan insanların av aletleri görülmektedir. Paleolitik sonunda Neolitik’e geçişte kullanılan kuvars ve çakmaktaşıdan yapılmış aletler, Çatalhöyük ve Hacılar gibi bölgelerden getirilen Neolitik Çağ eserleri çanak- çömlek, süs eşyaları ve pişmiş toprak ve taş kaplar sergilenmektedir. Çatalhöyük’te bulunan ilk şehir planı duvar resmide müze de görülmeye değer eserlerdendir. Bakır Çağı olarak bilinen Kalkolitik Çağ’da daha iyi pişirilmiş, parlak ve geometrik desenli kaplar da Neolitik dönem ardına sergilenen eserlerdir. Daha sonra sırasıyla Asur Ticaret Kolonileri Bölümü, Hitit Bölümü, Frig Bölümü, Urartu Bölümü ve sonuna doğru Taş Eserler Bölümü bulunmakta ve dönemlere ait eserler sergilenmektedir. Müze de 2019 yılında, Kazakistan’a bağlı Alma-Ata şehrinin Issık Kasabası’ndaki kazılarda ortaya çıkartılan 'Altın Elbiseli Adam Zırhı' sergilenmiş ve ziyaretçi akınına uğramıştır. Anadolu Medeniyetler Müzesi her yıl binlerce ziyaretçiye kapılarını açmaktadır (Bkz. Tablo 5.3).

Şekil 5. 19: Anadolu Medeniyetler Müzesi- Altın Elbiseli Adam

5.2.2.7. Etnografya Müzesi

Etnografya Müzesi'nin yapımına 28 Eylül 1925 yılında Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından yapılmak üzere başlanmıştır. Müzenin eski Türk mimarisine uygun yapılması istenmiş ve bu doğrultuda çalışmalar yapılarak müze yapımına başlanmıştır. Müze yapımına başlanırken ilk taşı İsmet İnönü'nün koyduğu Koyunoğlu'nun anılarınca bilinmektedir.

Müze binasının yapımı sırasında Atatürk'ün yönergesi ile kutsal olan Namazgah Tepesi, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağışlanmıştır. Müze binasının yapımı için gerekli olan mermerler yurtiçi ve özellikle İtalya'dan getirilmiştir. Müze 854 m²'lik bir alana kurulmuş, açık havlulu ve tek kubbelidir. Müzenin önüne konulmak üzere Atatürk'ün pelerin ile at üzerinde olduğu bronz bir heykel yapılmıştır. Bu heykel Cumhuriyet tarihinde Ankara'ya yapılmış olan ilk anıttır. Etnografya Müzesi, Selçuklu

zamanından günümüze kadar sosyal ve kültürel Türk tarihi sanat eserlerinin depolanıp sergilendiği bir müzedir. Müzenin açılış tarihi ise 18 Temmuz 1930'dur. Müzenin en önemli özelliği ise, ülkenin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün naaşına ev sahipliği yapmasıdır. Mustafa Kemal Atatürk'ün naaşı Ankara'ya getirildikten sonra Anıtkabir'e götürülene kadar burada bulunan kabirde bulunmuş ve ziyaret yeri olmuştur (Aysal & Avcı, 2019).

Etnografya Müzesi, Anadolu'nun Türk- İslam Dönemi'ne ait eserlerin bulunduğu, halk giysilerini, gelin kıyafetlerini, döneme ait giyim-kuşam, işleme, oya, takı, halı, kilim ve dokuma örneklerinin bulunduğu, bakırdan yapılan birçok araç- gereçlerin olduğu, seramik, cam örneklerinin sergilendiği, Türk geleneklerini yansıtan bohça ve yatak örtülerinin olduğu, maden sanatı örnekleri barındıran, ayrıca geçmiş gelenek ve göreneklere yansıtan damat tıraşı, sünnet töreni, kahve kültürü tanıtım ve sergilerinin bulunduğu geniş kapsamlı kültürel bir müzedir. Ağaç işçiliğinin harika örnekleri olan ahşap eserler taht, mimber, medrese kapıları ve sanduka (tabut) olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müzenin avlusundan İtalyan heykeltıraş Pietro Canonica tarafından bronzdan yapılmış Atatürk'ün pelerin ile at üzerinde bulunduğu heykeli bulunmaktadır. Ana büyük kapıdan girildikten sonra girişte müzenin iç avlusunda Atatürk'e geçici kabir olarak ayrılan bölüm bulunur. Burası günümüzde Atatürk anısına sembolik bir kabir olarak korunmaktadır. Üzerinde beyaz mermere yazılan “ Burası 10 Kasım 1938'de sonsuzluğa ulaşan Atatürk'ün 21 Kasım 1938'den 10 Kasım 1953'e kadar yattığı yerdir.” cümlesi bulunmaktadır. Salon duvarlarından Atatürk'ün nakli ile ilgili resimler bulunmaktadır.

Avlu etrafından birçok salon bulunur. Girişin solunda Ahşap Eserler Salonu ve Çini ve Cam Eserler Salonu, sağında ise Kıyafet Salonu, Sünnet Odası, Madeni Eserler Salonu, El İşlemeleri Salonu ve Dokuma Eserler Salonu bulunmaktadır. Girişin solunda ilk camlı alandan kına gecesi ve damat tıraşı canlandırılmıştır. Girişin sağ kısmında Ege, Anadolu ve Karadeniz'e ait kıyafetler sergilenmiştir. Geçmişten günümüze kadar kullanılan araç gereçler ve takılar da giriş bölümünde sergilenmektedir.

İkinci salonda ise hamam tası, kese, havlu takımları ve peştemaller sergilenmektedir. Üçüncü salon dokuma sanatı örneklerin, halıların sergilendiği alandır. Bir başka salonda bronz, altın ve bakırdan yapılan birçok araç gereç bulunmaktadır. Sefer tasları, fenerler, ibrikleri ve yer sofraları döneme ait bakır eserlerdir. Sırasıyla sünnet töreni canlandırılması, cam ve porselen modelleri, seramikler, çini modellerinin sergilendiği salonlar bulunur. Türk Dil Bilimci Besim Atalay'ın müzeye bağışladığı koleksiyonlarının sergilendiği salon da el yazmaları, takvim, çay takımları, yazı takımları ve Fuzüli'ye ait el yazması bulunmaktadır. Yazma eserler salonunda el yazması Kuran-ı Kerim, divitlik, yazı takımları ve kalem açacaklarının bulunduğu bölüm bulunur. Hat sanatının mükemmel örnekleri bu alanda görülmektedir. Ahşap eseler salonunda medrese kapısı, Siirt Ulu Camii Mimberi, Selçuklu Sultanı III. Keyhüsrev'in tahtı, Ahi Şerafettin Sandukası, Camii mihrabı bulunmaktadır.

Şekil 5. 20: Etnografya Müzesi

5.2.2.8. Rahmi M. Koç Müzesi

Rahmi Koç Müzesi Ankara'nın ilk sanayi müzesidir. Ankara Kalesi giriş kapısının hemen karşısında bulunur. Eskiden At Pazarı olarak bilinen alanda bulunmaktadır. Müze iki ana binadan oluşmaktadır. Bunlar; Safranhan ve Çengelhan'dır. Osmanlı mimarisi özelliği gösteren Çengelhan Kanuni Sultan Süleyman zamanında yaptırılmış, Ankara hanlar bölgesinde varlığını korumuş ender yapılar içinde bulunur. Safranhan da yine bu döneme yakın 1500'lü yılların başından yaptırılan tarihi bir kervansaraydır. Safranhan Osmanlı döneminde han, Cumhuriyet'in ilk yıllarında cezaevi ve daha sonra depo olarak kullanılmıştır. İki kervansarayda satın alınmış ve restore edildikten sonra sergileme alanı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Çengelhan, Rahmi M. Koç Müzecilik ve Kültür Vakfı tarafından alınarak 2005 yılında, Safranhan ise 2016 yılında müze sergi alanı olarak halka açılmıştır.

Müzedede bodrum kat tarım, eczacılık, tıp, model makine atölye eserleri; zemin katta makine, Vehbi Koç Dükkanı, Karayolu ulaşımı, esnaf sokağı, bedesten eserleri; birinci katta ise raylı ulaşım, oyuncaklar, bilimsel aletler, denizcilik, günlük yaşam, Ankara ve Atatürk, Rahmi M. Koç Galerisi ve Havacılık eserleri ile yaklaşık 5000 obje, 32 sergi alanı bulunmaktadır (Akyol & Yöndem, 2017).

Müzedede klasik araçlar, eski müzik aletleri, ilk televizyon, ilk daktilo, gemi ve vapur maketleri, saat koleksiyon odası, farklı ülkelerde üretilen silah sergileri, antika ve eski haberleşme araçları, tarihi araçlar ve motosikletler, astronomik gözlem aleti, deniz uçağı modeli, ulaşım araçları, oyuncak ve modeller, matbaa makineleri, iletişim aletleri, uçaklar, lokomotif modeli, günlük yaşam objeleri, harman ve buğday öğütme makineleri bulunmaktadır.

Şekil 5. 21: Rahmi Koç Müzesi

5.2.2.9. ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi

ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi 2003 yılında geçmişten günümüze gelişen teknolojiyi göstermek, değişimleri sergilemek ve günümüz teknolojisini sunmak amacı ile kurulmuştur. ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi 4 bölümden oluşmaktadır. Bunlar; Uygulamalı Bilim Merkezi, Açık Hava Sergi Alanı, Bilim ve Teknoloji Tarihi Sergisi, Ulaşım Tarihi Sergisidir.

Uygulamalı Bilim Merkezi alanında, evrende doğa olaylarının neden gerçekleştiğini, nasıl gerçekleştiğini anlamak amacı ile Gezegen Evi bulunmaktadır. Güneş sisteminde ki gezegenleri anlatmak ve uzayda yolculuk yapmak için “Evrendeki Vaha Gösterisi”, uzaydaki yerçekimini, uzayda yaşamının insan üzerinde nasıl etkili olacağını, astronot olma sürecini “Astronot” gösterisiyle, günümüzde çok fazla önemi olan ve herkesin fikir sahibi olması gereken konuda iklim değişikliği hakkında “Yaşayan İklimimiz” adlı gösteriler sergilenmektedir.

Açık Hava Sergi Alanı, 10.000 m²’lik bir alanı kaplayan, uçak, otomobil ve lokomotiflerin sergilendiği bir alandır. Türkiye’de ilk seri üretim aracı olan Anadolu ve Ford, Renault, Volkswagen’in klasik eski araçları bu alanda sergilenir.

Bilim ve Teknoloji Tarihi Sergisi, Taş devrinden günümüze kadar bilimler gelişmeleri gösteren eserlerin sergilendiği alandır. İlk kullanılan daktilolar, bilgisayarlar, hesap makineleri bulunmaktadır. Eski başbakan Bülent Ecevit'in öğrencilik yıllarından kalan tarihi daktilosu burada bulunmaktadır. Bülent Ecevit daktilosunu 2003 yılında müzeye armağan etmiştir. Ayrıca bu alanda İsmet İnönü'nün daktilosu ve eski cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in yazı takımı gibi eşyaları burada bulunmaktadır.

Ulaşım Tarihi Müzesi'nde, özellikle ilk yerli otomobil olan "Devrim" bulunur. Citroen, Chevrolet serisi, Desoto, Mercedes gibi araçların klasik modellerinin olması, motosiklet koleksiyonun bulunması bu alanında özel ziyaretçilerinin olmasına olanak sağlamaktadır.

5.2.2.10. MTA Tabiat Tarihi Müzesi

Türkiye'nin ilk ve en büyük tabiat tarihi müzesidir. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü bünyesinde 7 Şubat 1968 yılında hizmete açılmıştır. Yıl içerisinde her yaştan ziyaretçi alan müze son 3 yıl içerisinde 1 milyon ziyaretçi sayısına ulaşmıştır. Müze 4000 metrekarelik alana kurulmuş ve 3 katlı alana yerleştirilmiştir. Müzede güneş sistemi maketi, dinazor modelleri, dünyanın oluşum süreci illüstrasyonları, mağara birikim şekilleri, hayvan ve bitki fosilleri, göktaş örnekleri, dinazor, maraş fili ve balina iskeletleri, sistematik mineraloji, mineral, kayaç, maden, fosil ve jeoarkeolojik örnekleri bulunmaktadır.

Müzenin giriş katında; Bilim Küresi, Gökevi, Güneş sistemi, ay taşı örnekleri bulunmaktadır. Birinci katında ise; omurgalı ve omurgasız hayvan fosilleri, Manisa Kula'da yaşamış insanlara ait ayak izleri, 1974 yılında Ankara-Beyazırma'nda bulunmuş olan "Anadolu Panterinin" modellemesi, dev gergedan fosilleri, 193 milyon yıl öncesine ait "Dev Ammonit Fosili", Türkiye'de nesli tükenmiş veya tükenmekte olan canlılara ait üç boyutlu modellemeler (diorama) bulunmaktadır. İkinci katta; kayaç çeşitleri, Sistematik Mineraloji Bölümü, çökme ortamı ve mağara modellemeleri, Türkiye Yer Altı Kaynakları Bölümü, Süs Taşları Bölümü bulunmaktadır. Üçüncü katta ise; "Bilim Tüneli" ülkemizin jeolojik miras alanlarını, biyolojik çeşitliliğini göstermektedir.

Müzede ilgi çekici unsurlar arasında, Kahramanmaraş'taki Gavur Gölü'nde bulunan Maraş Fili İskeleti, Sivas'ta düştüğü varsayılan göktaşları, karstik mağara modeli içerisindeki sarkıt, dikit ve sütunlar, Çankırı- Çorum ili çevresinde 28-23 milyon yıl önce var olan zamanın en büyük memelisi olarak bilinen “Dev Gergedan”a ait kalıntılar, Amerika Birleşik Devletleri'nden satın alınan etobur dinazor fosili ve Fransa'nın armağanı olan 15 milyon yıl öncesine ait fil iskeleti bulunur.

Tabiat Tarihi Müzesi'ne bağlı olarak 2013 yılında Şehit Mehmet Alan Enerji Parkı kurulmuştur. Burada da Türkiye'de bulunan madenlerin dağılımı gösterilmekte, fosil yakıtların neler olduğu tanıtılmaktadır. İçerisinde petrol sondaj kuyularının maketi, kömür maden ocaklarının modellenmesi, 2017'de açılan “Rüzgâr Türbini” ve “Güneş Paneli” bulunmaktadır. Güneş ve rüzgâr enerjisinin bir arada kullanıldığı “Hibrit Teknolojisi” Şehit Mehmet Alan Enerji Parkı'nda kullanılmaktadır.

Şekil 5. 22: MTA Tabiat Tarihi Müzesi

5.2.2.11. Haritacılık Müzesi

Haritacılık Müzesi Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı Harita Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan askeri bir müzedir. Ankara'nın Çankaya ilçesine bağlı Cebeci semtinde bulunur. Askeri kıışla içerisinde olmasından dolayı tanıtımı olmayan, fotoğrafları bulunmayan ve içerisinde fotoğraf çekimi yapılamayan bir müzedir. Harita Genel Müdürlüğü bünyesinde Ulusal Haritacılık Kurumu ülkeye fayda sağlayacak

harita üretimi yapar. Harita Genel Müdürlüğü'nde Jeodezi hesaplamaları ve çalışmaları yanında jeodezik haritalarda üretilir. 1/ 25.000 ölçeğinde harita üretiminin yapıldığı Harita Genel Müdürlüğü içerisinde Tarihi Haritalar, Tarihi Alet ve Makinalar ile Haritacılık Müzesi bulunmaktadır. Burada ayrıca kabartma haritası üretimi yapılmaktadır. İçerisinde harita satışlarının olduğu ayrı bir bina bulunmaktadır. Özellikle lise öğrencileri, üniversitelerin ilgili bölüm öğrencileri ve Coğrafya öğretmenlerinin gezip görmesi gereken bir askeri müzedir. İçeride ziyaretçilerin gözleri önünde üretilen kabartma haritası çok fazla ilgi çekmektedir.

İçerisinde kabartma haritaları, eski harita üretiminde kullanılan alet ve malzemelerin bulunduğu müze 1971 yılında Harita Teknik Yüksek Okulu bünyesinde kurulmuş, 1990 yılında ise içerik zenginleştirilerek Harita Genel Müdürlüğü bünyesinde hizmete girmiştir. 2003 yılında Haritacılık Müzesi'nin kurucusu kabul edilen Korgeneral Mehmet Şevki ÖLÇER anısına bir bölüm oluşturularak, kendisine ait olan eşyaları bu bölümde yer almaktadır. Burada Atatürk ve Fevzi Çakmak'ın eşyaları ve telgrafları bulunmaktadır. Müzenin tarihi kabartma haritaların bulunduğu bölümünde askeri öğrencilerin ve öğretmenlerin yaptığı birçok bölgeyi gösteren ve farklı ölçeklerle çizilmiş kabartma haritalar bulunmaktadır. Müze içerisinde el emeği ile yapılan haritalarda kullanılan tarihi Jeodezik ve kartografik aletler ile pergeller bulunmakta ve sergilenmektedir. El emeği ile yapılmış; Ankara, Eskişehir, Sakarya il haritaları ile ilk “Ankara Şehir Planı Haritası” da müze de bulunmaktadır. Uydu görüntülerin alınmadığı, bilgisayarın kullanılmadığı zamanlarda uçakların altına yerleştirilen ve alınan görüntüler ile harita oluşturulduğu zamanlardan kalan hava kameraları da dikkat çekmektedir. Ayrıca askeri resamlara ait tablo ve eserlerde resim galerisi bölümünde sergilenmektedir.

5.2.2.12. Kelime Müzesi

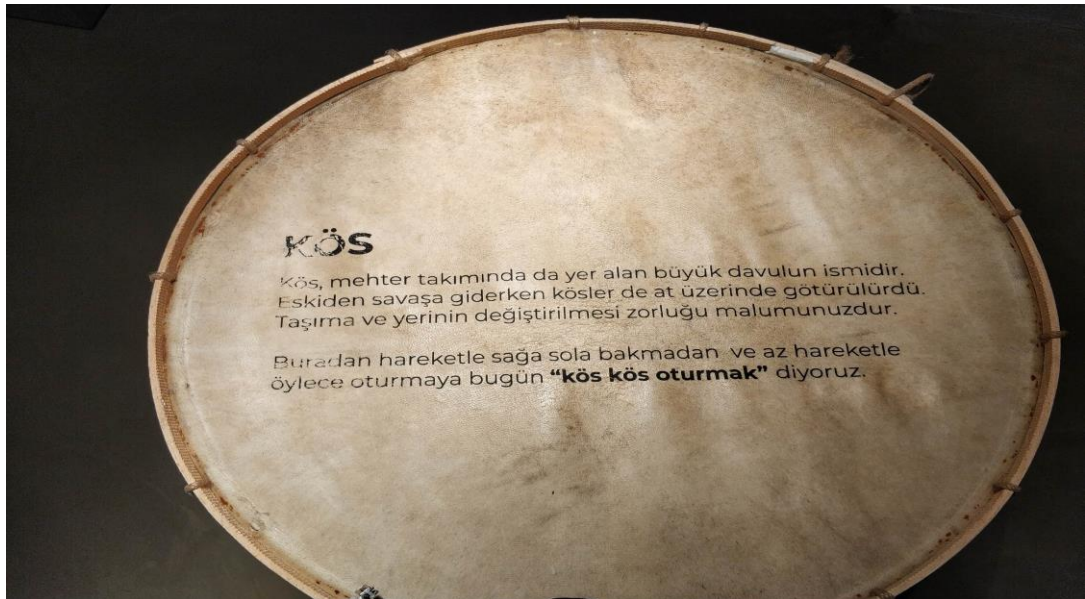
Ankara'nın Altındağ ilçesinde Kale Mahallesi içerisinde, Anadolu Medeniyetler Müzesi'nin hemen yanında bulunan “Kelime Müzesi” Türkiye'nin ilk kelime müzesidir. Müzenin kurucusu “Dedemin Bakkalı”, “Tarihi Hoşça Kal Lokantası” gibi hem çocuk hem de yetişkin kitaplar yazarı 1982 Almanya doğumlu Şermin Yaşar'dır. Türkçe kelimelerin ve dilimize daha sonradan giren kelimelerin doğru kullanımı ve yazılışını öğrenme, daha sonraki kuşaklara doğru şekilde aktarma açısından harika bir

müze. Kelime Müzesi 26 Eylül 2022 tarihinde Türk Dil Bayramı'nda açılarak ziyaretçi almaya başlamıştır.

Açılışa davetli olan Prof. Dr. İlber Ortaylı "*Anne babalar, çocuğumuz okumayı öğrenemedi diye üzülmeyin, kabahat sizde değil, Milli Eğitim Bakanlığında. Harfler üzerinden okuma, yazma öğretmek gibi acayip bir sistem var birkaç yıldır ve bu devam ediyor. Bunu yapanlar Türkçeyi bilmiyorlar. Türkçeyi bilmek ve alfabesini değerlendirmek için dil, tarih ve kültür üzerinde derin bilgi sahip olmak gerekiyor.*" diyerek bu müzenin anlamını ve önemini belirtmiştir.

Müze içerisinde kelimelerin doğru kullanımı çeşitli görseller ile gösterilmiş. Örneğin "ilmek mi ?" yoksa "ilmik mi?" sorularını örgü işleminde yazarak doğrusunu anlatması, "kuş mu konduracak?" deyimini için tavus kuşu ile süslenmiş eşya üzerinde göstererek anlatması bu müzenin en farklı tarafıdır. "İğnelemek" kelimesini anlamlandırmak ve anlatmak için iğne kullanılması ve bu deyim için cümle kurulması, "desti" kelimesinin nereden geldiğini anlatmak için desti kullanılması, "kös" kelimesini anlatmak ve anlamlandırmak için kösün üzerine yazılması bu müzenin farklı bir müze olduğunun kanıtıdır. Birçok kelime baş harflerine göre ayrılarak cümle içerisinde kullanıldığı için müze sürekli öğretmektedir. Müze içerisinde, İranlı bir sanatçının yaptığı Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün üç boyutlu dijital heykeli bulunmaktadır.

Şekil 5. 23: Kelime Müzesi

5.2.2.13. Ankara Kalesi

Başkent Ankara'nın sembolleri arasında yer alan Ankara Kalesi, savunma ve yerleşim için kullanılan tarihi bir kaledir. Konumu itibariyle Ankara merkez ilçelerinin hemen hemen her bölgesinden görülme özelliğine sahiptir. Milat öncesi zamanlardan beri var olduğu düşünülen Ankara Kalesi'nin Galatların Ankara'ya geldiği tarihlerde var olduğu ve birçok devlete ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. Bizans'ın bölgeyi ele geçirmek için savaştığı sırada Ankara Kalesi'ne zarar verdiği ve daha sonraki süreçte Ankara Kalesi'ni onardığı, iç surları inşa ettiği bilinmektedir. Bugünkü halinin ise Selçuklu zamanlarından kalma olduğu bilinmektedir. Kurulduğu tepenin ve kayalıkların hemen yanında Hatip Çayı bulunurken, bu çay Bent Deresinden 110 m yüksektir. Yapılan araştırmalar sonucu sur taşlarının andezit taşı olduğu bilinmekte ve zamanla aşınmaya uğradığı görülmektedir.

Kalenin iki tane kapısı bulunmaktadır. Bunlar; Dış kapı ve Hisar Kapısı isimleri ile bilinen kapılardır. Bu kapılardan Hisar Kapısı üzerinde bir kitabe bulunur. Bu kitabenin İlhanlılara ait olduğu bilinmektedir. Kale içerisinde çocukların oynadığı, yaşantının devam ettiği mahalle kültürü ve gecekondü evleri bulunmaktadır. Kalenin kuzeyinde bulunan ve en korunaklı bölümü olan Akkale ise Cumhuriyet'in ilk müzesi olan Eti Müzesi'nin kurulduğu yerdir. "Eti Müzesi" Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği üzerine kurulmuştur. Akkale'den Bent Deresi'ne gizli bir geçit olduğu ayrıca bilinmektedir.

Şekil 5. 24: Ankara Kalesi

5.2.2.14. Ankara Resim ve Heykel Müzesi

Başkent Ankara'nın her konuda önemli bir yer olması amacı ile Ankara'nın modernleşmesi çalışmaları Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri devam etmektedir. İstanbul'un alternatifi olarak düşünülerek Bakanlar Kurulu kararı ile 1926 yılından itibaren Atatürk'ün isteği ve önderliğinde resim ve heykel müzesi için çalışmalar başlanmıştır. Ressam Namık İsmail ve İbrahim Çallı gibi isimler bu doğrultuda Ankara'da sergiler açmışlardır. Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından Ulus'ta bulunan Namazgah Tepesi'nde 1927'de temeli atılan müzenin inşası 1930 yılında

tamamlanmıştır. Kısa bir dönem çeşitli sergilere ve eserlere ev sahipliği yapsa da daha sonraki süreçte bu eserler toplanarak İstanbul'da açılan Resim ve Heykel Müzesi'ne taşınmıştır.

Ankara'nın sanatına verilen bu destek kendine özgü doğasının, kültürel ortamın ve bozkır esintilerinin ortaya çıkmasına da sebep olmuştur. 1970'ler de Orhan Peker, Eşref Üren ve Turan Erol gibi birçok önemli Türk ressamlar sergiler açarak ve yarışmalar düzenleyerek Ankara ekolünün oluşmasına katkı sağlamışlardır. 1971 yılında Kültür Bakanlığı'nın kurulmasıyla 1975 yılında I. Ulusal Mimarlık Dönemi'nin en güzel örnekleri arasında gösterilen Türk Ocakları binası tekrar resim ve heykel müzesi olarak kullanılmasına tahsis edilmiştir. 5 yıl süren çalışmalar sonunda 1980 yılında müze tekrardan açılmıştır. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi'nde depolarda çürüme ihtimali olan birçok eser Ankara'ya getirilmiştir. Günümüze kadar sürekli kapanıp tekrar açılan müze 2019 yılında restorasyona girmiş ve bir yıl süren yenileme çalışmaları sonucu tekrar açılmıştır (Hazar Köksal, 2014).

Müze, 1931'de ilk Türk Tarih Kongresi'ne ve 1934 yılında ilk Türk Operası 'Özsoy'a ev sahipliği yapması ile önemli bir yere sahiptir. Müze de bulunan 400 kişilik salonda tören, konser, bale ve tiyatro etkinlikleri de yapılmıştır. Bu tarihi ve önemli müzede, üç bine yakın resim, 200 üzerinde heykel bulunmaktadır. Bunların yanı sıra seramik, fotoğraf ve süsleme sanatları da yer almaktadır. Türk müzeci ve ressam olan Osman Hamdi Bey'in Silah taciri', V. Vereshchagin'in 'Timur'un Mezarı Başında', Zonaro'nun 'Genç Kız Portresi', Emel Cimcoz Korutürk'ün 'Türk Çocuğunun Atatürk'e Şükranı' gibi ünlü tabloları bu müzede yer almaktadır. Bu müze içerisinde 17 adet salon bulunmaktadır. Bu salonlardan bazıları; Hoca Ali Rıza Salonu, Erol Akyavaş Salonu, Refik Epikman Salonu, İbrahim Çallı Salonu, Osman Hamdi Bey Salonu ve Ali Çelebi Salonu'dur.

Şekil 5. 25: Resim ve Heykel Müzesi

5.2.2.15. Augustus Tapınağı

Augustus Tapınağı Ulus'ta Hacı Bayram Cami'nin bulunduğu alanda MÖ inşa edilmiş bir Roma tapınağıdır. Tapınağı Galat hükümdarının Roma İmparatoru olan Augustus adına sadakatini göstermek amacı ile yaptırdığı bilinmektedir. İnşa edildiği yerin daha önce ise Frig tanrıları Kibele ve Men'e adanmış kutsal mekân olduğu tahmin edilmektedir. Augustus Tapınağı Ankara'nın Roma hâkimiyetini ve izlerini gösteren bir yapıdır. Augustus ölümü sonrası tapınak duvarlarında iki dilde yazılmış olan yazıtlar bulunmaktadır. Bu yazıtlarda imparator Augustus'un yaşamı boyunca yaptığı işler yazmaktadır. "Tanrılaşmış Augustus'un Yaptığı İşler" adlı kitabelerin kopyaları da Anadolu da ele geçirilmiştir. Tapınak 6. yüzyılda ise Bizans tarafından kiliseye çevrilmiş.

5.2.2.16. Ulucanlar Cezaevi Müzesi

Ulucanlar Cezaevi, pek fazla ünlü, şair, yazar ve siyasetçinin yattığı, canların can verdiği, işkencelerin, idamların ve hatta infazların yapıldığı cezaevidir. Nazım Hikmet Ran, Yılmaz Güney, şair ve gazeteci Ahmet Arif, Necip Fazıl Kısakürek, gazeteci Metin Toker, Bülent Ecevit, Muhsin Yazıcıoğlu, şair Hasan Hüseyin Korkmazgil, Albay Talat Aydemir ve Deniz Gezmiş gibi birçok isim bu cezaevinde yatmıştır. 1925 yılında Ankara'nın Altındağ ilçesinde faaliyete başlayarak 2006 yılına kadar faal olan bu cezaevi günümüzde ziyarete açık olan bir müzedir. Müzenin yenileme ve halka açılma çalışmaları 2006 yılında başlamış, 2010 yılında sona ermiştir.

Cezaevinin ilk ismi Cebeci Tevkifhanesi'dir. Daha sonra Ankara Hapishanesi, Ankara Cebeci Sivil Cezaevi, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi ve Ulucanlar Cezaevi gibi isimler almıştır. Ulucanlar Cezaevi'nde ilk asılan kişi Milli Mücadele aleyhine fetva veren İskilipli Âtîf Hoca'dır. Deniz Geçmiş ve arkadaşları da burada idam edilmiştir. Cezaevinin son idam edileni ise Asala militanı ve Esenboğa Havalimanı bombalanmasında yer alan Levon Ekmekçiyan'dır. O dönemde 25 yaşında olan militan 1983 yılında idam edilmiştir.

Cezaevinin ilk girişinde dönemi en iyi şekilde anlatmak için rutubetli duvar ile kaplıdır. Müzeye girildiğinde Neşet Ertaş'ın "Hapishanelere Güneş Doğmuyor" şarkısı çalmaktadır. Müze'nin en önemli yerlerinde bir tanesi 9. ve 10. koğuşların bulunduğu Hilton koğuşudur. Az kişili odalar olması ve özellikler üst katından Ankara manzarasının izlenebilmesinden dolayı bu isimle anılmıştır. Necip Fazıl Kısakürek, siyasetçi ve milletvekili Osman Bölükbaşı, şair Hasan Hüseyin Korkmazgil ve Bülent Ecevit gibi bilindik isimler bu koğuşlarda yatmıştır. Müze içerisinde ses efektlerinin olduğu tecrit odaları da gezilebilmektedir. Ulucanlar Cezaevi içerisinde mahkûmların çeşitli eşyalarının, cezaevinde kullanılan prangaların ve gazete haberlerinin sergilendiği bir bölümde bulunmaktadır. Nazım Hikmet'in el yazısı ve şiirleri, Muhsin Yazıcıoğlu'nun seccadesi, Deniz Gezmiş'in radyosu, Bülent Ecevit'in ve Yılmaz Güney'in kravatı gibi birçok mahkûmum tespihi, daktilosu, yeleği, kitabı bu sergide yer almaktadır. Ünlü isimlerin biyografileri içeride, ünlü şairlerin şiirleri de Ulucanlar Cezaevi'nin duvarlarında yazmaktadır.

5.2.2.17. Anıtkabir

Ülkemizin ve cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün 1938 yılında ölümü sonrası naaşının nereye gömüleceği kesin değildir. Bununla ilgili vasiyeti olmayan Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda "Beni milletim nereye isterse oraya gömsün. Fakat benim hatıralarımın yaşayacağı yer Çankaya olacaktır" demiş ve bu doğrultuda önce Ankara Kalesi, Gençlik Parkı gibi yerler düşünülse de anıt mezarın yapılacağı yer "Rasattepe" olarak belirlenmiştir (İstanbullu Dinçer & Kabul, 2021).

Anıt mezarın inşası Ankara'nın Çankaya ilçesinde Rasattepe mahallesinde 1944 yılında başlamış ve 1953 yılında sona ermiştir. Anıt mezarın tasarımı için bir proje yarışması başlatılmış ve sonucunda mimar Prof. Dr. Emin Halid Onat ile Doç. Dr. Ahmet Orhan Arda'nın tasarımı kabul edilerek 1944 yılında inşasına başlanmıştır. Eski ismi Rasattepe, yeni ismi ise Anıttepe olan mahallede Anıtkabir'in yapımı 1953 yılında tamamlanmıştır. Bu bölgede gözlem evi bulunmasından dolayı ismi Rasathane olan geniş alanda yapılan kazılar sonucu Friglere ait tümülüsler bulunmuş, bu mezarlar daha sonra Anadolu Medeniyetler Müzesi'ne taşınmıştır.

Anıtkabir Anıt Bloğu ve Barış Parkı olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Bu kısımların yaklaşık 1/5'i Anıt Bloğu iken, 4/5'lik kısmı ise Barış Parkı'na aittir. Barış Parkı'na Atatürk'ün "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" özlü sözünden yola çıkarak, çeşitli ülkelerden bitkiler ve fidanlar getirtilmiştir. Almanya'nın gönderdiği İsveç çamı ve süs eriği ağaçları, Yugoslavya'nın gönderdiği Duglas göknarı, çınar ve kavak ağaçları, Çin'in gönderdiği Armand çamı bunlara örnektir. Bu ağaçlara ek Hindistan, Fransa, İngiltere, İspanya, Japonya, Kanada, Norveç, Irak, Mısır ve Yunanistan gibi birçok ülkeden gelen yaklaşık 48.500 adet ağaç ve bitki bulunmaktadır. Yine Barış Parkı içerisinde geçerken 24 adet aslan heykeli bulunmaktadır. Bu aslan heykelleri 24 Oğuz boyunu temsil etmektedir.

Anıtkabir'de toplamda 10 adet kule bulunmaktadır. Aslanlı yolun girişinde bulunan İstiklal Kulesi girişinde Anıtkabir fotoğrafları ve maketi, önünde ise Türk kadınının Atatürk'ün ölümü sonrası duydukları acıyı ifade eden heykel bulunmaktadır. İç kabartmalarda ise iki eli ile kılıç tutan bir erkek ve kayaya konmuş bir kartal bulunmaktadır. Kartal bağımsızlığı ve gücü, kılıç tutan genç ise ordunun ve Türk

milletinin gücünü temsil etmektedir. Aslanlı yolun girişinde İstiklal Kulesinin karşısında ise Hürriyet Kulesi bulunur. Kulenin iç kabartmasında bağımsızlığı temsil eden melek ve şaha kalkan bir at bulunmaktadır. Aslanlı yolun bitiminde ise cepheye giden kahraman Türk askerini anlatan, oğlunu savaşa gönderen anne tasvirinin bulunduğu Mehmetçik Kulesi yer almaktadır. Mehmetçik Kulesi içerisinde Atatürk ve Anıtkabir ile ilgili belgesel filmler gösteren sinevizyon salonu bulunmaktadır. Atatürk'ün naaşını Dolmabahçe'den Sarayburnu'na kadar taşıyan top arabasının sergilendiği kule ise Zafer Kulesidir. Barış Kulesinin içerisinde ise iç kabartmalarda tarım ile uğraşan insan figürü ile vatandaşları koruyan kılıcını uzatan asker figürü vardır. Atatürk'ün makam arabaları olan Lincoln marka otomobillerde burada sergilenmektedir. Atatürk'ün kullandığı Cadillac marka otomobiller ise 23 Nisan Kulesi içerisinde yer almaktadır.

Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Anıtkabir Özel Defteri'nin imzalandığı kürsü Misak-ı Milli Kulesi içerisinde yer almaktadır. Misak-ı Milli Kulesi ve İnkılap kuleleri arasında ise Atatürk'ün özel eşyaları ve kıyafetleri bulunmaktadır. İkinci bölümde, Atatürk'ün bulunduğu cephe ve savaşların yağlı boya tabloları bulunmaktadır. Üçüncü bölümde Atatürk'ün o dönemde yaşadığı önemli olaylar ve devrimler anlatılırken, dördüncü bölüm olan Müdafaa-i Hukuk Kulesi ve Cumhuriyet Kulesi arasında ise, Atatürk'ün kitaplığı ve balmumu heykeli bulunmaktadır.

Mozolenin tören alanına bakan kısmının bir tarafında “Gençliğe Hitabe” diğer tarafında ise “Onun Yıl Nutku” yazmaktadır. Atatürk'ün sembolik mezarının bulunduğu “Şeref Holü” olarak bilinen kısma bronz kapıdan girilir. Giriş kısmının sol tarafında İsmet İnönü'nün taziye mesajı yazmaktadır. Burada yer alan mezar ise mermerdir. Anıt mezarın üstünde ise mozaik süslemeler yer almaktadır. Atatürk'ün naaşı ise sembolik taşın 7 metre altında bulunmaktadır. Anıtkabir'i 2018 yılında yaklaşık 6.5 milyon insan ziyaret etmiş ve bu sayı ile rekor kırmıştır.

Şekil 5. 26: Anıtkabir

5.2.2.18. Kurtuluş Savaşı Müzesi (I. TBMM)

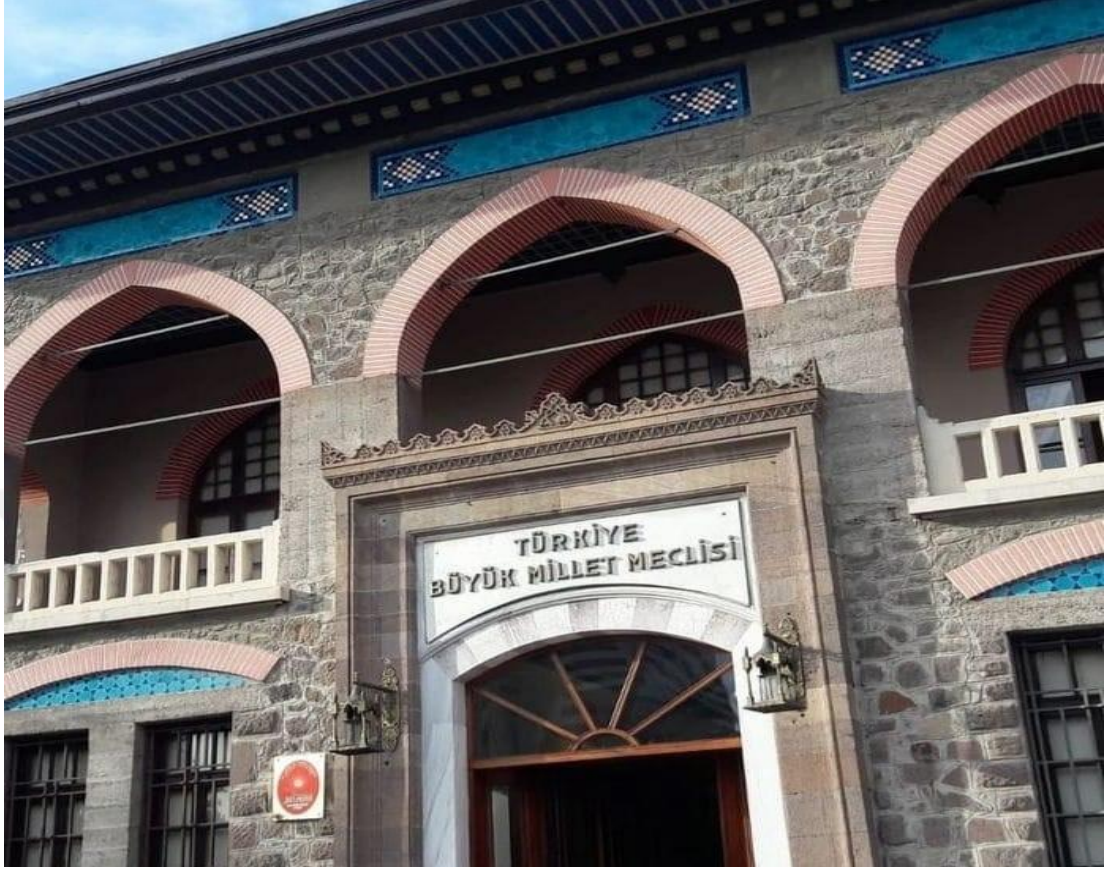
I.TBMM Ankara’da Altındağ ilçesi sınırları içerisinde Ulus Meydanı’nda bulunan tarihi bir müzedir. Bina daha önce ittihat ve Terakki Cemiyeti’nin kulüp binası olarak inşa ediliyor. İstanbul’un İngilizler tarafından işgal edilmesi ile İstanbul’da Meclis-i Mebûsan kapatılmasıyla yeni meclis Ankara’da açılıyor. 1920 yılında meclisin kurulmasına karar verilmiş ve 1924 yılında ise II. TBMM binasına geçilmesi ile bir süre Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Merkezi olarak kullanılmıştır. 1952 yılı ile 1957 yılı arasında Milli Eğitim Bakanlığı’na devredilen bu bina 23 Nisan 1961 yılında ise “Büyük Millet Meclisi Müzesi” ismiyle halka açılıyor. Mustafa Kemal Atatürk’ün doğumunun 100. yılında ise, Kültür Bakanlığı tarafından “Kurtuluş Savaşı Müzesi” olarak anılarak TBMM Başkanlığı bünyesinde hizmet vermektedir.

I.TBMM yeni kurulacak olan Türkiye Cumhuriyeti için önemli kararların alındığı önemli bir binadır. Sırasıyla bu mecliste; ilk anayasa kabul edilmiş, İstiklal Marşı kabul edilmiş ve burada okunmuş, saltanat kaldırılmış, Ankara başkent ilan edilmiş ve Cumhuriyet ilan edilerek Atatürk bu mecliste yeni kurulan devletin Cumhurbaşkanı olmuştur.

Meclisin 10 adet farklı bölümü bulunmaktadır. Bunlar; mescit, Meclis Başkanı odası, Genel Kurul Salonu, İstiklal Marşı anı odası, Kâtipler odası, Encümen odası, kulis, Anayasa Komisyon odası, Başkanlık Divanı odası ve yönetim (idare) odasıdır. Bina girişindeki koridor da meclisin aktif olduğu dönemlerde ki olayları, fotoğraflar ve yağlı boya tabloları ile anlatmaktadır. “Atatürk Mecliste Konuşuyor”, “Çanakkale Savaşı” ve Genel Kurul Salonu oturum düzeni bu tablolardan bazılarıdır.

Girişin sağ tarafındaki ilk oda ise, mescittir. Mescitte Kur'an-ı Kerim ve Fetih Suresi'nin 1. ayeti asılıdır. Meclis Başkanı odası diğer adıyla Reis Odası koridorun sağındaki ikinci odadır. Mustafa Kemal Atatürk'ün çalışma odası olarak kullandığı, masası ve hokka takımının bulunduğu odadır. Meclis Toplantı Salonu veya Genel Kurul Salonu, dikdörtgen olan salon binanın en büyük salonudur. Salon ortasında başkanlık kürsüsü bulunur. Salonda dinleyici ve elçilere ayrılan iki adet balkon bulunmaktadır. Salon içerisinde Atatürk büstü, hokka takımları, kürsü, okullardan getirilen sıralar ve soba yer almaktadır. Katip ve memurların bulunduğu Kâtipler odası, İstiklal Marşı'nın kabulünün yüzüncü yılına özel düzenlenen İstiklal Marşı anı odası, silah ve haberleşme araç gereçlerin bulunduğu Encümen odası, milletvekillerine ve Atatürk'e ait kişisel eşyaların sergilendiği kulis, yasa tekliflerinin anayasaya uygunluğunu görüşüldüğü Anayasa Komisyon odası, bakanlar kurulu tarafından kullanılan Riyaset (Başkanlık) Divanı odası müzenin bölümleri arasında yer almaktadır. İdare odasında ise, Ankara başkent ilan edilmesi ve Cumhuriyet ilanı gibi önemli olaylara ait fotoğraflar, Mustafa Kemal Atatürk'e ait baston, mühür, dürbün ve meclis tarafından milletvekillerine hediye edilen madalya ve rozetler bulunmaktadır.

Şekil 5. 27: Kurtuluş Savaşı Müzesi

5.2.2.19. Cumhuriyet Müzesi (II. Meclis Binası)

II. Türkiye Büyük Millet Meclisi binası Ankara'nın Altındağ ilçesine bağlı Ulus'ta Cumhuriyet Caddesi bulunmaktadır. 1924 yılında I. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yeterli gelmemesi sebebiyle kullanılmaya başlamıştır. 1960 yılına kadar meclis binası olarak kullanıldıktan sonra 1960 darbesi ile işlevini sonlandırmış, 1979 yılına kadar ise CENTO'ya tahsis edilerek CENTO Genel Merkezi olarak kullanılmıştır. 30 Ekim 1981 yılında ise müzeye çevrilmiştir. Günümüzde ise Cumhuriyet Müzesi olarak bilinmekte ve Kültür Bakanlığı'na bağlıdır. Bina iki katlı olarak tasarlanmış bodrum kat ve üstünde bulunan 1.kattan oluşur. Ön cephede Selçuklu Dönemine ait izler, yan cephelerde ise Osmanlı Klasik Döneme ait tasarım ve süslemeler göze çarpmaktadır. Ayrıca dış cepheler de çini süslemelerin kullanıldığı bilinmektedir (Bağbaşı, 2019). Bina ilk olarak Cumhuriyet Halk Fırkası toplantı yeri amacı ile tasarlanmış ve kesme taştan inşa edilmiştir. II. Türkiye Büyük Millet Meclisi binası faaliyete açıldıktan sonra

1927 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün 6 gün süreyle okuduğu “Büyük Nutuk” II. Meclis Binası salonunda okunmuştur.

Cumhuriyet Müzesi'nde ilk üç Cumhurbaşkanı olan Mustafa Kemal Atatürk, Celal Bayar ve İsmet İnönü'nün kişisel eşyalarının sergilendiği odalar yer almaktadır. Müzenin bodrum katında Mustafa Kemal Atatürk sergi salonu, Mustafa İsmet İnönü sergi salonu, Mahmut Celal Bayar sergi salonu, II. TBMM sergi salonu, Osmanlı Bayrağı ve Süreli Sergi Salonu bulunmaktadır. Girişin sol tarafındaki ilk odada III. Cumhurbaşkanımız Celal Bayar'ın hayatı, Cumhurbaşkanlığı yaptığı sırada dönemin olayları, fotoğrafları ve özel eşyaları sergilenmektedir. İkinci odada ise, Cumhuriyetin kuruluşu itibarıyla basılan kâğıt ve madeni paralar sergilenmektedir. Üçüncü odada ise, II. Cumhurbaşkanımız İsmet İnönü döneminde meydana gelen olaylar, İnönü'nün sözleri ve ailesi tarafından müzeye bağışlanan özel eşyalar sergilenmektedir. Meclis Toplantı Salonu ise birçok önemli kararlara ve konuşmalara şahit olan tarihi bir mekândır. Ana girişinde Başkanlık Kürsüsü, üst köşelerde Sefirler Locası, sol tarafta ise Cumhurbaşkanlığı Şeref Locası bulunmaktadır. Üst katta ise Cumhurbaşkanlığı çalışma ve kabul odası, idare amirleri ve daire müdürlüğü, sefir locaları ve meclis başkanlığı yer almaktadır.

5.2.2.20. Hava Kuvvetleri Müzesi

Ankara Hava Kuvvetleri Müzesi Etimesgut ilçesinde Şaşmaz Mevkii'nde ve İstanbul yolu üzerinde bulunur. Hava Kuvvetleri Müzesi yaklaşık olarak 63 bin metrekare açık, 2 bin metrekare kapalı alana sahiptir. Müze 1998 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi kızı ve ilk kadın Türk pilotumuz Sabiha Gökçen tarafından açılmıştır. Açık alanda bulunan uçak eğitim bombası, muharip (savaş uçağı), eğitim, keşif, nakliye ve arama kurtarma uçakları ile helikopter ilgi çekmektedir. Açık alanın girişinde Türk havacılık tarihinde önemli bir yere sahip olan Mahmut Şevket Paşa, Zeki Doğan ve Sabiha Gökçen'in büstleri bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nda IV. Murad döneminde hava roketi ile uçuşu yaptığı bilinen mühendis Lâgari Hasan Çelebi ile, Galata Kulesi'nden Üsküdar'a kanat takarak uçuşu öne sürülen Hezârfen Ahmed Çelebi'nin uçuş denemelerini anlatan maketler bu müze de gösterilmektedir.

Müze içerisinde kapalı alanda Türk ve Dünya Havacılık Tarihi bulunmaktadır. Bu salonda Türk Hava Kuvvetleri'nin miladından itibaren günümüze kadar kullanılan ve bilinen uçakların maketleri sergilenmektedir. 1942 yılında Ankara'da Etimesgut Uçak Fabrikası'nda yapılan iki kişilik tek kanatlı ilk "Miles Magister" uçağı 11 yıldır bu müzede sergilenmektedir. Müze içerisinde pilot kıyafetleri, çantalarının içerisinde bulunan eşyalar ve atlama paraşütleri ile F-16 uçağına ait olan uçuş kayıt cihazı "kara kutu" vitrinlerde sergilenmektedir. İlk hava harp şehidi olan Pilot Yüzbaşı Cengiz Topel'in de düdüğü ve gözlüğü bu müzede sergilenen önemli eşyalar arasında yer almaktadır. Türk Hava Kuvvetleri bünyesinde bulunan "Türk Yıldızları" olarak bilinen Akrotim (gösteri ekibi) filoları hakkında bilgiler vitrinlerde gösterilmektedir.

5.2.2.21. ODTÜ Arkeoloji Müzesi

ODTÜ Arkeoloji Müzesi, 1969 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörü Kemal Kurdaş tarafından ODTÜ yerleşkesi içerisinde bulunan ören yerlerinin ve Frig mezarlarının korunması, sergilenmesi amacı ile kurulan müzedir. Çankaya ilçesi içerisinde bulunan müze Türkiye'nin ilk üniversitesi müzesi olarak bilinmektedir. ODTÜ, Türkiye'de bulunan üniversiteler arasından arkeoloji müzesi olan tek üniversite olması ile bu alanda emsalsizdir.

ODTÜ Arkeoloji Müzesi üç farklı sergi salonundan oluşmaktadır. Frigler zamanında kalan toplu mezar kalıntıları birinci katta, Koçumbeli ve Yalıncak bölgelerindeki kazı çalışmalarından çıkarılan çanak-çömlek, taş aletler ve hayvan figürleri asma katta, kültürel ve günlük hayata dair olan eşyalar ve posterler ise giriş katta sergilenmektedir (Kazanasmaz, 2003). Ankara'da 1933 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün isteğı üzerine Cumhuriyet tarihinin ilk kazısı olan Ahlatlıbel kazısı ve arkeoloji alanı ODTÜ yerleşkesi içerisinde yer almaktadır. Ahlatlıbel'e çok yakın olan Koçumbeli ve Yalıncak bölgesinde 1962 yılında başlatılan kazılar sonrasında elde edilen arkeolojik değere sahip olan eserler ile beraber 1967-1968 yılları arasında ODTÜ tarafından yapılan Frig tümölüs kazılarından çıkan eserler bir araya getirilerek 1939 yılında müze kurulmuştur.

Koçumbeli kazılarından elde edilen eserler MÖ 3.000 ve 2.000 yılları arasında kullanılan günlük hayata dair eserlerdir. Örneğın taş ve kemik aletler, hayvan figürleri, ağırşaklar, çanak- çömlekler ve mühürler bu döneme ait olan eserlerdir. Bu

dönemde ilk metal işçiliğinin izlerine de rastlanmaktadır. Yalincak bölgesinden elde edilen eserler ise MÖ 6. yüzyıla ait arkeolojik eserleri yansıtır. Yalincak bölgesinin Roma ve Osmanlı dönemine de ev sahipliği yaptığı bilinmektedir.

5.2.2.22. MKE Sanayi ve Teknoloji Müzesi

MKE Sanayi ve Teknoloji Müzesi Ankara'nın Yenimahalle ilçesinde bulunan, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu'na bağlı kurulmuş bir müzedir. Müzenin kuruluş yılı 2013'tür. Türkiye sanayi geçmişinin anlamlandırılması, üretim kültürünün gelişmesinde yaptığı katkıların gösterilmesi, mühendislik alanındaki eşyaları sergilenmesi, araştırılması ve korunması amacıyla kurulmuştur. İçerisinde savunma ve silah endüstrisinin gelişimini anlatan belge ve gereçlerin bulunduğu 1000'i aşkın eserin sergilendiği bina II. Abdülhamit döneminde inşa edilmiştir. Bu bina Kurtuluş Savaşı zamanı ise İstanbul'dan Anadolu'ya getirilen askeri malzemelerin saklandığı atlı kışlası olarak kullanılmıştır. Birçoğu Milli Mücadele dönemi kullanılmış silahlar, askeri araç ve gereçler ile üretim tezgâhları bu müzede sergilenmektedir. Sergilenen araç ve gereçlerin çoğunluğu MKE tarafından üretilip geliştirilmiştir. Müze içerisinde manevi değeri çok fazla olan ve İmalat-ı Harbiye (MKE) top ve mühimmat dolum tesisinde üretilen cephe hattına sekiz kez giden, dokuz farklı cephede kullanılan "Gazi Kovan" sergilenmektedir. "Gazi Kovan" bir süre Topçu ve Füze Okulu Sınıf Müzesi'nde sergilendikten sonra Org. Yaşar Büyükanıt tarafından Makine ve Kimya Endüstrisi kurumuna hediye edilmiştir.

5.2.2.23. Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi, Türkiye'de kurulan ilk oyuncak müzesi olarak bilinmektedir ve Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olan 23 Nisan'da kurulmuştur. 23 Nisan 1990 yılında Prof. Dr. Bekir Onur tarafından kurulan müzede 2000'e yakın antik oyuncak sergilenmektedir. Bu sergilenen antik oyuncaklar, ülkemizin çeşitli arkeoloji müzelerinde sergilenen oyuncakların kopyasıdır (Akoğlan Kozak & Güncan, 2021).

Müzenin amaçları arasında teknoloji ve sanayi ile çok hızlı değişim gösteren yaşam içerisinde kaybolma ihtimali olan oyuncakları korumak ve geleneksel oyuncakları sergilemektir. 2000'e yakın yerli ve yabancı oyuncak sergilenen müzede 5 ana bölüm

bulunmaktadır. Bunlar; geleneksel oyuncaklar, fabrikasyon oyuncaklar, yabancı oyuncaklar, antik oyuncaklar ve yeni oyuncaklardır. El yapımı ve yerel olan topaç, yürüteç, bez bebek, sapan, beşik ve çember geleneksel oyuncakları, sanayi ürünü içerisinde yer alan teneke oyuncaklar, plastik oyuncaklar, kâğıt oyuncaklar ve bebekler fabrikasyon oyuncakları, yurt dışından getirilen ve oraların kültürünü yansıtanlar yabancı oyuncakları, arkeoloji müzelerinde sergilenen geçmiş çağlara ait olanlar antik oyuncakları, günümüzde popüler kültüre ait olanlar ise yeni oyuncakları temsil etmektedir. En eski oyuncaklar arasında 1933 yılından kalan teneke oyuncaklar bulunmaktadır.

5.2.2.24. Ziraat Bankası Müzesi

Müzenin bulunduğu Ziraat Bankası Genel Müdürlük Binası'nın arsası, 1926 yılında alınarak inşası başlamış ve 1929 yılında İtalyan Mimar Giulio Mongeri tarafından yapılarak fiilen açılmıştır. Açılışını dönemin Meclis Başkanı Kazım Özalp Paşa ile İsmet İnönü yapmıştır.

T.C Ziraat Bankası Müzesi, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ilk bankacılık müzesidir. Ankara'nın Altındağ ilçesine bağlı olan Ulus'ta bulunan müze Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi yapıları içerisinde yer alır ve 1981 yılında müze olarak hizmete açılmıştır. Müze, zemin kat Şeref Salonu'nda hizmete girmiştir. Ziraat Bankası Müzesi, çok uzun zamandır hizmette olan bankanın, bankacılık sisteminin doğuşu ve gelişimini gösteren tarihi bir müze olarak bilinmektedir. Bankacılık sisteminin ticari, siyasi, kültürel, sanatsal ve ekonomik değişimi ile gelişimini göstermektedir.

Müzedeki Cumhuriyet öncesi dönemlere de ait olan yevmiye defterleri, altın alım- satım kayıt defterleri, hesap ve yazı makineleri, hokka takımları, eski telefonlar, banka mühür örnekleri, eski yazı çekleri ve Cumhuriyetin kuruluş yıllarına ait para örnekleri sergilenmektedir.

1889 yılına ait yevmiye defterleri, satış defterleri, hesap cüzdanları, mültezim defterleri, daktilolar ve mühürler zemin katta sergi olarak bulunmaktadır. Ziraat Bankası'nın gelişim ve yayılımını gösteren haritanın olduğu Osmanlı'dan Devralınan Miras, Cumhuriyette Ziraat Bankası Bölümü, başak ambleminin hikâyesinin bulunduğu Kurumsal Kimlik Bölümü, kasa kapılarının ve çelik kasaların olduğu Ana

Kasa Dairesi, dijital ekran sayesinde para biriktirme oyunun oynandığı Dijital Vitrin Bölümü, sanat koleksiyonun bulunduğu Ziraat Bankası Koleksiyonu, bugüne kadar çekilen reklamları, hazırlanan afişler ve gazete reklamlarının bulunduğu Kurumsal İletişim ve Mimari Odası, para ve bankanın tarihsel gelişimini animasyon filmi olarak gösterilen Çocuk Etkinlik Alanı, İstanbul’da Ziraat Bankası ve Merkez Bankası için yapılan binaların maketini göstermek amacı ile Ziraat Kuleleri, Radyo Odası, Ayın Olayları, Kiralık Kasalar Bölümü ve Ödüller bölümü bodrum katta yer almaktadır.

5.2.2.25. Türk Telekom Telekomünikasyon Müzesi

Türk Telekom Telekomünikasyon Müzesi, Ankara’nın Altındağ ilçesinde Aydınlıkevler mahallesinde bulunan alanında kurulmuş ilk ve tek müzedir. Müze içerisinde iki sergi salonu ve bir uygulama salonunda bulunan toplamda 402 parça eser yer almaktadır. Uygulamalı öğrenmeyi sağlayan bu müze 3 yıllık yenileme çalışmaları sonrası 2002 yılında hizmete açılmıştır.

İletişim müzesi olan bu müzede, Zeki Müren, Rıfat Ilgaz, Şükrü Saraçoğlu, Adnan Menderes, Fevzi Çakmak gibi bilindik ve ünlü kişilerin telefon sözleşmeleri, telefon makineleri, eski çevirmeli ev telefonları, telefon kartları, teletext, faks cihazı, telefon santrali, eski telgraf cihazları, Mustafa Kemal Atatürk’ün Telgraf Müdürlüğü’ne hediye ettiği duvar saati ve buna benzer geçmişten günümüze kadar gelmiş iletişim aletleri sergilenmektedir. Posta ve Telgraf Nazırlığı görevinde bulunan Ahmet Şükrü Bey gibi iletişim alanında önemli yere sahip kişilerin fotoğrafları da iz bırakanlar köşesinde yerlerini almaktadır. Alfabetik telefon rehber defteri, uydu maketleri, kadranlı telefon makineleri ve radyo sinyal cihazları gibi geçmişten günümüze kadar gelen onlarca eser bu müzede sergilenmektedir.

5.2.2.26. Estergon Kalesi

Diğer adıyla Estergon Türk Kültür Merkezi, Ankara’nın Keçiören ilçesinde bulunan bir kültür merkezidir. Macaristan’ın başkenti Budapeşte’de Tuna Nehri kıyısında bulunan, Osmanlı Padişahı Kanuni Sultan Süleyman tarafından kuşatılan Estergon Kalesi’nden esinlenerek 2005 yılında yapılmıştır. İnşası 6 yıl süren kalenin yapımında ise Alanya Kalesi’ndeki Kızılkule örnek olarak alınmıştır. Türk kültür ve tarihinin yaşatıldığı yer olarak yapılmıştır.

Geleneksel Türk sanatının tüm motiflerinin görüldüğü Estergon Kalesi'nde Türk-İslam devletlerinin mimarisi olan cami, medrese ve hanlarında görülen kuş yuvalarına da rastlanmaktadır. Kalenin giriş kapısı için Selçuklu döneminde yapılmış olan Karatay Medresesi'nin giriş kapısı örnek olarak alınmıştır.

Şekil 5. 28: Estergon Kalesi

5.2.2.27. PTT Pul Müzesi

Ankara'nın Altındağ ilçesinde bulunan PTT Pul Müzesi, 2013 yılında eskiden inşaat yatırımları için kurulan Emlak ve Eytam Bankası olarak kullanılan bina da restore çalışmaları sonrasında açılmıştır. Müze PTT tarafından açılmış, Osmanlı'dan beri kullanılan birçok pulu bünyesinde bulundurmaktadır. İçerisinde Osmanlı pulları, Cumhuriyet Dönemi pulları, turizm konulu pullar, Atatürk resimli pullar, spor, doğa

ve kültür temalı pul koleksiyonları bulunur. Müzede Osmanlı Devleti dönemine ait ilk tuğralı pullar ve 189 ülkeye ait Dünya Pulları yer almaktadır. Müzede 4400 parça pul bulunur ve bunların 1500'e yakını orijinaldir.

Teknoloji kullanımı ve dijital ekranları ile modern müzecilik anlayışı ile tasarlanan PTT Pul Müzesi 5 katlı ve 6500 metrekarelik bir alana sahiptir. Müzenin bodrum katında “Çocuk Pulları Koleksiyonu”, giriş katında 3D sinema ve kıyafet sergi bölümü, birinci katında “Kronolojik Pul Koleksiyonları”, ikinci katında “Tematik Pul Koleksiyonları”, üçüncü katında “Dünya Pulları Koleksiyonu” bulunmaktadır (Aydanur, 2014).

Müzenin bodrum katı çocuklara ayrılmış, çocukların eğlenerek öğrenebileceği bir konsept yaratılmıştır. Bu doğrultuda bodrum katta; Çocuk Pullar Salonu, Pul Atölyesi, Pul Restorasyon Atölyesi ve Pul arşivi bulunur. Bu katta pul tanıtımı ve mektup yazımı gibi etkinlikler çocukların ilgisini çekmektedir. Müzenin giriş alanında posta pulu ve postanın tarihi, Filateli Sözlüğü, iletişimin başlangıcı itibarıyla kronolojik gelişimi ve kostüm sergisi yer almaktadır. Müzenin birinci katında pullar kronolojik olarak sıralanmış, Osmanlı döneminde bastırılmış pullar yer almaktadır. 1863 yılında basılan ilk tuğra desenli pul burada bulunur. İkinci katında ise, Tematik Pul Koleksiyonları bulunur. Taşıt temalı pullar, turizm konulu pullar, Atatürk resimli pullar, spor, doğa ve kültür temalı pullar bu katta yer almaktadır. 7 farklı tema pullarda gösterilmiştir. Üçüncü ve son katında ise, Dünya Postalar Birliği'ne üye olan 189 ülkenin pullarının sergilendiği dünya pulları koleksiyonu yer almaktadır. Çin, Rusya, İtalya, Mısır, ABD, Hindistan, Brezilya ve Fransa gibi ülkelerin pulları yer almaktadır (Aydanur, 2014).

5.2.2.28. Feza Gürsey Bilim Merkezi

Altındağ ilçesinde bulunan Altınpark'ın bünyesinde yer alan Feza Gürsey Bilim Merkezi, öğrenme temelli kurulmuş bir tesistir. Deney ve sergi bölümleri ile bu bilim merkezi 23 Nisan 1993 tarihinde kurulmuş ve ilk bilim merkezleri arasında yer almıştır. Bilim gösterileri, bilim sergisi, bilim atölyeleri, bilim tiyatroları ve 7D sinema filmleri bulunan bilim merkezinde eğlenceli bilim etkinlikleri yapılmaktadır. Feza Gürsey Bilim Merkezi'ne okullardan pek çok gezi düzenlenmekte ve halk tarafından ziyaret edilmektedir. Buraya gelen ziyaretçilere, durgun elektrik, sıvı azot ve kimyasal tepkimelerle ilgili çeşitli deneyler yaptırılmaktadır.

Bilim atölyelerinde, hava deneyleri atölyesi, karbondioksit deney atölyesi ve süt deney atölyesi bulunur. Suda yaşayanlar, karada yaşayanlar ve uçan dinazorlar sergileri gibi sergi galerileri de bulunmaktadır.

Şekil 5. 29: Feza Gürsey Bilim Merkezi

5.2.2.29. Azize Tereza Kilisesi

Azize Tereza Kilisesi, Altındağ ilçesinde Ulus'ta bulunan şuan etkin olarak kullanılan Katolik kilisesidir. İsmi 15 yaşında rahibe olan Fransız Lisieuxlü Teresa'dan almaktadır. Kilise binası 1980 yılında 1. Derece kentsel sit alanı ilanı olarak tescillenmiş, 2002 yılında ise restore edilmiştir. Kapadokya kiliselerinden alıntı yapılarak oluşturulan mozaikğin sağ tarafında kutsal kabul edilen Davut ve Süleyman tasvir edilmiştir. Davut ve Süleyman İsa'nın eline uzanan Adem ve Havva'yı işaret etmektedir. Sol tarafta duvarda, elinde çocuk İsa bulunan Meryem, bir tarafta ise elinde İncil tutan ve kutsayan Mesih bulunuyor. Kilise Salı ve Cumartesi günleri ziyarete açık olup, Pazar günleri ayin günüdür.

Şekil 5. 30: Elinde çocuk İsa bulunan Meryem mozaïği

5.2.2.30. Mahkeme Ağacın Kültürel Jeositi

Mahkeme Ağacın, Kızılcahamam ilçesine 18 km uzaklıkta bulunan eski bir yerleşim yeridir. Köy kilise ve mağaraların bulunduğu yeraltı şehrinin üzerine kurulmuştur. Araştırmaların hala devam ettiği alanda birbiri ile bağlantılı mağaraların olduğu, devasa bir yeraltı şehri olduğu söylenmektedir. Köyde çok sayıda mağara, kilise ve eski yerleşim yeri bulunmaktadır. Bölgede yapılan ilk yerleşimlerin Roma döneminde yapıldığı düşünülmektedir. Romalılardan kaçan Hristiyanların burada yerleştiği düşünülmektedir. Bölgede Abacı Peri Bacaları gibi bazalt, tuf ve andezitler bulunmaktadır. Gevşek dokulu kayaların oyulmasıyla kilise ve mesken haline getirilmiş olan köy, hem tarihi hem de jeolojik bir mirastır.

Şekil 5. 31: Mahkeme Ağacın mağara kilisesi

5.2.2.31. Alicin Manastırı

Alicin Manastırı Kızılcahamam'da Alicin Deresinde yer alan tarihi manastırdır. Özellikle bahar ve yaz aylarında doğa yürüyüşü, piknik, balık tutma gibi aktivitelerin de yapıldığı Alicin Deresi ve kanyon vadisi, önemli bir jeosit alanıdır.

Vadi yamacında ise, yerden 70 metre yükseklikte bulunan mağaralar, 15 metre yükseklikte bulunan Alicin Manastırı yer almaktadır. Yapının Bizans ve Roma döneminde yapıldığı düşünülmektedir. Manastırın Sümela Manastırı'nda daha eski olduğu savunulmaktadır. Sümela Manastırı'nı anımsatan bu tarihi yapı dere yatağına yapılmıştır. İçerisinde dini figürlerin bulunmadığı manastırın savunma hattı için yapıldığı düşünülmektedir.

5.2.2.32. Devlet Büyükleri Anıt Mezarlığı Müzesi

Cumhuriyetin cumhurbaşkanları ile Kurtuluş Savaşı sırasında tümen komutanlığı yapmış, Mustafa Kemal Atatürk'ün yakın silah arkadaşları olan İstiklal Harbi komutanlarının, Genelkurmay Başkanları'nın ve devlet büyüklerinin defnedildiği anıt-park özelliği gösteren mezarlardır. Atatürk Orman  iftliği arazisi içerisinde yer alan anıt mezarlık 1988 yılında açılmıştır. Alanda "Cumhuriyet Tarih Yolu", "Devlet Mezarlığı Müzesi", "Karadeniz Havuzu" ve "Tören Alanı" bulunmaktadır.

Devlet Mezarlığı Müzesi iki bölümden oluşmaktadır. Müze, giriş ve alt kat olmak üzere iki kısımdan oluşur. Defnedilen Cumhurbaşkanları ve İstiklal Harbi komutanlarına ait resim, belge ve eşyalar giriş katında bulunur. Alt katta ise, Devlet Mezarlığını tanıtan, Kurtuluş Savaşı ve Atatürk dönemini anlatan tanıtıcı filmler izletilmektedir.

5.2.2.33. Türk Tarih Müzesi ve Parkı

Tarihi, sanat eserleriyle anlatmaya amaçlayan bu kültür kompleksi 2021 yılında 60 bin metrekairelik bir alanda kurulmuştur. Türk Tarih Müzesi ve Parkı'nda 200' n üzeri heykel, 4 dev panoramik resim, 7 kompozisyon, 8 Türk yazıtı replikası ve aynı zamanda 7 bin metrekairelik müze bulunmaktadır. Bu açık hava müzesinde, İskitler döneminden başlayarak, Türkiye Cumhuriyetleri kurucularına kadar geçen sürede 16 Türk devleti kurucusunun, Göktürk kağanları ve hatunlarının, Selçuklu sultanlarının, Osmanlı padişahlarının, Kurtuluş Savaşı komutanlarının, Türk Cumhuriyetlerini temsil eden fikir adamları, bilim insanları, şairleri ve yazarlarının heykelleri yer almaktadır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk' nde 5 heykeli yer almaktadır. Kadınlarında devlet yönetiminde söz sahibi olmasından ötürü olacak ki Tomris Hatun, Asena Hatun ve Zübeyde Hanım başta olmak üzere kadın heykellerine de yer verilmiştir.

120 metrekairelik bir Kırgız Otağı ve 45.000 kitaplık kütüphanenin olduğu bu açık hava müzesinde Tonyukuk, K l Tigin, Moyun  or, Terkin, Dolodoy yazıtları da bulunur. Ergenekon Destanı, 1453 İstanbul'un Fethi, Kurtuluş Savaşı, Çanakkale Savaşı, Kürşat ve 40  erisi, Göktürk Ok uları, Kurtuluş Savaşı Koçan Atlıları Kompozisyonları; Ergenekon'dan  ıkış, 1071 Malazgirt Zaferi ve 1453 İstanbul'un

Fethi'nin dev panoramik resimleri de açık hava müzesinde gezilecek yerler arasındadır.

Şekil 5. 32: Tomris Hatun heykeli

5.2.2.34. Ankara Vakıf Eserler Müzesi

Ankara Vakıf Eserler Müzesi, Ankara ilinin Altındağ ilçesinin Ulus semtinde bulunan tarihi bir müzedir. Müze binası, 1927 yılında I. Ulusal Mimarlık Döneminde inşa edilerek sırasıyla Hukuk Mektebi, Ankara Kız Sanat Mektebi, öğrenci yurdu, Ankara Müftülüğü ve aşevi olarak kullanılmıştır. 2004 yılında müze olarak kullanılması planlanarak restore çalışmasının başladığı bina 2007 yılında Ankara Vakıf Eserleri Müzesi olarak açılmıştır. Türkiye'nin tüm yörelerinde bulunan halı, kilim, şamdan, para keseleri, padişah vakfiyeleri, çini panoları, Türk ve yabancı yapımı saatleri, Kâbe örtüleri, vaaz kürsüleri, Kur'an-ı Kerimler ve el yazması eserlerin sergilendiği bir müzedir. Müze koleksiyonları arasındaki en önemli eserler ise; Kırşehir'de bulunan

Ahi Evran Camii'nin 13. yüzyıla ait ahşap pencere kanatları ve vaaz kürsüleri ile Sivas'ta bulunan Divriği Ulu Cami'nin kapı kanatlarıdır (Bıçıcı, 2014).

Şekil 5. 33: 16. yüzyılda İstanbul Valide-i Atik Camii'den getirilen çini pano

5.2.2.35. Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi

Altındağ ilçesinde bulunan Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi 2015 yılında açılmış özel bir müzedir. Müze denetimi batısında bulunan Anadolu Medeniyetler Müzesi'ne aittir. Müze koleksiyonları içerisinde, Bizans ve Roma dönemine ait sürahiler, çömlekler, sikkeler, çivi yazısı sikkeler, mühürler ve takılar bulunmaktadır. Çağdaş ve yenilikçi anlayışa sahip olan müzede çok sayıda sergi alanı bulunmaktadır. Müzede aynı zamanda müzik gösterileri, kültürel etkinlikler ve eğitim programları bulunmaktadır. Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi'nde "Müze'de Müzik / Salı Konserleri" sloganıyla konserler düzenlenmektedir. Trompet, piyano, saksafon, çello, flüt, kanun ve kemal eşliğinde verilen konser etkinlikleri site sayfasında

duyurulmaktadır. Çeşitli atölye etkinliklerinin de bulunduğu müzede, Urartu kemerleri, kil tablet atölyesi, kil çömlek atölyesi, antik sikkeler ve müzede şekil avı başlıca atölye programlarıdır.

Şekil 5. 34: Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi

5.2.2.36. Cin Ali Müzesi

Ankara'nın Çankaya ilçesinde 2019 yılında açılan Cin Ali Müzesi'nin hikâyesi aslında 1968'lere dayanıyor. O yıllarda okuma ve yazma aşamasında olan ilkokul çocuklarının ilk kitap kahramanıdır Cin Ali. Yazarı ve aynı zaman da öğretmen olan Rasim Kaygusuz; öğrencilerin okuma ve yazma öğrenirken zorlanmak yerine, eğlenmelerini amaçladığı için içeriği gayet sade olan Cin Ali kitabını yazıya döker. 1968 yılında ilkinin çıkardığı Cin Ali serisinin ilk basımları ve Köy Enstitüsü mezunu Rasim Kaygusuz'un imzalı tek kitabı müzede sergilenmektedir. Çocukların tanıştığı ilk kitap kahramanlarını kolayca resmedebilmeleri için Cin Ali'yi çöp adam olarak çizmesi de

müzenin duvarlarında tekrar resmedilerek hayat bulmaktadır. Cin Ali kitaplarının çizimleri ise Selçuk Seğmen tarafından yapılmıştır. Müzede tıpkı kitaptaki gibi sade ve yalın olarak görselleştirilmiş on iki adet sergi alanı mevcuttur. Her bir sergi alanında Cin Ali ile ilgili farklı bilgiler rehber eşliğinde aktarılmaktadır. Bu sergi alanlarını gezerek Cin Ali'nin mimarı ve köy enstitüsü mezunu olan öğretmen Rasim Kaygusuz'un hayatı ve eşi Remziye Kaygusuz hakkında bilgilere ulaşılabilmektedir. Müzede Cin Ali'ye mektup yazılıp, okuma ve yazmayı daha kolay öğretmek adına Rasim Kaygusuz tarafından tasarlanan eğitim materyalleri incelenmektedir. Aynı zamanda Cin Ali kitaplarında yer verilen o zamanın Ankara'sı ile ilgili eski görsellere ulaşılabilmektedir.

Cin Ali'nin ablaları olarak bilinen Suna ve Selma'nın yani gerçek kızları olan Nevin Kaygusuz Apaydın ve Nesrin Kalaycıoğlu'nun çabalarıyla açılan Cin Ali müzesinde; Cin Ali'nin ortaya çıktığı dönemdeki gibi siyah önlüklerin ve kara tahtanın olduğu sınıf ortamı oluşturulmuş, hemen hemen her yaş grubundan ziyaretçilerin o dönemlerdeki sınıf ruhunu yaşamaları sağlanmıştır. Müzede Cin Ali'nin oyunlar oynadığı parktan adını alan 'Filli Bahçe' adında bir de dinlenme alanı mevcuttur. Aynı zamanda Cin Ali kitapları dâhil birçok kitabın ve materyalin bulunduğu 'Cin Ali Dükkânı' bölümü de müzede yer almaktadır.

Müzede Rasim Kaygusuz'un kolay öğrenim için tasarladığı eğitim- öğretim araçlarının örnekleri ve yeni tasarlanmış halleri bulunmaktadır. Sözcük dağarcığını genişletmek için yapılan ve geliştirilen tombala kartları, yanlış yazımlar için tasarlanan çözümlü alfabe, renkli ve resimli fişler, yazıyı güzelleştirmek ve geliştirmek için tasarlanan yazmayan kalem ve Cin Ali kitapları müzede bulunan önemli materyallerdir (Gümgüm, 2022).

Şekil 5. 35. Cin Ali Müzesi

5.2.2.37. Gordion Müzesi ve Örenyeri

Gordion Müzesi Polatlı İlçesi'nde Yassıhöyük adı verilen küçük bir köyde 1963 yılında kurulan, daha sonra yapılan eklemeler ile 2000 yılında Avrupa'da Yılın Müzesi yarışmasında finale kalan Ankara ilinin önemli bir müzesidir. 1990'lı yıllarda yapılan depo, açık ve kapalı teşhiri, görüntü ve bilgilendirme salonu ile eklenen laboratuvarı müzenin gelişmesinde önemli katkıda bulunmuştur. Eserlerin kronolojik olarak sunulduğu müzede, Eski Tunç çağından Geç Tunç Çağı'na ait eserler, Erken Frig Çağı'na ait çanak- çömlekler bulunmaktadır. Bu müzede Erken Demir Çağı'na ait ortostatlar (taş blok) ve Erken Frig Çağı'na ait demir aletler de sergilenmektedir (Ünlüönen & Kızanıklı, 2017).

Şekil 5. 36: Gordion civarında bulunmuş ana tanrıçayı gösteren kabartma parçası

M.Ö. 3000 yıllarında yerleşim yeri olarak kullanılmaya başlanan antik kentte Hititler, Frigler, Persler ve Romalılara ait kalıntılar bulunmaktadır. Kral Gordios tarafında başkent yapılan bölge, en parlak dönemini ise M.Ö. 725- 695 yılları arasında Kral Midas zamanında yaşamıştır.

Sakarya Nehri ve Porsuk Çayı'nın birleştiği alanın yakınlarında bulunan, Frig Medeniyetinin tarihi başkenti Gordion Antik Kenti'nde ve yakınlarında höyük ve tümülüs arkeolojik kazı çalışmaları devam etmektedir. Gordion çevresinde bulunan Friglere ait tümülüslerin en görkemlisi ise 1957 yılında kazısı gerçekleşen, 300 metrelik çapı, 53 metrelik yüksekliğiyle Anadolu'nun en büyük ikinci tümülüsü olan Kral Midas Tümülüsü'dür. Tümülüsün mezar odasının üç farklı ağaçtan yapıldığı ve günümüze ulaşan en eski ahşap yapı örneği olduğu da söylenmektedir. Yapılan

bilimsel çalışmalar tmlsn Gordion kurucusu olarak bilinen Kral Gordios’a ait olduğunu söylese de Kral Midas Tmls’ olarak bilinmektedir.

şekil 5. 37: Kral Midas Tümülüsü

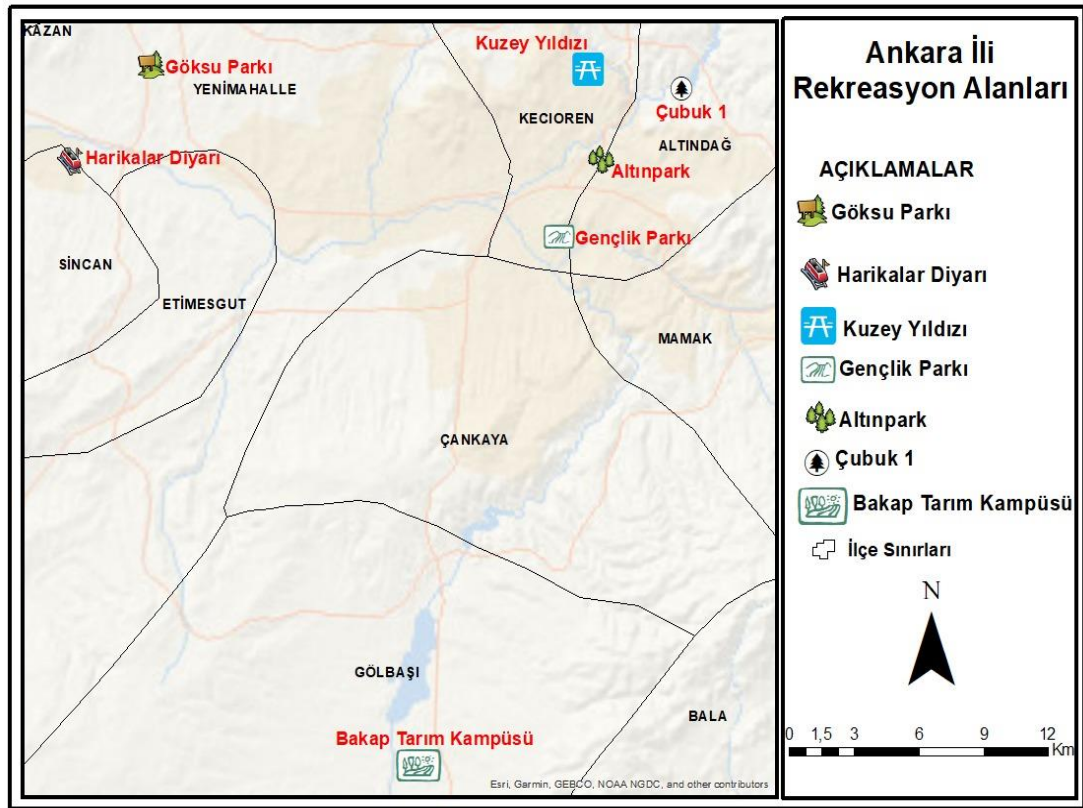

4000 yıllık tarihe ev sahipliği yapan Gordion Antik Kenti, bu kültür varlıkları ile 2023 yılında UNESCO tarafından “Dünya Mirası” olarak ilan edilmiştir. Gordion Antik Kenti Türkiye’nin 20’nci, Ankara ilinin ise ilk UNESCO Dünya Mirası Listesi’ne giren varlığı olmuştur. Bu sayede her sene 35- 40 bin arasında ziyaretçi alan Gordion’un ziyaretçi sayısının artacağı ve Ankara ilinin Gordion ile beraber 1.5 milyon yabancı turist sayısına ulaşılacağı düşünülmektedir.

5.2.3. Ankara İli Rekreasyon Alanları

Rekreasyon alanları Ankara ili gibi kalabalık, gürültülü ve yorucu kentlerde insanların daha kolay stres atabileceği ve dinleneceği alanlardır. Bu özellikleri ile son yıllarda rekreasyon alanları çok fazla ziyaret edilen etkinlik alanları haline gelmiştir. Yürüyüş alanlarının, çocuk oyun parklarının, restoranların, spor komplekslerinin, bisiklet yollarının, piknik alanlarının ve ağaçların varlığı insanları rekreasyon alanlarına iten en önemli sebeplerdir.

Şekil 5. 38: Ankara ili rekreasyon alanlar haritası

5.2.3.1. Çubuk- 1 Rekreasyon Alanı

1936 yılında açılan ve Cumhuriyet döneminin ilk barajı olan Çubuk 1 Barajı, yapılan çevre çalışmaları ile restore edilerek rekreasyon alanı haline getirilmiştir. 29 Ekim 2020 yılında açılışı yapılan Çubuk- 1 Rekreasyon Alanı restore edilerek açılan Atatürk Evi, yürüyüş yolları, bisiklet yolları, oyun alanları, kafe, restoran ve piknik alanları ile birçok kişi tarafında tercih edilen aktivite yeri olmaktadır. 15 bin çiçek, binlerce ağaç ve çalının varlığı alanın doğal yapısı ile iç içe harika bir çekicilik oluşturmaktadır.

Ayrıca her sene 19 Mayıs'ta "gençlik koşusu" adı altında yapılan oryantiring etkinliği doğa ve sporseverleri bir araya toplamaktadır.

Şekil 5. 39: Çubuk- 1 Baraj Gölü

5.2.3.2. Gençlik Parkı

Ankara ilinin Altındağ ilçesinde bulunan Gençlik Parkı, eğlenme ve dinlenme alanlarının kısıtlı olduğu zamanlarda yapılan tarihi bir parktır. Devletin kurulduğu ilk yıllarda Ankara'nın planını yapan Hermann Jansen, Gençlik Parkı'nı da o dönemde modern dinlenme ve eğlenme alanı olarak tasarlamıştır. 1936 yılında Atatürk başkanlığında yapılan Bakanlar Kurulu toplantısında gündeme gelerek onaylanan plan sonrası yapımına başlanmış ve 1943 yılında 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nda açılmıştır. 275 bin metrekarelik bir alanda kurulu olan Gençlik Parkı'nın 44 bin 296 metrekarelik havuz alanı, 1.790 metrekarelikte bir çocuk oyun alanı bulunmaktadır. 1951 yılında kurulan İtalya Lunaparkı ise her yaştan insanı çeken önemli bir eğlenme alanı olmuştur. Lunapark içerisinde bulunan gondol, kamikaze, salıncak, dönme dolap ve çarpışan araba gibi aletlerin bulunması, özellikle hafta sonu tüm aile üyelerinin eğleneceği bir rekreasyon alanı oluşturur. İçerisinde bulunan restoranları, büyük

havuzu, gençlik merkezi, tiyatro salonları, çay bahçeleri, Lunaparkı, yürüyüş alanları, nikâh ve düğün salonları ile önemli bir kültürel ve sosyal etkinlik alanıdır.

5.2.3.3. Altınpark

Altınpark, % 85'i yeşil alan ve gölet ile kaplı olan Ankara ilinin en büyük rekreasyon alanlarından bir tanesidir. Altındağ ilçesinin Aydınlikevler mahallesinde bulunan park, yaklaşık 640 bin metrekarelik bir alana sahiptir. 1977 yılında golf kulübü olarak kullanılan parkta, Olimpik Yüzme Havuzu, fuar, bilim ve kültür merkezi, spor alanları, Türk, Çin ve İtalya lokantaları, buz pateni pisti, düğün salonları, tema park ve at binme alanları bulunmaktadır. 23 Nisan 1993 yılında açılan Feza Gürsey Bilim Merkezi de Altınpark içerisinde bulunur. Altınpark, Doğu Akdeniz ülkeleri arasında yılın parkı seçilmiştir.

Şekil 5. 40: Altınpark

5.2.3.4. Harikalar Diyarı

Ankara ilinin Sincan ilçesinde bulunan Harikalar Diyarı Avrupa'nın en büyük parklarında bir tanesidir. 1.320.000 metrekarelik bir alana kurulu olan park, piknik alanına, go- kart pistlerine, kaykay pistine, model gemi yüzdürme alanına, model uçak pistine, model araba pistine, halı sahalara, basket sahasına, mini golf sahalarına, tenis kortlarına, cep sinemalara ve kafeteryalara sahiptir. Ayrıca düğün salonları, Nejat

Uygur Amfi Tiyatrosu, Sosyal Hizmetler Engelliler ve Rehabilitasyon Merkezi ve Hanımlar Lokali Harikalar Diyarı'nda bulunan diğer hizmetlerdir.

5.2.3.5. Kuzey Yıldızı

Kuzey Yıldızı Ankara il merkezine 20 km uzaklıkta bulunan, 441.696 kilometrekarelik alana kurulmuş, vadi içerisinde yer alan çok fonksiyonlu bir aktivite alanıdır. Havaalanı yolu üzerinde bulunan ve 2014 yılında açılan bu parkta, piknik alanı, koşu pisti, kafeterya, binicilik tesisi, basketbol sahası, su göleti, deniz feneri ve nikâh salonu bulunmaktadır. Yeşilin her tonu bulunan bu parkta peyzajı modernliği ve estetiği ile dikkat çekmektedir.

5.2.3.6. Göksu Parkı

Göksu Parkı, Etimesgut ilçesinde bulunan ve Susuz Göleti çevresinde yapılan çalışmalar sonucu oluşturulan bir rekreasyon alanıdır. Ankara'nın büyük rekreasyon alanları içerisinde sayılabilecek olan Göksu Parkı'nın, 446.547 metrekaarelik alanı bulunmaktadır. Bu alanın 188.266 metrekaresi yeşil alan iken, 122.557 metrekaarelik alanını ise göl alanı oluşturur. Adası, ağaç ve çalıları ile doğal bir güzelliği olan parkın, sosyal, kültürel ve sportif birçok alanı bulunur. Piknik alanları, Dağ Kızağı, yürüme yolu, deniz feneri, çay bahçeleri ve restoranlar park içinde kullanılacak etkinlik alanlarıdır. Göksu içerisinde diğer rekreasyonlar ise, mini lunapark, su bisikleti, futbol sahaları, basketbol sahaları, voleybol sahaları ve tenis kortlarıdır.

5.2.3.7. BAKAP Tarım Kampüsü ve Rekreasyon Alanı

Başkent Ankara Kalkınma Projesi (BAKAP) Tarım Kampüsü ve Rekreasyon Alanı, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılında “bozkırda yeşilin hikayesi” sloganı ile Ankara iline tanıttığı ve 2023 yılında açılan Türkiye'nin en büyük tarım kampüsü ve rekreasyon alanıdır. Gölbaşı ilçesinde bulunan 3,5 milyon metrekaarelik alanda 3 adet biyolojik gölet, 24 bin 500 süs bitkisi, 160 bin metrekaarelik çim alan, 2 milyon 200 bin peyzaj bitkisi, 17 bin 500 adet meyve ağacı 55 bin metrekaarelik lavanta bahçesi, 70 tür aromatik bitki üretim alanı ve teknolojiye uygun dikey ve topraksız tarım alanı da bulunmaktadır. Bunların yanı sıra saman balyası, aspir, yağlık ayçiçeği, kimyon, mısır, çörekotu ve sebze üretim alanları da BAKAP'ın

içerisinde yer almaktadır. Sadece köyde yaşayan değil, kentte yaşayan insanların tarımla tanışması bu proje ile amaçlanmaktadır.

45 bin metrekareselik piknik alanı yanı sıra, 18 bin metrekareselik çadır kamp alanı bulunmaktadır. Bu alanda 28 araçlık karavan bölgesi, 30 adet ise glamping mevcuttur. İçerisinde futbol, basketbol, voleybol, tenis ve plaj voleybolu için 12 adet spor sahası bulunan rekreasyon alanında 39 kilometrelik yürüyüş yolu ve 19 kilometrelik bisiklet yolu bulunmaktadır. Yoga meditasyon alanı, zen bahçeleri, tarım kütüphanesi, mini hayvanat bahçesi, at çiftliği, go- kart alanı, çocuk oyun alanı, kafeteryalar ve festival alanı ise rekreasyon alanı içerisinde bulunan diğer bölümlerdir. Bungalov evler ile baba- çocuk kampı, anne- çocuk kampı gibi faaliyetlerin yanında yabancı dil eğitim kamplarının da sonraki süreçlerde ekleneceği söylenmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ekonomik kalkınma açısından önemli bir potansiyele sahip olan turizm sektörü, ilkçağlara kadar uzanan bir geçmişi olsa da, en büyük gelişmeyi II. Dünya Savaşı sonrasında göstermiştir. Ulaşım olanaklarının gelişmesi ile seyahatlerin artması, destinasyon alanlarının keşfedilmesi ve çoğalması, tanıtım olanaklarının çeşitlenmesi ve istihdam sağlaması turizm faaliyetlerinin artmasına ve her geçen zamanda gelişmesine sebep olmuştur. Öyle ki ilk zamanlarda turizm denilince ilk akla gelen deniz, kum ve güneş üçlüsü çeşitlenerek zaman zaman yerini inanç turizmi, sağlık turizmi, doğa turizmi, kültür turizmi ve kongre turizmine bırakmıştır.

Turizm günümüzde birçok ülke için ticaret, gelir kaynağı, istihdam alanı, döviz girdisi, bölgesel kalkınma ve yatırım anlamına gelmektedir. Türkiye dâhil olmak üzere Akdeniz ülkelerinin çoğu dış ticaret açıklarını turizm ile kapatmakta ve ekonomik kalkınmalarını turizm ile sağlamaktadır. Akdeniz ülkesi olan Türkiye’de, uzun yıllardır en fazla turist çeken ülkeler arasında yerini korumuştur. Fransa, İspanya ve ABD’nin ardından en çok turist çeken ülke Türkiye’dir. 2022 yılında 50.450.000 turist geldiği Türkiye, turizm gelirleri sıralamasında yedinci olarak bir önceki yıla göre %53,4 artış göstermiş ve bu istatistik ile dünyada ilk sıralarda yer almaktadır.

Turist sayısının yüksek olduğu, sürekli yatırımların yapıldığı ve gelirin her sene artış gösterdiği Türkiye’de en kalabalık ikinci şehri olan Ankara ilinin de turizm potansiyeli ve turizm yatırımları önemli bir yere sahiptir. Genel itibariyle ülkelerin en fazla turist çeken illerini başkentleri oluşturmaktadır. Örneğin; Fransa’nın başkenti Paris, Almanya’nın başkenti Berlin, İngiltere’nin başkenti Londra, Tayland’ın başkenti Bangkok, Güney Kore’nin başkenti Seul, Malezya’nın başkenti Kuala Lumpur ve Japonya’nın başkenti Tokyo ülkelerin en fazla turist çeken illeridir. Bu anlamda Ankara ili çok fazla gelişme gösteremeyen, organizasyonun, reklamın ve yatırımların eksik kaldığı bir yer olmuştur. Bu yüzdendir ki, Türkiye’nin en fazla turist çeken ili İstanbul’dur. Ankara ili bu sıralamada İstanbul ve Antalya’nın önüne geçememiştir.

Ankara ilinde kıyı turizminin imkânsızlığı, karasal iklimin hüküm sürmesi ve konaklama olanaklarının yetersiz kalması turizm çekiciliğinin İstanbul ve Antalya illerine göre az olmasında ki ana sebeplerdir. Her ne kadar olumsuz sebepler olsa da

Ankara ilinde sürdürülebilir turizm ile yerel ekonomiye canlılık kazandırmak amacı ile plan, proje ve yatırımların geliştirilerek artması sağlanmalıdır.

Turizm etkinliği sadece yaz aylarında değil yıl boyu yapılan bir etkinlik haline gelmiştir. Bunda en büyük etkenler ise, doğal alanlar, tarihi ve kültürel alanlar ile müzeler olmuştur. Yaz kış yapılabilen termal turizm, bahar ve yaz aylarında yapılabilen doğa turizmi, müze ziyaretleri ve kış ayında yapılan kayak etkinliği yıl boyu turizmin etkili olmasını sağlamaktadır.

Elmadağ'ın Türkiye'deki diğer kayak merkezleri gibi önemli bir turizm bölgesi haline getirilmesi gerekmektedir. Öncelikli olarak kayak merkezine giden yolların onarılması ve yapılması, kayak merkezinden pistlerin genişleterek yeni pistlerin oluşturulması gerekmektedir. Bölgede gerektiği zaman suni kar kullanılması, güvenliğin sağlanması, otopark alanlarının düzenlenmesi, yeni restoranların açılması ve tesislerin artırılması turizm için zorunluluktur. Elmadağ'ında ivedi bir şekilde konaklama tesisleri yapılması için teşvikler arttırılmalı ve bu sayede gelişimi sağlanmalıdır. Kayak merkezinden teleferik yapılarak telesiyej sayısı arttırılmalıdır.

Kızılcahamam- Soğuksu, Çamlıdere- Aluçdağı gibi doğal çekiciliğin bulunduğu tabiat parkları ve milli parkların çevresine veya yakınına sit alanı ihlali yapılmadan bungalov evler veya benzeri konaklama tesisleri yapılarak yatırımlar arttırılmalı ve tesisler kurulmalıdır.

Termal alanlarda oda sayısı artırılarak, yeni oteller yapılmalı Ayaş ve benzeri tarihi ilçelerde bulunan evler restore edilerek otel veya pansiyona dönüştürülerek tanıtımı yapılmalıdır. Hiç otel veya pansiyon olmayan ilçelere konaklama tesisi açılması için teşvik verilmelidir. Özellikle festivallerin yapıldığı ilçelerde konaklama potansiyeli arttırılmalıdır.

Festivallerin tüm Ankara halkına tanıtılması ve halkın festival tarihlerinden haberdar olması, ayrıca festivallerde ulusal ölçekte sanatçıların yer alması ve tanıtımlarının da ulusal çapta olması gerekir.

Ankara ilinin konaklama faaliyetlerinin kısıtlı olduğu Gündül ve konaklama faaliyetlerinin bulunmadığı Elmadağ, Evren ve Çamlıdere ilçelerinde konaklama tesislerinin kurulması için ivedi şekilde çalışmalara başlanması gerekliliktir.

Kirmir Vadisi, Işık Dağı, Karagöl gibi destinasyon alanlarına ilk aşama da ücretsiz belediye seferleri başlatılmalı, bu sayede tanıtımı yapılan bu alanlara sürekli sefer koyularak ulaşım faaliyetleri başlatılıp artırılmalıdır. Bu yerlerde ayrıca doğası korunarak tek katlı hediyelik eşya ve yöresel lezzetlere ait dükkânlar açılmalıdır.

Beypazarı kurusu, Kızılcahamam bazlaması, Kalecik üzüm pekmezi ve Güdül pekmezi gibi yöresel lezzetler tanıtılmalı, satışı desteklenmeli ve bu sayede halkın refah seviyesi artırılmalıdır.

2023 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınan Gordion Antik Kenti'nin bulunduğu Polatlı ilçesinin gelişimi için hem belediye hem de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na çok fazla görev düşmektedir. Polatlı ilçesinde konaklama faaliyetlerine hız verilerek pansiyon ve oteller yapılmalı, tanıtım ve ulaşım faaliyetleri de hızla geliştirilmelidir.

Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından Kızılcahamam, Çamlıdere ve Polatlı ilçelerinin yapılan influencer tanıtımı diğer ilçelerde ve merkez kültürel çekiciliklerin olduğu alanlarda da yapılması Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü yetkilisine önerilmiştir.

Ankara ilinde konaklama süresinin arttırılması için özel çalışmalar yapılmalı, taşra ilçelerinde ki konaklama tesis sayılarında artışa gidilmelidir. Ankara ilinde konaklama tesislerini arttırarak, toplantı ve kongre salonları kapasitesi geliştirilerek Türkiye'nin en gözde ve en önemli kongre turizmi noktası olması hedeflenmelidir.

Ankara ilinin ülke çapında önemli bir turizm alanı haline gelmesi için, öncelikli olarak kendini ve içinde bulunduğu turizm potansiyelini tanıtmayı gerekmektedir. Belediye, üniversite, özel sektör ve halk olarak topyekûn bir çalışma ile tanıtımı yapılmalı; belediye, bakanlık ve özel sektör ile yapılacak teşviklerle yatırımların artması gerekir.

Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile yapılan görüşmede Ankara ilinin kültürel ve doğal güzelliklerine ait olan müze, mağaralar, yaylalar, şelaleler ve termal alanlarının tanıtımının site içerisinde daha iyi yapılması ve eksik olan yerlerin eklenmesi önerilmiştir. Site içerisinde bulunan ve tanıtımı yapılan her destinasyon alanının ve müzelerin görselinin olması gerekmektedir. Bunların yanında tabiat parkları ve milli parkların tanıtımı Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından daha geniş çaplı yapılmalıdır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan “Başkent Kültür Yolu Festivali” tüm ilçeler tarafından bilinmeli ve belediye ile işbirliği yapılarak ücretsiz otobüs kaldırılmalıdır. “Başkent Kültür Yolu Festivali” süresi boyunca merkez ilçelerinde belirlenen alanlarda çadır konaklamalarının yapılmasına izin verilmeli ve böylece şehir dışından gelen ziyaretçilerde teşvik edilmelidir.

Turizm Enformasyon Ofisi’nin Ankara ili geneline yayılması ve ilçelerde de bulunması, “Bellek Ankara Projesi” içeriğin geliştirilmesi ve tüm Ankara değerlerine hizmet etmesi gerektiği Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültürel Mirası Koruma Şube Müdürlüğü yetkililerine iletilmiştir.

Pilot bölge olarak Ulus bölgesinde kurulan dijital bilgi panolarının Ankara’da bulunan tüm otobüs duraklarında olması gerekmektedir. Belediye tarafından yapılan uygulamanın geliştirilmesi ve Ankara ilinin tamamından olması için Kültürel Mirası Koruma Şube Müdürlüğü yetkililerine öneride bulunulmuştur.

Ankara ilinde, turizm çeşitlendirilerek kongre, kültür, termal, yayla, doğa yürüyüşü gibi turizm faaliyetlerinin gelişmesi gerekmektedir. Acenteler ile iş birliği yapılarak, konaklama faaliyetleri artırılmalı, kıyılara ve çevre illere olduğu gibi ilçelere de gününbirlik veya gece konaklamalı türler düzenlenmelidir. Hatta çevre iller ile iş birliği yapılarak, acentelerin Ankara ili müze veya termal alanlara gece konaklamalı tur ayarlanması için teşvik edilmelidir.

2022 Kültür ve Turizm Bakanlığı verilere göre Ankara ilinde bulunan 935 adet acente sayısı artırılarak İstanbul ve Antalya illeri seviyesine çıkarılmalıdır. Ayrıca acentelerin tüm program ve gezileri Ankara ili dışında bulunan doğal güzelliklere yöneliktir. Acenteler ile görüşülerek yapılan program ve gezilerin Ankara içerisinde bulunan doğal ve kültürel güzelliklere yönelik olması sağlanmalıdır.

Ankara ilinde hüzün turizmi destinasyon alanlarından olan Anıtkabir’de ziyaretçi sayısı çok olsa da, Ulucanlar Cezaevi Müzesi ve Devlet Mezarlığı Müzesi gibi destinasyon alanlarının ziyaretçi sayısının artması amacı ile hüzün turizminin tanıtılarak bilinirliğinin artırılması, bu turizme yönelik rehberler yetiştirilmesi ve medya araçları ile tanıtım faaliyetlerinin artırılması gerekmektedir.

İlde bulunan tüm potansiyel hem yerel hem ulusal ölçekte; kitap, gazete, dergi, kısa film, reklam veya TV kanallarınca tanıtılmalıdır. Yapılan tüm çalışmalar, belediye otobüsleri vb. araçlar ile Ankara halkına aktarılması gerekir.

Ankara ilindeki otobüs duraklarına ve metro ulaşım araçlarına içeriği Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından oluşturulan ve geliştirilen dijital bilgilendirme ekranları kurularak Ankara ilçelerinde bulunan destinasyon alanları ve turizm bölgelerinin tanıtımının yapılması bu alanların gelişmesine ve tanıtımına katkı sağlayacaktır.

İleriki aşamalarda tanıtımların artması ve turizm potansiyelinin gelişmesi ile şehir dışından gelen yolcular için her turizm bölgesinde olduğu gibi tüm turizm bölgelerine ulaşımın sağlanması gereklilikler arasındadır.

Ankara'nın tanıtımı için yeni bir site kurulmalıdır. Sadece Ankara ilinin turizm değerlerinin bulunduğu, insanların ilgi ve değerlerine göre inanç, yayla, kültür, kış gibi turizm türlerini kategoriye ayırarak gösteren ve turizm bölgesi ile alakalı her bilginin yer aldığı bir site olmalıdır. Gidilecek ve ziyaret edilecek yerin görselinin fazla olduğu, insanların gittiği ve gezdiği yerleri değerlendirebildiği, gidilecek yerlerin ulaşımının nasıl yapıldığını gösteren ve göze hitap eden bir site gerekliliktir. Site içerisinde kişilerin seçtiği gidilecek yerlerin yakınlarında ziyaret edilecek farklı destinasyonları gösteren bir harita bulunmalıdır. Ayrıca Ankara turizmini ve kültürel çekiciliklerini gösteren sitenin, telefon uygulaması olarak hizmet vermesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, F. (2010). Geleneksel yerleşmelerde kültür turizmi: Beypazarı örneği. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2(10), 125-136.
- Akoğlu Kozak, M., & Güncan, Ö. (2021). Oyuncak müzeleri ve ziyaretçi deneyimleri. *SSD Dergisi*, 6(24), 74-97.
- Akok, M. (1968). Ankara şehrindeki Roma Hamamı. *Türk Arkeoloji Dergisi*, 3-37.
- Aksu, R. (2009). *Ayaş (Ankara) kaplıcalarının termal turizm açısından değerlendirilmesi* (Tez No: 238364) [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Akyol, A., & Yöndem, İ. (2017). Müzelerde aydınlatma kriterlerinin sergideki malzemelerin korunmasına etkisi: Çengelhan Rahmi Koç Müzesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*(12), 526-542.
- Aydanur, Y. (2014). Türkiye'de kültürel mimari mirasın korunması ve sürdürülebilirlik: Pul Müzesi. Ankara.
- Aydın, O. (2012). Türkiye'de alternatif bir turizm; sağlık turizmi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 91-96.
- Ayhan, A., & Alaeddinoğlu, F. (2018). Konaklama işletmelerinde kadınlara özel katlar. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 516- 536.
- Aysal, N., & Avcı, A. (2019). Cumhuriyet döneminde kültürel değişimin bir simgesi: Ankara Etnografya Müzesi. *History Studies*, 11(5), 1433-1455.
- Bağbaşı, T. (2019). Ankara'nın iki incisi: II. TBMM binası ve Ankara Palas. *Asya'dan Avrupa'ya Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(10), 108-121.
- Belli, A., & Çelik, Z. E. (2022). Sürdürülebilir çevre örneği: Türkiye'de yavaş şehirler (Cittaslow). *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 63- 89.
- Biçici, H. K. (2014). Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde sergilenen cami saatlerinin sanat tarihi açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 9(10), 115- 147.

- Bozdemir, E., & Şengül, S. (2021). Kış turizmi üzerine bir literatür incelemesi. *Journal of New Tourism Trends*, 2(1), 35-74.
- Çeken, H., Dalgın, T., & Çakır, N. (2012). Bir alternatif turizm türü olarak kırsal turizmin gelişimini etkileyen faktörler ve kırsal turizmin etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 11-16.
- Çetin, T. (2009). Beypazarı'nda turist-yerli halk etkileşimi ve turizmin sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri. *Türk Dünyası Dncelemeleri Dergisi*, 9(1), 15-32.
- Demir, N., Pulatsu, S., & Çamdeviren, H. (2000). Kurtboğazı Baraj gölünün mavi-yeşil alg siyanobakteri biyomasının tahminine yönelik modelleyici. *Tarım Bilimler Dergisi*, 6(1), 63-66.
- Deniz, T. (2018). Turizm coğrafyası: çalışmalar, sorunlar ve yaklaşımlar. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 41-54.
- Doğanay, H., & Zaman, S. (2019). *Türkiye turizm coğrafyası*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğaner, S. (2012). Türkiye ulaşım sistemleri turizm ve çevre ilişkisi. *Coğrafya Dergisi*, 6.
- Emekli, G. (2005a). Avrupa Birliği'nde turizm politikaları ve Türkiye'de kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 14(1-2), 99-107.
- Emekli, G. (2005b). Seferihisar'da termal turizm olanakları. *Dünden Yarına Seferihisar Sempozyumu* (s. 147-156). İzmir: Seferihisar Kaymakamlığı Çevre Kültür ve Turizm Birliği Yayını.
- Göyün, D., & Akpınar, N. (2003). Kızılcahamam Sey Kaplıcaları'nın termal turizm açısından değerlendirilmesi. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 9(1), 111-115.
- Gümgüm, R. (2022). Cin Ali müzesindeki öğretim materyallerinin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*(12), 73- 90.
- Günok, E. (2017). Türkiye'de mevcut ilk ve orta öğretim programlarının jeomiras ve jeopark bilincinin oluşmasına etkileri. *Türkiye Jeoloji Bülteni*, 60(1), 107-116.

- Gürer, N. (2014). Rekreasyon alanlarının tasarlanmasında temel ilkeler, Ankara Eymir Gölü örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 1(2), 1-17.
- Güzel, Ö. (2010). Turistik ürün çeşitlendirilmesi kapsamında yeni bir dinamik: inanç turizmi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 2(2), 87-100.
- Hazar Köksal, A. (2014). Ankara resim ve heykel müzesinin duyulmamış tarihi. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 187-206.
- Hıdır, C., Çaltı, N., & Somuncu, M. (2019). Ankara’da kentsel turizmin gelişiminde eski kent merkezinin yeri ve önemi. *İstanbul Uluslararası Coğrafya Kongresi Bildiri Kitabı*, (s. 222-242). İstanbul.
- İstanbullu Dinçer, F., & Kabul, G. (2021). Bir hüzün turizmi destinasyonu olarak Anıtkabir. *19. Geleneksel Turizm Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 23-36). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Yayınları.
- Kantar, G., & Işık, E. (2014). Türkiye’de sağlık turizmi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 1(1), 15-20.
- Kaplan, H. (1999). Kentsel sit alanı bulunan Anadolu kasabalarında turizm seçeneği olarak ekoturizm- Gündül örneği. *Kent ve Bölge Üzerine Çalışmalar* (s. 481-505). içinde Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
- Kaya, S., & Yılmaz, F. (2013). Ankara’nın saklı kalmış değeri: Beynam Mesire Alanının rekreasyonel potansiyelinin saptanması ve değerlendirilmesi. Aydın: II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi.
- Kazanasmaz, T. (2003). Müzelerin aydınlatma tasarımı- Odtü Müzesi. *II. Ulusal Aydınlatma Sempozyumu*, (s. 98-104). Diyarbakır.
- Kervankıran, İ. (2014). Beypazarı/Ankara örneğinde turizmin ekonomik. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(31), 133-153.
- Kervankıran, İ., & Çuhadar, M. (2006). Nevşehir ili konaklama işletmelerine yönelik turizm talebinin analizi, modellenmesi ve tahminleri. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 49-65.

- Kiper, T., & Arslan, M. (2007). Anadolu’da doğa turizmi kapsamında doğa yürüyüşü güzergahlarının belirlemesinde örnek bir alışma. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 4(2), 165-174.
- Kıraç, Y. (2021). 100. yılında Anadolu Medeniyetleri Müzesi. *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*(82), 159-177.
- Koan, N. (2012). ekoturizm ve sürdürülebilir kalkınma:Kızılcahamam-Çamlıdere (Ankara) jeopark ve jeoturizm projesi. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 3(1), 69-82.
- Kozan, G., zdemir, S., & Günlü, E. (2014). Turizm yazınında deniz turizminin olgusal gelişimi. *Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 6(2), 115- 129.
- Liceli, M., & İlban, M. (2020). Tanıtım kurtarma turizm üzerine grup analizi: ARDL modelden kalıntılar. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(1), 178-188.
- Meydan Uygur, S., & Baykan, E. (2007). Kültür turizmi ve turizmin kültürel varlıklar üzerindeki etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*(2), 30-49.
- zdemir, H., & Dağdeviren, A. (2018). Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı gnbirlik rekreasyon alanlarına yönelik ziyaretçi tercihleri. *International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(31), 4560-4567.
- Özgüç, N. (2011). *Turizm coğrafyası özellikler ve bölgeler*. İstanbul: anyay Kitabevi.
- ztekin, S. (2022). Tarihi yapıların bir açık hava müzesine taşınması rneği: Altınköy Açık Hava Müzesi. *Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1- 24.
- Pektaş, ., & Aydın, S. (2021). Kongre turizmi ile ilgili kısıtlama lisansüstü tezlerin bibliyometrik profili. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 72- 83.
- Pouya, S., & Demir, S. (2018). Doğal alanların rehabilitasyon ve iyileştirme etkisinin değerlendirilmesi: Eymir Gölü, Ankara rneği. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 664-674.

- Sarıkaya, M. A., & Kar, M. (2017). *Şehir ekonomisi Ankara şehir araştırmaları*. Ankara: Basın Yayın Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Soykan, F. (1999). Doğal çevre ve kırsal kültürle bütünleşen bir turizm türü: kırsal turizm. *Anatolia:Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 67-75.
- Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(1), 1-11.
- Tonk, E. C., & Arslan Selçuk, S. (2020). Cittaslow unvanı alan kentlerin sürdürülebilir ulaşım bağlamında incelenmesi ve Ankara- Güdül ilçesi için öneriler. *Euroasia Journal of Mathematics, Engineering, Natural & Medical Sciences*, 7(8), 188-201.
- Turan, M. (2007). Fayda- maliyet analizi kapsamında Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı incelemesi. Ankara.
- Tülek, B., & Barış, M. E. (2014). Kent içi ve yakın çevresindeki su kıyısı rekreasyon alanlarının ekolojik kriterler açısından değerlendirilmesi: Mavi Göl örneği. *Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 13-26.
- Türkmen, M., & Çubuk, M. K. (2003). Ankara'da raylı ulaşım. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 18(1), 125-144.
- Ulaş, D. (2019). Korunan alanların yönetiminde yaşanan problemler ve sürdürülebilir turizm çerçevesinde çözüm önerileri: Kızılcahamam-Çamlıdere jeoparkı projesi. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 131-149.
- Usta, N., & Zaman, M. (2015). Kızılcahamam ilçesinin turizm potansiyeli ve geliştirilmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20(34), 1-24.
- Üçışık Erbilen, S., & Şahin, G. (2015). Enerji coğrafyası kapsamında Türkiye'de linyit. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20(33), 135-160.
- Ünlüöner, K., & Kızanıklı, M. (2017). Ankara'nın turizm potansiyeli. Kar,M. & Sarıkaya, M.A.(Ed.) *Şehir ekonomisi Ankara şehir araştırmaları* (s.186). Basın Yayın Dairesi Başkanlığı Yayınları.

Yenigöl, S., & Silav, M. (2019). Ankara Altınköl Açık Hava Müzesi: kentte köyü yaşamak. *Sanat ve Dil Dergisi*(56), 525-534.

Yılmaz, M. (2018). *Geçmişten geleceğe taşınan miras: Ayaş*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Volkan OKAN
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	Fen Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Coğrafya Bölümü

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	
Görevi/Pozisyonu	Coğrafya Öğretmeni
Tecrübe Süresi	9 yıl

KATILDIĞI

Seminer ve Programlar	Bir İfade Değişir Çok Şey Değişir Etkili Konuşma ve Diksiyon (Cem Öğretir) Öğrenci Koçluğu ve Eğitim Danışmanlığı
-----------------------	---

İLETİŞİM

Adres	
E-mail	

